

Insolvenční řízení z pohledu věřitele

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Mgr. Jiří Tuza, Ph.D.

Bc. Jan Máša

Brno 2015

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Tuzovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky a veškerou pomoc, kterou mi poskytl v průběhu psaní diplomové práce. Děkuji také JUDr. Zině Mášové, advokátce, Ing. Mgr. Simoně Burianové, advokátce, JUDr. Tomáši Truschingerovi, insolvenčnímu správci a advokátu a JUDr. Andrei Hrdličkové, Ph. D. za cenné rady a postřehy z praxe. Dále své rodině za morální a finanční podporu v průběhu mého studia.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Insolvenční řízení z pohledu věřitele** vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmetná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 20. května 2015

Abstrakt

Máša, J. *Insolvenční řízení z pohledu věřitele*, Diplomová práce, Brno, 2014.

Diplomová práce pojednává o možnostech řešení insolvenčního řízení z pohledu věřitele. Podrobně analyzuje, jak má věřitel postupovat a jaké má možnosti řešení k vymáhání pohledávek v rámci insolvenčního řízení. Tyto postupy jsou doplněny ukázkami modelových situací, které se v praxi často vyskytují. První část je věnována insolvenčnímu řízení obecně, jeho historii a právním základům. Práce je určena především věřitelům, kteří se rozhodli vymáhat své pohledávky v rámci insolvenčního řízení a nejsou právníky.

Klíčová slova

Insolvenční řízení, věřitel, konkurs, oddlužení, reorganizace, insolvence, úpadek.

Abstract

The thesis discusses the possible solutions of the insolvency proceedings from the perspective of the creditor. It analyzes in detail how should the creditor proceed and what are his possibilities of the recovery of claims in insolvency proceedings. These procedures are accompanied by model situations, which often occurs in practice. The first part is devoted to insolvency proceedings in general, its history and its legal basis. The work is intended primarily for creditors, which decided to recover their claims in insolvency proceedings and are not lawyers.

Keywords

Insolvency proceedings, creditor, bankruptcy, debt relief, reorganization, insolvency, decline.

Obsah

1	Úvod a cíl práce	15
1.1	Úvod.....	15
1.2	Cíl práce.....	16
2	Metodika	17
3	Insolvenční zákon	18
4	Insolvenční řízení	19
4.1	Vymezení základních pojmů	19
4.2	Procesní subjekty	19
4.2.1	Insolvenční soud.....	19
4.2.2	Účastníci řízení.....	20
4.2.3	Dlužník	20
4.2.4	Věřitel	21
4.2.5	Insolvenční správce.....	21
4.2.6	Další procesní subjekty.....	25
4.3	Fáze insolvenčního řízení.....	26
4.3.1	návrhová fáze insolvenčního řízení	26
4.3.2	Zjišťovací fáze.....	28
4.3.3	Úpadek a formy jeho řešení, realizační a ukončovací fáze.....	31
4.3.4	Způsoby řešení úpadku.....	33
4.3.5	konkurs	33
4.3.6	Nepatrný konkurs	35
4.3.7	Moratorium	36
4.3.8	Reorganizace.....	37
4.3.9	Oddlužení	38
4.4	Pohledávky a jejich přezkum	40
5	Insolvenční řízení z pohledu věřitele	43
5.1	Věřitelské orgány	45

5.1.1	Schůze věřitelů	45
5.1.2	Věřitelský výbor	46
5.1.3	Zástupce věřitelů	49
5.2	Postup věřitele při IŘ	49
5.2.1	Rozhodnutí věřitele o strategii v rámci IŘ.....	49
5.2.2	Návrhová fáze	55
5.2.3	Zjišťovací fáze	58
5.2.4	Rozhodnutí o řešení způsobu úpadku.....	60
5.3	Formy řešení úpadku	61
5.3.1	Konkurs	61
5.3.2	Nepatrný konkurs	65
5.3.3	Moratorium.....	65
5.3.4	Oddlužení.....	66
5.3.5	Reorganizace	68
5.4	Přezkum přihlášených pohledávek	71
6	Modelové příklady	76
6.1	Oddlužení.....	76
6.2	Konkurs	83
7	Diskuse - Doporučení	92
8	Závěr	96
9	Zkratky:	97
10	Literatura	98
10.1	Odborné publikace	98
10.2	Internetové zdroje:	99
10.3	Legislativa.....	100
10.4	Insolvenční řízení	101

Seznam obrázků

Obr. 1	Vzorec pro výpočet odměny IS	22
Obr. 2	Vzorec pro výpočet odměny IS	23
Obr. 3	Vzorec pro výpočet odměny IS	23
Obr. 4	Schéma návrhové fáze	27
Obr. 5	Schéma Zjišťovací fáze IŘ	29
Obr. 6	Schéma navazujících fází IŘ	32
Obr. 7	Graf: Počet podaných a schválených oddlužení	39
Obr. 8	Graf: Procentuální uspokojení pohledávek.	44

Seznam tabulek

Tab. 1	Odměna IS za prodej nezajištěného majetku	23
Tab. 2	Odměna za prodej zajištěného majetku	23
Tab. 3	Odměny IS z nezajištěné pohledávky	24
Tab. 4	Odměna správce reorganizace.	25
Tab. 5	Odměna správce reorganizace.	25
Tab. 6	Průměrná délka insolvenčního řízení	50
Tab. 7	Soupis dlužníků v návrhu oddlužení	76
Tab. 8	Přihlášené pohledávky	78
Tab. 9	Tabulka splácení přihlášených pohledávek..	80
Tab. 10	Tabulka splácení přihlášených pohledávek.	81
Tab. 11	Tabulka splácení přihlášených pohledávek.	81
Tab. 12	Tabulka splácení přihlášených pohledávek.	81
Tab. 13	Tabulka splácení přihlášených pohledávek.	82
Tab. 14	Konkurs - Zajištění věřitelé.	85
Tab. 15	Konkurs - Pohledávky za majetkovou podstatu.	85
Tab. 16	Konkurs - Majetek dlužníka.	87
Tab. 17	Konkurs - Zajištění věřitelé.	88
Tab. 18	Konkurs - Pohledávky za majetkovou podstatu.	88
Tab. 19	Konkurs - Nezajištění věřitelé.	88
Tab. 20	Konkurs - Příjmy a náklady ze zajištěných pohledávek.	89
Tab. 21	Konkurs - příjmy a náklady z nezajištěných pohledávek.	90

Tab. 22	Konkurs - uspokojení nezajištěných pohledávek.	91
Tab. 23	Konkurs - orovnění odměn insolvenčního správce.	91

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Téma insolvenčního řízení je v dnešní ekonomicky nestabilní době velice aktuální, protože v rámci obchodních vztahů není žádnou výjimkou, že se dlužníci opoždějí se splácením svých závazků, které dost často dokonce přerostou v platební neschopnost a následný úpadek dlužníka. Nejvíce jsou tímto samozřejmě „postiženi“ věřitelé, kteří bez svého přičinění mohou nakonec sami upadnout do platební neschopnosti.

Vymáhání dluhů od dlužníků je postup velice složitý, jelikož mnoho věřitelů bohužel nezná svá práva a neví, jak v takových případech postupovat a jak jednat s dlužníkem a ostatními orgány. Bohužel většina věřitelů dělá spoustu chyb už v samotném jednání s dlužníkem, natož v průběhu samotného insolvenčního řízení. S těmito věřiteli se autor setkával v průběhu své praxe v jedné z brněnských advokátních kanceláří, kam si chodili pro rady, jak postupovat v případech, kdy už bohužel jejich pohledávka nemohla být vymáhána a oni tak přišli o své peníze. Přitom stačilo udělat několik jednoduchých, časově nenáročných kroků a jejich pohledávka mohla být uspokojena alespoň částečně.

Proto se autor rozhodl napsat práci, jejímž výsledkem bude jednoduchý a přehledný postup, jak má věřitel postupovat v jednotlivých fázích insolvenčního řízení, aby získal alespoň část své nesplacené pohledávky. Zároveň v ní budou popsány jednotlivé fáze insolvenčního řízení a jak řízení funguje, na jakých právních základech staví, s jakými veřejnými orgány se věřitel v rámci řízení setká a jak s nimi má jednat. Na tohle téma již několik publikací existuje, ale bohužel jsou buď drahé, špatně dostupné, nebo napsané natolik odborně, že jsou pro laickou veřejnost, která nemá alespoň základní ekonomicko-právní vzdělání, naprosto nepoužitelné.

V rámci tohoto „manuálu“ jak postupovat z pozice věřitele v rámci úpadku dlužníka, který je řešen v rámci insolvenčního řízení, bude vymezeno několik strategií, spojených s určitými situacemi, které mohou nastat, mezi kterými se věřitel musí po zvážení všech relevantních informací rozhodnout tak, aby byl dosažený výsledek co možná nejúčinnější.

Práce je postavena na analýze zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. Dále staví na studiu dostupné literatury uvedeně ve zdrojích práce, porovnané se zkušeností autorem získaných v rámci stáže v advokátní kanceláři a konzultací s odborníky s dlouholetou praxí z oboru.

1.2 Cíl práce

Hlavním cílem práce, je osvětlit čtenáři, jak insolvenční řízení probíhá a jak se mají v určitých fázích řízení chovat věřitelé, a to včetně prakticky aplikovatelných příkladů. Dílčím cílem práce je seznámit čitatele se současnou legislativou upravující insolvenční řízení. Dalším z dílčích cílů je jednoduše popsat, jak řízení probíhá, čímž čtenář získá povědomí o postupu insolvenčního řízení jako takového. Také je nutné popsat, s jakými procesními subjekty je možné se v průběhu insolvenčního řízení setkávat a s kterými je možné jednat.

V práci bude zhodnocena vhodnost vymáhání pohledávek v rámci insolvenčního řízení respektive vhodnost do řízení vstoupit a bude nabídnuto několik strategií, které může věřitel použít.

V další části je kladen důraz na to, jak konkrétně má daný věřitel postupovat, aby měl co největší šanci na uspokojení pohledávky v co největším rozsahu. Cílem je tyto postupy popsat na jednoduchých modelových příkladech, aby byly pro čtenáře snadněji srozumitelné. V práci bude čtenář seznámen i s jednotlivými věřitelskými orgány a možnostmi, jak s nimi jednat, popřípadě jak se ve styku s nimi může chovat.

V diskusi práce budou poté jednoduše a přehledně zpracovány jednotlivé kroky a rozhodnutí, které by měl věřitel učinit, aby byla jeho pohledávka uspokojena k co nejvyšší spokojenosti věřitele.

2 Metodika

Práce bude založena na důkladném rozboru zákonných norem spojených s insolvenčním řízením, zejména zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů a publikací týkajících se insolvenčního řízení. Samozřejmostí je i studium odborné literatury, která se zabývá insolvenčním řízením.

V první části bude kladen důraz na deskripci jednotlivých fází insolvenčního řízení. Díky tomuto popisu získá věřitel obecné povědomí o problému, což mu pomůže lépe pochopit, jak má v příslušných stádiích jednat.

V další fázi bude věřiteli nabídnut podrobný popis situací, které mohou v insolvenčním řízení nastat, jaké postupy a strategie může podle svého postavení zvolit a návod jak by měl v souladu s těmito strategiemi postupovat.

Shora uvedené postupy a strategie budou nastíněny na konkrétních modelových příkladech nejobvyklejších řešení úpadku dlužníka, tedy konkursu a oddlužení, získaných z insolvenčního rejstříku. Tyto příklady z praxe pomohou věřiteli lépe pochopit, jak řízení probíhá a jak může postupovat.

Navržené postupy budou získány po analýze dat získaných pomocí syntézy informací z literatury a ze zkušeností autora získaných během praxe v advokátní kanceláři a konzultacemi s odborníky z oboru. Autor v této souvislosti provedl konzultace s odborníky s dlouholetou praxí v právní pomoci věřitelům, s osobami s praxí na pozici asistenta insolvenčního soudce a s insolvenčními správci. Z těchto dat pomocí dedukce autor práce nakonec učiní konkrétní závěry.

3 Insolvenční zákon

Právním základem pro insolvenční řízení je zákon o úpadku a způsobech jeho řešení č. 182/2006 ze dne 30. března 2006, který nahradil doposud platný zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, nabyt účinnosti 1. ledna 2008 a s jistými úpravami je platný dodnes.

Tento dle paragrafu jedna upravuje řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů a oddlužení dlužníka.

Další vymezení můžeme najít i v judikatuře. Pachl (2011) nabízí například judikát vrchního soudu Praha, čj. 1 VSPH 742/2010-A10 ze dne 3. 10. 2010 ve věci sp. zn. MSPH 77 INS 8044/2010: *„Smyslem a účelem insolvenčního řízení je dle § 1 IZ uspořádat majetkové poměry dlužníka a věřitelů. Za situace, kdy neexistuje žádný majetek na straně dlužníka, insolvenční řízení postrádá podklad, protože neexistuje hmotný substrát, na základě kterého by k uspořádání vztahů s věřiteli došlo.“*

Zákon č. 182/2006 se dělí na 3 části, a to na Obecnou část, Způsoby řešení úpadku a Společná ustanovení.

První část, tedy „Obecná část“ vymezuje základní pojmy, procesní subjekty a dále řeší úpravu jednotlivých kroků insolvenčního řízení. Ve druhé části „Způsoby řešení úpadku“ se zákon hlouběji zabývá problematikou konkursu, reorganizace, úpadku finančních institucí a oddlužení. V poslední části „Společná ustanovení“ nás seznámí s insolvenčním rejstříkem, vztahem ke státům Evropské unie a závěrečnými ustanoveními.

4 Insolvenční řízení

4.1 Vymezení základních pojmů

Základní pojmy ve svém § 2 vymezuje IZ následovně:

- Insolvenční řízení – soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení,
- insolvenční soud – soud, před nímž probíhá insolvenční řízení,
- insolvenční návrh – návrh na zahájení insolvenčního řízení podaný u insolvenčního soudu,
- incidenční spor – spory vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví tento zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení,
- majetková podstata – majetek určený k uspokojení dlužníkových věřitelů
- osoba s dispozičními oprávněními – osoba, které v průběhu insolvenčního řízení přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou ohledně všech oprávnění, ze kterých se skládá,
- zajištěný věřitel – věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy,
- přihláška pohledávky – procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení,
- insolvenční rejstřík - informační systém, který obsahuje údaje podle zákona č. 182/2006 Sb.,
- společný zájem věřitelů – zájem nadřazený jejich jednotlivým zájmům, je-li jeho cílem, aby zvolený způsob řešení úpadku byl pro ně spravedlivý a výnosnější než ostatní způsoby řešení úpadku; tím není dotčeno zákonem zaručené zvláštní postavení některých věřitelů.

4.2 Procesní subjekty

Procesní subjekty insolvenčního řízení vymezuje zákon 182/2006 Sb. ve své 2. hlavě v § 9. Jedná se o: insolvenční soud, dlužníka, věřitele (uplatňující svá práva vůči dlužníkovi), insolvenčního správce, státní zastupitelství (které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu), a likvidátora dlužníka.

4.2.1 Insolvenční soud

Insolvenční soud v IŘ vydává rozhodnutí, které zákon ukládá nebo předpokládá a průběžně vykonává dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů. Také činí tzv. „dohlédací činnost“, při jejímž výkonu rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu IŘ, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení. Dále je oprávněn vyžado-

vat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlížet do jeho účtů a konat potřebná šetření. Je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru. (§ 10 a 11 IZ)

V IŘ a incidenčních sporech jedná a rozhoduje v prvním stupni jediný soudce (samosoudce). Zvláštní právní předpis (Předpis č. 121/2008 Sb.) stanoví, kdy je v insolvenčním řízení oprávněn jednat a rozhodovat vyšší soudní úředník.

Insolvenční soudy jsou soudy Krajské. Tyto jsou určovány podle místa bydliště dlužníka, popřípadě sídla právnické osoby.

4.2.2 Účastníci řízení

Účastníky řízení jsou dlužník a věřitelé, kteří uplatňují své právo vůči dlužníkovi. Vedlejší účastenství není v IŘ přípustné. Nejde-li o přihlášené věřitele, jsou jiné osoby uplatňující své právo v insolvenčním řízení účastníky tohoto řízení jen po dobu, po kterou insolvenční soud o tomto právu jedná a rozhoduje. (§ 15 IZ)

Kotoučová (2010) dále poukazuje na nutnost vymezit a odlišit pojmy způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost. Účastníkem řízení tedy může být i subjekt procesně nezpůsobilý, tento ale musí provádět úkony v zastoupení.

4.2.3 Dlužník

Kotoučová (2011) vymezuje dlužníka jako účastníka IŘ, který vždy musí být právním subjektem, proto nelze vést řízení proti majetkovým hodnotám bez právní subjektivity.

Landa (2009) vymezuje dlužníka jako: „*subjekt, který je jako dlužník označen v insolvenčním návrhu a v navazujících rozhodnutích insolvenčního soudu.*“ Dále podotýká, že dlužník může být jak fyzická tak právnická osoba a je jedno, zda jde o podnikatele, či nepodnikatele. Také upozorňuje na „podřízenou“ pozici dlužníka jako účastníka IŘ, které zdůvodňuje nutností protrpět některá omezení při nakládání s majetkem a taktéž mu z IŘ plyne spousta dalších povinností.

IZ nelze použít na stát, územní samosprávný celek, ČNB, Fond pojištění vkladů, Garanční fond obchodníků s cennými papíry, veřejné neziskové zdravotnické zařízení, veřejnou vysokou školu, nebo právnickou osobu, za kterou před zahájením IŘ převzal všechny její dluhy nebo se za ně zaručil stát nebo vyšší územní samosprávný celek, na licencované finanční instituce, zdravotní pojišťovny a v době voleb i na politické strany. (Králová, 2013)

Při IŘ je oproti věřiteli dlužník v méně výhodné pozici. Ale i on se může dovolávat několika práv. Může například při úpadku navrhnout, jaké řešení úpadku bude zvoleno a také může namítat podání insolvenčního návrhu. (Králová, 2013)

4.2.4 Věřitel

Věřitel je fyzická nebo právnická osoba domáhající se uspokojení svých pohledávek vůči dlužníkovi tím, že přihlásí pohledávku v souladu s § 173 IZ. (Kotoučová, 2011)

Landa (2009) vymezuje věřitele jako: „osobu (právníckou nebo fyzickou), která v IŘ uplatňuje svou pohledávku vůči dlužníkovi.“

Věřitel nemusí v rámci IŘ vystupovat jako jednotlivec, ale i jako součást věřitelských orgánů, mezi něž patří schůze věřitelů (vrcholný orgán), věřitelský výbor (výkonný orgán) a zástupce věřitelů (tento může být ustanoven v případě, že se do IŘ přihlásí méně, než 50 věřitelů). (Maršíková, 2011) Tyto orgány budou blíže rozebrány později.

4.2.5 Insolvenční správce

Insolvenční správce je definován v § 2 odst. 1 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích jako fyzická osoba, která je oprávněna vykonávat činnost IS. Insolvenčním správcem může být i V. O. S., zahraniční společnost či sdružení, které poskytuje stejné záruky ručení společníků jako V. O. S., a je založena dle práva člena EU, členských států Dohody EHPS a která je oprávněna tuto činnost vykonávat. (Landa 2009)

Insolvenčního správce stanovuje insolvenční soud pro konkrétní případ ze seznamu IS. Do tohoto seznamu jsou zapsány pouze fyzické osoby a v případě V. O. S. musí všichni společníci této společnosti splňovat podmínky, které jsou kladeny na fyzické osoby. (Kozák 2008)

Podmínky pro vykonávání insolvenčního správce vymezuje Králová (2013) následovně: „Insolvenčním správcem se může stát jakákoliv fyzická osoba, která má plnou způsobilost k právním úkonům, dále má vysokoškolské vzdělání v magisterském programu, složí zkoušku insolvenčního správce, zaplatí poplatek ministerstvu, je bezúhonná a uzavře smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu.“

Dle § 36 odst. 1 je Insolvenční správce povinen při výkonu funkce postupovat svědomitě, s odbornou péčí „dobrého hospodáře“ a vyvinout veškeré úsilí, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře. Musí upřednostnit společný zájem věřitelů před zájmy vlastními i jiných osob. Kozák (2008) upozorňuje, že pokud tak nečiní, může mu být udělena pokuta, nebo dokonce může být soudem zproštěn funkce. Pokud IS

nepostupoval k výkonu své funkce s „odbornou péčí“, mohou se poškození ve dvouleté lhůtě po ukončení IŘ domáhat náhrady škody (je-li IS pravomocně odsouzen za trestný čin spojený s výkonem jeho funkce, prodlužuje se lhůta na 10 let).

IS má pravidelnou informační povinnost k věřitelskému orgánu a insolvenčnímu soudu, a to nejméně jednou za 3 měsíce formou stručné a přehledné zprávy, která informuje o zásadních změnách v IŘ od podání poslední zprávy, nebo odkázat na předchozí zprávu, pokud k žádným změnám nedošlo. Dále by se měl na žádost věřitelského orgánu účastnit jeho jednání. (Kozák 2008)

Insolvenční správce může být i odvolán. Odvolání není bráno jako sankce, není tedy důsledkem pochybení činnosti správce. K odvolání může dojít na základě informací soudu, na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru i třetí osoby. Návrh na odvolání musí obsahovat jakékoli relevantní informace o tom, že insolvenční správce nemůže vykonávat svou činnost. Příkladem může být špatný zdravotní stav, nebo může IS o odvolání zažádat do 3 dnů od jmenování. (Kozák 2008)

Neplní-li IS své povinnosti nebo nepostupuje s odbornou péčí, či závažně porušuje důležitou povinnost uloženou mu soudem či zákonem, může být soudem (na návrh věřitelského orgánu či dlužníka) svého úřadu zproštěn. Kozák (2008) ale upozorňuje, že většinou správce nebude zproštěn kvůli „ojedinělého excesu“, ale musí se jednat o dlouhotrvající pochybení.

4.2.5.1 Odměna insolvenčního správce

Za svou činnost má IS nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů. Výši těchto odměn a náhrad vypočteme dle předpisu č. 313/2007 Sb. Tento byl ale dvakrát novelizován, takže dnes není jednotný výklad odměny pro správce. Správci, jejichž řízení začalo a zároveň bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka do 31.12.2012 se řídí původní vyhláškou. Ta říká, že v případě konkursu připadá správci odměna 2 % z prodeje zajištěného majetku. Bohužel je vyhláška napsána tak nešťastně, že tato částka je vypočtena až z výnosu, který je rozdělen mezi věřitele. Vzorec je tedy po několika úpravách následující:

$$\text{Odměna správce} = \frac{(\text{výtěžek zpeněžení} - \text{náklady})}{1,0242} * 0,02$$

Obr. 1 Vzorec pro výpočet odměny IS Zdroj: epravo.cz

V případě zpeněžení nezajištěného majetku je odměna správce rozdělena do pěti skupin dle výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele následovně:

Tab. 1 Odměna IS za prodej nezajištěného majetku

zpeněžená částka v Kč	fixní odměna v Kč	procentuální odměna
Do 10 mil.	0	15,00%
10 – 50 mil.	1.500.000,-	10% z částky přesahující 10 mil.
50 – 100 mil.	5.550.000,-	5% z částky přesahující 50 mil.
100 – 250 mil.	8.000.000,-	1% z částky přesahující 100 mil.
více než 250 mil.	9.500.000,-	0,5% z částky přesahující 250 mil.

Zdroj: předpis č. 313/2007 Sb.

Vzorec pro výpočet odměny do 10 mil. Kč je velmi podobný tomu za zpeněžení zajištěného majetku:

$$\text{Odměna správce} = \frac{(\text{výtěžek zpeněžení} - \text{náklady})}{1,1815} * 0,15$$

Obr. 2 Vzorec pro výpočet odměny IS Zdroj: epravo.cz

V dalších případech už bohužel tak jednoduchý není:

$$X = \frac{(\text{výtěžek zpeněžení} - \text{náklady}) - (\text{fixní odměna} + \text{DPH} + \text{fixní odměna}) - \text{přesahovaná částka}}{1 + \text{sazba odměny z přesahu} + (\text{sazba odměny z přesahu} + \text{sazba DPH})} + \text{sazba odměny z přesahu} + \text{fixní odměna}$$

Obr. 3 Vzorec pro výpočet odměny IS Zdroj: epravo.cz

Minimální odměna v případě konkursu nemůže být nižší, než 45.000 Kč.

Další vyhláška (č. 488/2012 Sb.), která se vztahovala na řízení dlužníka jehož úpadek byl vyhlášen v roce 2013, změnila pouze výpočet při zpeněžení zajištěných pohledávek. Tímto jej ztížila a také rozdělila do skupin. Výpočet pro odměnu bude shodný s výpočtem pro nezajištěné pohledávky. Dále dodává, že je částka pro IS vypočítávána z každé vyplacené částky, tedy ne z celkové prodejní hodnoty zajištěného majetku. Například prodá-li IS majetek za cenu připadající do 2. pásma, ale bude mít více zajištěných věřitelů, kteří budou všichni v pásmu prvním, bude vypočítávat sazbu pro každou vyplacenou zajištěnou pohledávku zvlášť, a to právě podle 1. pásma.

Tab. 2 Odměna za prodej zajištěného majetku

zpeněžená částka v Kč	fixní odměna v Kč	procentuální odměna
Do 1 mil.	0	9,00%
1 – 10 mil.	90.000	4% z částky přesahující 1 mil.
10 – 50 mil.	450.000	3% z částky přesahující 10 mil.
50 – 500 mil.	1.650.000	2% z částky přesahující 50 mil.
více než 500 mil.	10.650.000	1% z částky přesahující 500 mil.

Zdroj: předpis č. 313/2007 Sb.

Novinek v rámci vyhlášky 398/2013 Sb., která se vztahuje na případy, na něž byl vyhlášen úpadek od 1.1.2014, je hned několik. První z nich je odměna za přezkoumané pohledávky ve výši 1.000 Kč/ks, nejvýše však 1.000.000 Kč. Za přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele se považuje taková, kterou insolvenční správce zařadil do seznamu přihlášených pohledávek podle insolvenčního zákona. Minimální částka při nezpeněžení žádného majetku zůstala stejná, tedy 45.000 Kč, ale tato může být navýšena, pokud by IS přezkoumal více než 45 pohledávek. K součtu zpeněžení zajištěného a nezajištěného majetku se tak přidala i odměna za přezkoumané pohledávky. Další novinkou je zjednodušení vzorců pro výplatu odměny za prodej nezajištěného i zajištěného majetku, a to tak, že svou odměnu získá správce jednoduše z výše zpeněženého majetku od kterého jsou odečteny náklady na jeho zpeněžení. U zajištěných pohledávek dále nezáleží na tom, jak je částka rozdělena mezi věřitele, ale na celkové částce, kterou získají. Pokud se ale mezi zajištěné věřitele nerozdělí celá částka, ze zbytku této částky je odměna vypočítána dle tabulek pro nezajištěné pohledávky. Čímž se dostáváme k poslední změně a tou je změna odměn u nezajištěných pohledávek.

Tab. 3 Odměny IS z nezajištěné pohledávky

zpeněžená částka v Kč	fixní odměna v Kč	procentuální odměna
Do 0,5 mil.	0	25,00%
0,5 – 1 mil.	125.000	20% z částky přesahující 0,5 mil.
1 – 5 mil.	225.000	15% z částky přesahující 1 mil.
5 – 10 mil.	825.000	13% z částky přesahující 5 mil.
10 – 50 mil.	1.475.000	10% z částky přesahující 10 mil.
50 – 100 mil.	5.475.000	5% z částky přesahující 10 mil.
100 – 250 mil.	7.975.000	1% z částky přesahující 100 mil.
více než 250 mil.	9.475.000	0,5% z částky přesahující 250 mil.

Zdroj: vyhláška č. 398/2013 Sb.

Pokud je oddlužení vedeno formou zpeněžení, řídí se odměna správce stejnými pravidly, jako v případě konkursu. V rámci oddlužení pomocí splátkového kalendáře je už situace průhlednější a řídí se původní vyhláškou. Správce má nárok na odměnu ve výši 750 Kč za každý započatý měsíc oddlužení dle splátkového kalendáře. Dále správci náleží za každý započatý měsíc 150 Kč jako záloha hotových výdajů v případě oddlužení společného jmění manželů ve výši 225 Kč. Dále dostává správce, který je plátcem DPH zálohu ve výši 171 Kč za každý započatý měsíc oddlužení. Tyto peníze poté vyúčtuje ve své konečné zprávě.

Odměna při reorganizaci je znovu rozdělena do několika sazeb a to podle dvanásobku průměrného měsíčního obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu a to za každý měsíc od usnesení o reorganizaci.

Tab. 4 Odměna správce reorganizace.

obrat v Kč	odměna v Kč
Do 250 mil.	83.000
250 – 500 mil.	166.000
500 – 750 mil.	249.000
750 mil. – 1 mld.	332.000
Nad 1 mld.	415.000

Zdroj: předpis č. 313/2007 Sb.

Tyto částky byly změněny vyhláškou č. 398/2013 Sb. Jedinou změnou je rozdělení prvního rozmezí na dvě, což bylo způsobeno snížením hranice ze 100 milionů Kč na 50 milionů Kč, do té doby by neměla část do 100 milionů Kč smysl. Po snížení již zavedení této hranice smysl má. Zásadně sníží náklady věřitelů.

Tab. 5 Odměna správce reorganizace.

obrat v Kč	odměna v Kč
Do 100 mil.	33.000
100 – 250 mil.	83.000
250 – 500 mil.	166.000
500 – 750 mil.	249.000
750 mil. - 1 mld.	332.000
Nad 1 mld.	415.000

Zdroj: vyhláška 398/2013 Sb.

Dále tato vyhláška stejně jako v případě konkursu přidala odměny za každou přezkoumanou přihlášku ve výši 1.000 Kč. S tím že minimální kumulativní výše odměny je 45.000 Kč.

Pokud insolvenční správce nemůže být vyplacen v plné výši z insolvenčního řízení a nestačila-li ani záloha na náklady, může být tento vyplacen i státem. Tato odměna je vyplacena insolvenčním soudem. Ten ale nevyplatí celou částku, kterou si IS nárokuje, ale může vyplatit maximálně 50.000 Kč.

4.2.6 Další procesní subjekty

Dalšími subjekty IŘ jsou státní zastupitelství a Likvidátor dlužníka. Státní zastupitelství vstupuje do řízení, pokud je možnost podat opravný prostředek tak, že ho podá. (§ 69 IZ) Likvidátor dlužníka vykonává v IŘ svou působnost v rozsahu, v ja-

kém nepřešla na IS u dlužníka, který vstoupil před zahájením IŘ do likvidace. Likvidátor činí jménem společnosti jen úkony směřující k likvidaci společnosti a může být jmenován buď dlužníkem, nebo ustanoven soudem. (§70 IZ)

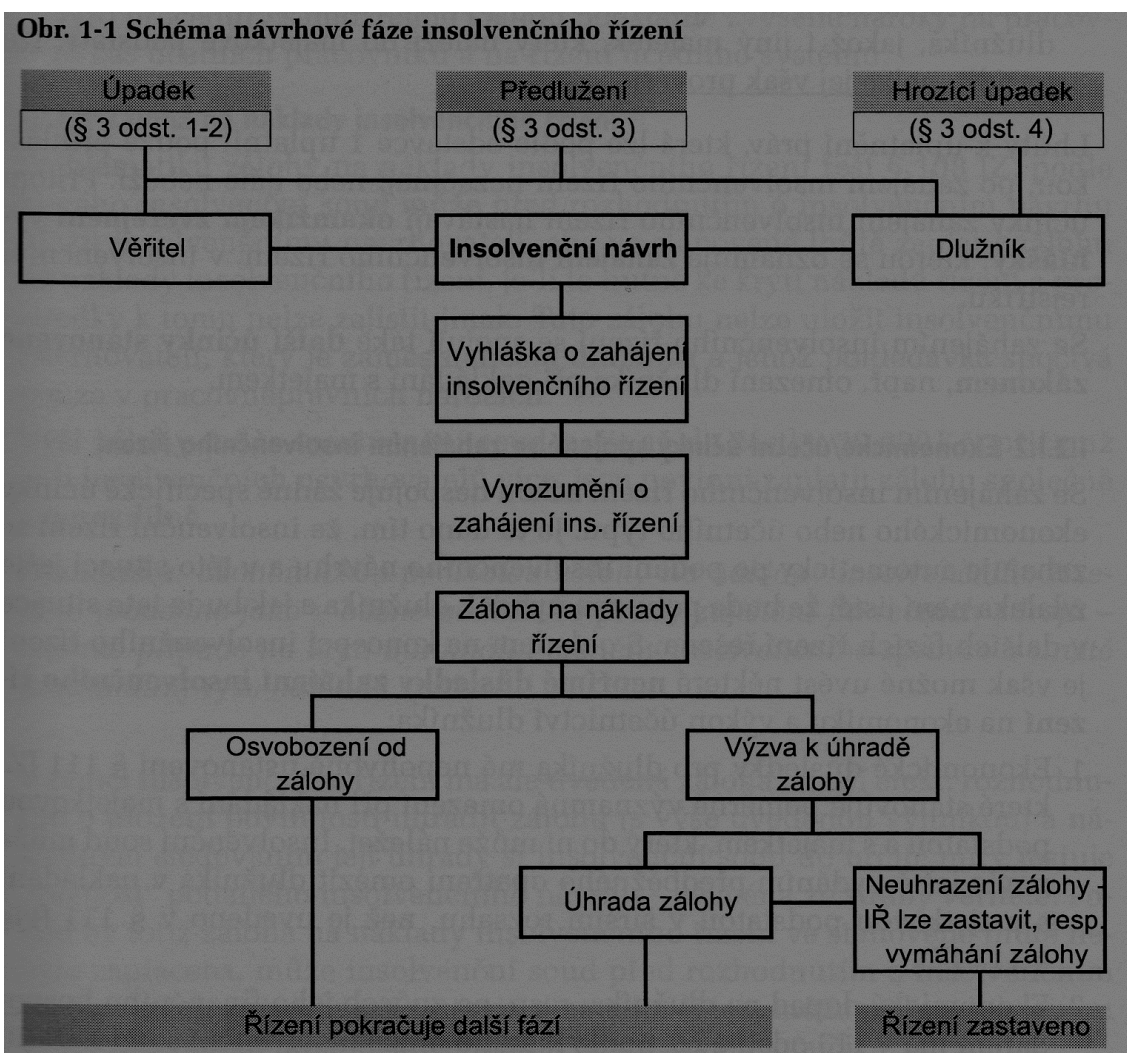
4.3 Fáze insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je rozděleno na několik částí, které budou v dalším textu podrobně rozebrány. Jedná se o tyto:

- návrhová,
- Zjišťovací,
- Rozhodnutí o řešení způsobu úpadku,
- Realizační fáze a Ukončovací fáze.

4.3.1 návrhová fáze insolvenčního řízení

Landa (2009, str. 19) nabízí i přehledné schéma návrhové fáze (viz foto níže)

Obr. 4 Schéma návrhové fáze. Zdroj: Landa (2009), strana 19.

Insolvenční řízení vždy začíná na podnět některého subjektů (věřitele, dlužníka), kterých se budoucí IŘ týká, tedy insolvenčním návrhem. Tento je definován jako „*u insolvenčního soudu podaný návrh na zahájení insolvenčního řízení.*“ (§ 2 IZ)

Dlužník, který je podnikatelem, na rozdíl od věřitele má podle § 98 IZ povinnost podat insolvenční návrh bezodkladně poté, co se dověděl o svém úpadku. Jestli tak neučiní, odpovídá za škodu, kterou učinil zanedbáním této povinnosti. Škoda spočívá v rozdílu mezi v IŘ zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v IŘ obdržel. (§ 99 odst. 2 IZ)

Poté, co je insolvenčnímu soudu podán opodstatněný insolvenční návrh, je nucen automaticky zahájit insolvenční řízení. Zahájení učiní vyhláškou, kterou podle §101 IZ musí zveřejnit nejpozději do 2 hodin po přijetí insolvenčního návrhu. Dále

je doručena i účastníkům IŘ, kteří se proti ní nemohou odvolat. Vyhláška je zveřejněna i ve veřejně přístupném insolvenčním rejstříku a obsahuje označení insolvenčního soudu, který ji vydal, navrhovatele, dlužníka, datum zveřejnění, jméno a příjmení osoby, která ji vydala.

Landa (2009) ale upozorňuje na fakt, že insolvenční soud činí zákonem stanovené kroky bez ohledu na to, zda opravdu nastal úpadek, či hrozící úpadek. Zda bylo podání návrhu opodstatněné či nikoli se rozhoduje až v další (zajišťovací) fázi.

Pro věřitele jsou nejdůležitější účinky plynoucí ze zahájení IŘ. Tyto jsou následující:

- pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty, které lze uplatnit přihláškou, nemohou být uplatněny žalobou,
- právo na zajištěný majetek dlužníka lze uplatnit pouze podle IZ. (§ 109 IZ)

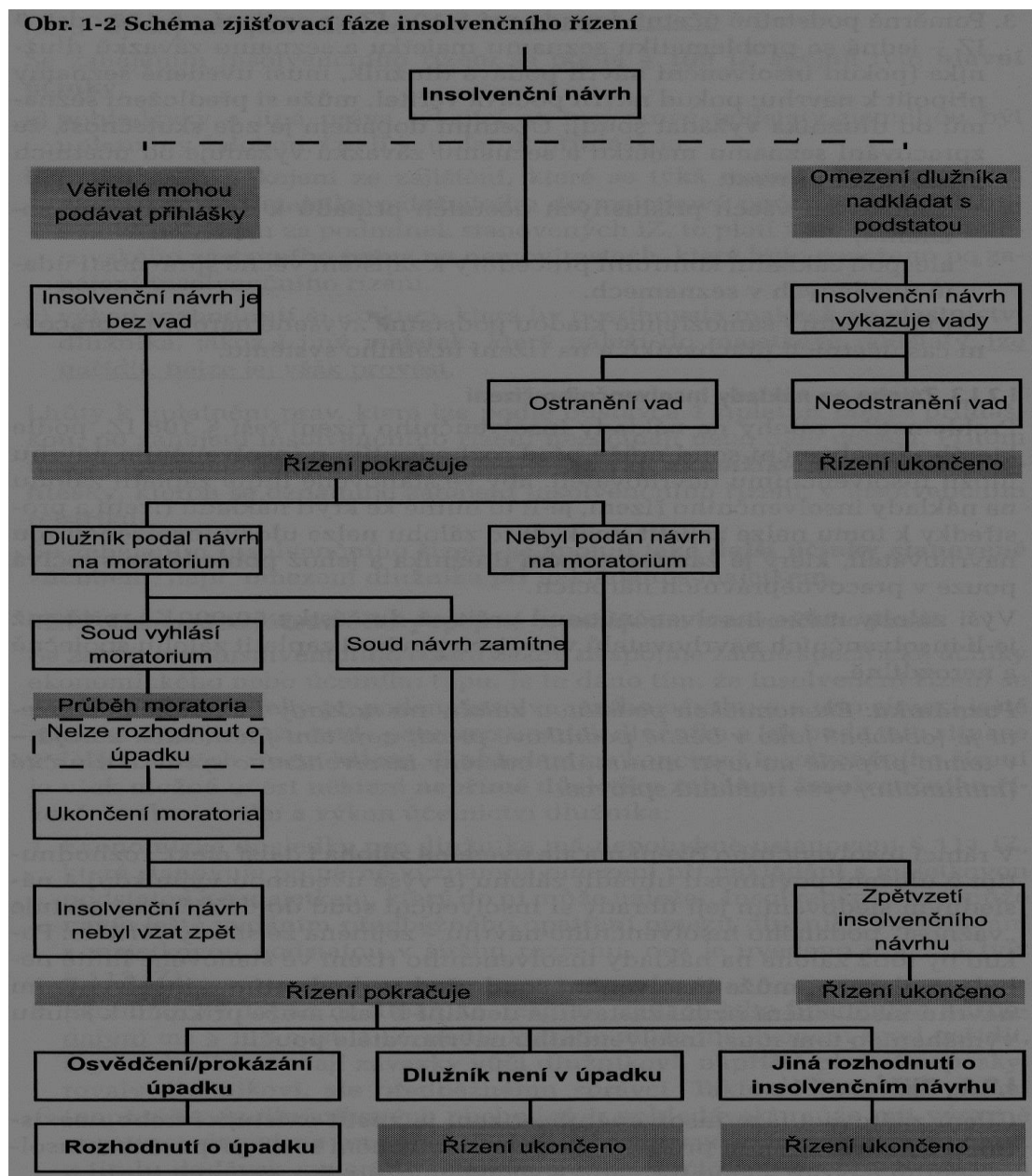
Protože se jedná o práci na ekonomické fakultě, není od věci si probrat i ekonomické faktory zahájení IŘ. Landa (2009) tvrdí, že zahájení IŘ jako takové nemá specifické přímé ekonomické účinky, protože v počátcích není jasné, zda k úpadku vůbec dojde. Nabízí však několik nepřímých dopadů. Jedním z nich je omezení dlužníka nakládat s majetkovou podstatou a majetkem, který do ní může náležet. (§ 111 IZ). Další ekonomické omezení přináší dlužníkovi paragraf 113 IZ, konkrétně odstavec 1. Který říká, že pokud je nutné zabránit v době do vydání rozhodnutí o úpadku změnám v rozsahu majetkové podstaty v neprospěch věřitelů, insolvenční soud může i bez návrhu nařídít předběžné opatření, kterým dlužníkovi uloží, aby nenakládal s určitými věcmi nebo právy náležejícími do jeho majetkové podstaty, nebo rozhodne, že dlužník může nakládat s majetkovou podstatou nebo její částí pouze se souhlasem předběžného insolvenčního správce. Může též nařídít, aby osoby, které mají závazky vůči dlužníkovi, napříště plnění neposkytovaly dlužníkovi, ale předběžnému správci. Další tentokrát účetní dopad má podle Landy (2009) § 104 IZ, a to ve spojení s § 128 odst. 3 IZ. Jedná se o nutnost vydání seznamů všech majetků, zaměstnanců a závazků, což zvyšuje pracovní zátěž zejména účetního oddělení.

4.3.2 Zjišťovací fáze

Další navazující fází insolvenčního řízení je fáze zjišťovací, která nastává ihned po uveřejnění počátku řízení.

Jak napovídá název této fáze, zjišťuje insolvenční soud, zda je návrh na zahájení řízení adekvátní či nikoli, tedy zda je (či není) dlužník v úpadku.

Jednoduché schéma zjišťovací fáze IŘ nabízí Landa (2009).

Obr. 5 Schéma Zjišťovací fáze IŘ, zdroj: Landa (2009)

Podle § 128 IZ soud posuzuje, zda návrh splňuje všechny formální i věcné náležitosti, jestli není nesrozumitelný anebo neurčitý a jsou-li k němu připojeny všechny požadované přílohy a jestli tyto přílohy obsahují všechny potřebné náležitosti. Pokud tyto podmínky návrh nesplňuje, je odmítnut. Podle § 131 IZ musí být v rámci projednání insolvenčního návrhu osvědčeny skutečnosti, na jejichž základě insolvenční soud rozhoduje. Na tuto analýzu má soud lhůtu 10 dnů (podá-li návrh dlužník, prodlužuje se až na 15 dnů) od podání insolvenčního návrhu.

Podle Králové (2013) může soud návrh odmítnout, jestli má některé vady či pochybení, což potvrzuje citací § 43 odst. 1 OSŘ, který říká, že „*předseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité. K opravě nebo doplnění podání určí lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést.*“

Důvodem pro přerušování řízení je, vyjdou-li v průběhu insolvenčního řízení najevo skutečnosti, které jsou v rozporu s tvrzeními dlužníka v insolvenčním návrhu nebo se skutečnostmi obsaženými v přílohách k insolvenčnímu návrhu. Dále pokud se k návrhu nevyjádřila oprávněná osoba, nebo pokud soud zjistí, že osoby oprávněné jednat jménem dlužníka, s podáním insolvenčního návrhu nesouhlasí.

Pokud nebyl návrh jiné osoby než dlužníka odmítnut, nebo nebylo-li řízení pozastaveno, může být rozhodnuto o návrhu i bez jednání, pokud soud plně vyhoví návrhu, kterému nikdo neodporoval, nebo o něm lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. (§ 133 IZ)

Naopak jednání o insolvenčním návrhu jiné osoby než dlužníka insolvenční soud nařídí vždy, závisí-li rozhodnutí na zjištění sporných skutečností o tom, zda dlužník je v úpadku. Provádí-li dokazování ke zjištění dlužníkovy úpadku nebo jeho hrozícího úpadku nad rámec důkazních návrhů účastníků, nařídí jednání i v případě insolvenčního návrhu dlužníka.

Dlužníkovi musí být vždy dána možnost, aby se k insolvenčnímu návrhu před rozhodnutím o úpadku vyjádřil.

Podle § 134 IZ je insolvenční soud povinen učinit do 10 dnů od podání insolvenčního návrhu úkony směřující k rozhodnutí o věci. O insolvenčním návrhu rozhodne bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů od jeho podání. Je-li vyhlášeno moratorium, neskončí tato lhůta dříve, než uplynutím 10 dnů od zániku moratoria.

Po zvážení všech okolností může soud buď vydat, nebo nevydat rozhodnutí o úpadku. Pokud soud rozhodne, že je dlužník v úpadku (nebo mu úpadek hrozí), musí v rozhodnutí uvést: zda jde o úpadek nebo hrozící úpadek, kdo bude IS, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku, výzvu, aby věřitelé ve lhůtě maximálně 2 měsíců přihlásili své pohledávky včetně jejich zajištění, s poučením o následcích jejího zmeškání, dále termín a místo schůze věřitelů a přezkumného jednání a nakonec požádat dlužníka, aby sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů. (§ 136 IZ)

Jakmile soud vydá rozhodnutí o úpadku, musí vyrozumět orgány státní správy (např. Obchodní rejstřík, finanční úřad, úřad práce, okresní správu sociálního zabezpečení atd.). A to tím že jim doručí rozhodnutí o úpadku (§ 139 IZ).

Vydání rozhodnutí o úpadku má podle Landy (2009) podstatné ekonomické dopady. Jde například o omezení nakládat s majetkovou podstatou, které je spojené s předběžným opatřením nařízeným insolvenčním soudem a započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele, které v rámci IŘ většinou není možné. (§ 140 IZ)

Soud samozřejmě může rozhodnout i opačně, tedy že dlužník se v úpadku nenachází. Takto učiní na základě § 158 IZ ještě před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. O tom, že se nejedná o úpadek, rozhodne, pokud zjistí, že ani po rozhodnutí o úpadku nebyl osvědčen dlužníkův úpadek, nebo zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny. O úpadek se nejedná, i pokud dlužník k tomuto návrhu připojil listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili souhlas s tím, že dlužník není v úpadku, a na které je úředně ověřena pravost podpisu osob, které ji podepsaly.

Soud může dále návrh odmítnout pro vady nebo pro zjevnou bezdůvodnost, dále ho může zastavit, pokud nespĺňuje podmínky řízení a nelze-li tato vada odstranit, nebo nebyla odstraněna poté, co byl navrhovatel návrh vrácen (odstranit vady na svém návrhu může pouze dlužník). V neposlední řadě může návrh odmítnout. (§ 142 IZ)

4.3.3 Úpadek a formy jeho řešení, realizační a ukončovací fáze

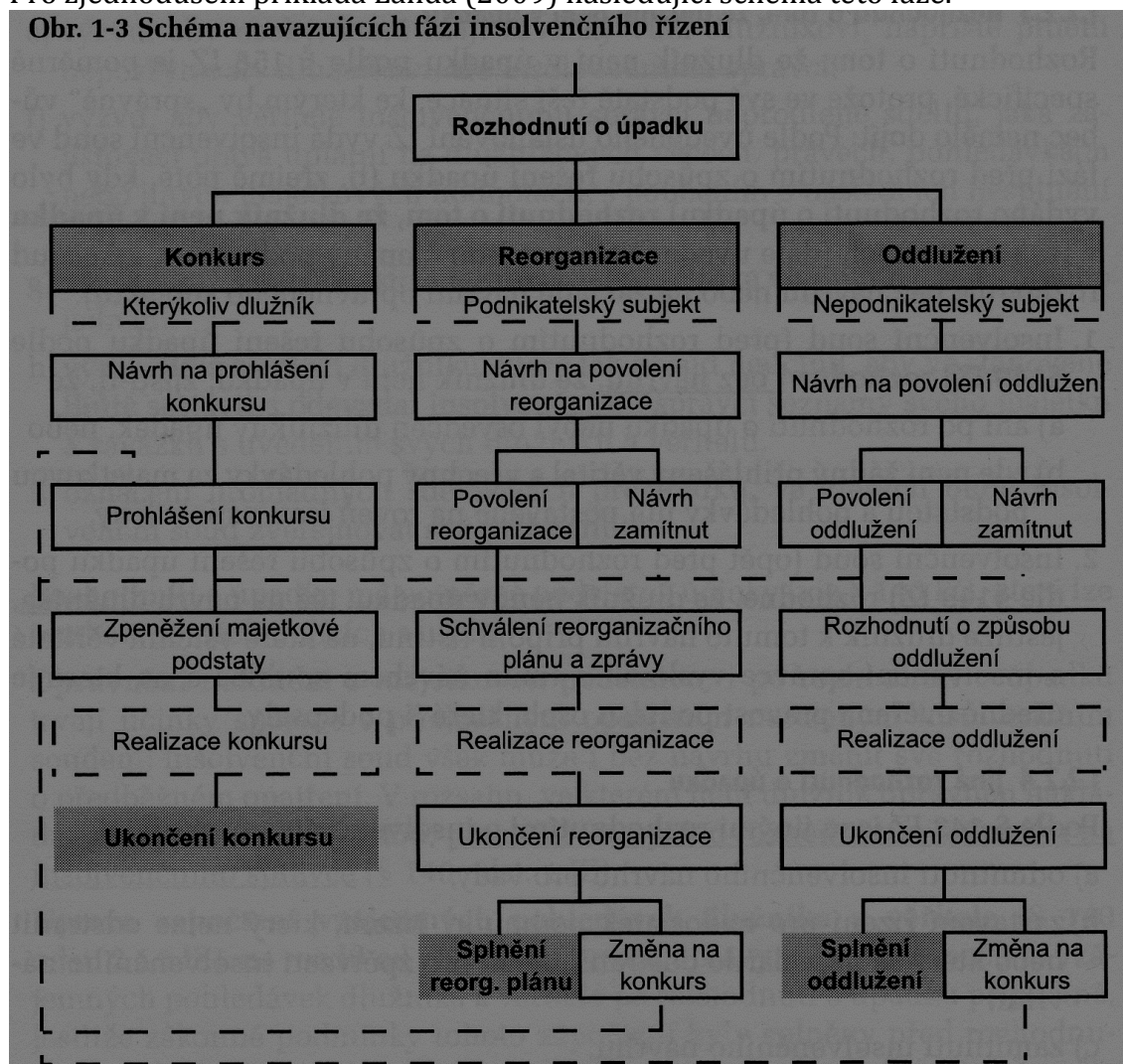
Pojmy úpadek a hrozící úpadek jsou naprosto klíčové pro insolvenční řízení. Dlužník je v úpadku pokud má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit (je tedy v platební neschopnosti). Dále se předpokládá, že je v platební neschopnosti, pokud zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo má prodlení více, než 3 měsíce po lhůtě splatnosti, nebo není možné uspokojit věřitele výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Dle Maršíkové (a kol., 2011) je nutné rozlišit objektivní neschopnost své závazky splácet a pouhou neochotu tyto závazky splácet. Dále upozorňuje, že podle insolvenčního zákona dopadá platební neschopnosti na všechny kategorie dlužníků, tedy jak na fyzické osoby (nepodnikatele), tak na fyzické osoby (podnikatele) a samozřejmě i na právnické osoby. (Maršíková 2011)

Je-li dlužník podnikatelem, bere se za úpadek i předlužení, má-li tedy více věřitelů a závazků má více, než majetku.

O hrozícím úpadku můžeme mluvit, pokud lze předpokládat, že v blízké budoucnosti nebude dlužník schopen dostát svým závazkům. Tento může podat pouze dlužník a většinou je použit v kombinaci s reorganizací. (§ 3 IZ)

Pro zjednodušení přikládá Landa (2009) následující schéma této fáze.

Obr. 1-3 Schéma navazujících fází insolvenčního řízení

Obr. 6 Schéma navazujících fází IŘ, zdroj: Landa 2009, str. 26

Podle Landy (2009) je z výše uvedeného možné vyzdvihnout několik pojmů, a to: úpadek (situace, která již existuje) a hrozící úpadek (situace, která ještě nastala, ale vše nasvědčuje tomu, že úpadek v budoucnu nastane).

Známe tedy tři druhy úpadků, a to:

- úpadek pro platební neschopnost,
- úpadek pro předlužení,
- hrozící úpadek.

4.3.4 Způsoby řešení úpadku

Kozák (2008) upozorňuje, že počet možností řešení úpadku se může oproti 4 uvedeným v § 4 IZ (konkurs, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby) rozrůst až na šest. Za možnosti řešení úpadku můžeme považovat:

- konkurs, kterým se zabývá § 244 až § 313 IZ, je nejběžnějším a nejužívanějším nástrojem k řešení úpadku dlužníka. Jde o „rozprodej“ majetku dlužníka s co nejvyšším možným peněžním výnosem, pro uspokojení věřitelů.
- Nepatrný konkurs (§ 314 IZ a násl.), který je uváděn pouze jako jedna z variant konkursu, protože stejně jako konkurs má likvidační charakter řízení. Vzhledem k nutnosti rychlého řízení ale používá mnoho možností odklonu od „obecné úpravy konkursu“.
- Reorganizace (§ 316 IZ a násl.) by měla „*umožnit právníkům osobám zachování jejich existence, ekonomické funkce a postavení*“. Týká se podniku, který v posledním účetním období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl obratu 50 mil. Kč nebo zaměstnával alespoň 50 zaměstnanců.
- Oddlužení (§ 389 a násl.) se zabývá řešením úpadku nepodnikajících fyzických osob, které mají ekonomické problémy. Podle Kozáka (2008) „*nejčastěji způsobené neschopností splácet závazky z půjček úvěrů a leasingů.*“
- moratorium (§ 115 a násl.), které sice není zaneseno v základních možnostech způsobu řešení úpadku podle § 4 IZ, ale vzhledem k jeho „*volnosti a variabilitě*“ není jeho použití k vyřešení úpadku vyloučeno.
- Některé další způsoby řešení podle § 367 a násl. IZ.
(Kozák 2008)

Podle Maršíkové (2011) je způsob řešení zvolen už při rozhodnutí o úpadku. Pokud tak není učiněno, musí soud rozhodnutí učinit do tří měsíců od rozhodnutí o úpadku. Podle § 149 odst. 1 tak nesmí soud učinit dříve, než skončí schůze věřitelů, na které se často o způsobu řešení úpadku jedná.

4.3.5 konkurs

Konkurs je nejužívanějším řešením úpadku podnikajícího dlužníka. Podle § 244 IZ se jedná o způsob řešení spočívající v tom že: „*na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.*“

O prohlášení konkursu rozhoduje IS, a to samostatným rozhodnutím, nebo je rozhodnutí spojeno s rozhodnutím o úpadku (tato druhá možnost je používána v případě, kdy je dlužníkem osoba, u níž je vyloučena možnost reorganizace nebo oddlužení). Tato rozhodnutí jsou často vynesena na popud schůze věřitelů. Prohláše-

ní konkursu je účinné od chvíle, kdy je rozhodnutí o prohlášení konkursu zveřejněno v insolvenčním rejstříku a na úřední desce soudu. Jakmile je prohlášen konkurs, přerušuje se likvidace právnické osoby a je ukončena nucená správa. Po ukončení konkursu je činnost právnické osoby ukončena. To neplatí u fyzických osob. Tyto po ukončení konkursu mohou disponovat majetkem. (insolvencni-zakon.justice.cz)

Mezi nejdůležitější účinky prohlášení konkursu řadíme: převod oprávnění nakládat s majetkovou podstatou a převod práv a povinností s ní spojenou na IS, pokud tyto nejsou převedeny a dlužník dál disponuje majetkem, jsou tyto úkony vůči věřiteli neúčinné. Jakmile je prohlášen konkurs, mohou věřitelé svá práva uplatňovat pouze v IŘ. Dalším účinkem je převod nesplatných pohledávek na splatné. Po vydání konkursu může správce žádat dlužníkovi možné dlužníky o splacení pohledávky před její oficiální splatností. Prohlášením konkursu ale nemusí být ukončen provoz dlužníkovy podniku, ale je naopak správcem hledána možnost jak v provozu pokračovat. (BAŘINOVÁ, D.; HÓTOVÁ, R.; OLŠAR, 2006)

Je-li prohlášen konkurs, je nutné převést veškerý majetek dlužníka na peníze, kterými jsou věřitelé později uspokojeni. Tento proces převedení majetku na peníze nazýváme zpeněžení majetkové podstaty.

Aby se ale předešlo možným machinacím, které by při zpeněžení majetku snižovaly jeho výnos, či jeho věrohodnost, vylučují se z možnosti účasti na zpeněžení (i v případě zpeněžení dražbou) tyto osoby: dlužník, osoby mu blízké a osoby, které s ním tvoří koncern, vedoucí zaměstnanci dlužníka a osoby jim blízké, osoby, které vykonávaly v posledních 3 letech před zahájením IŘ nebo po jeho zahájení rozhodující vliv na provoz dlužníkovy podniku nebo podstatnou měrou ovlivňovaly jeho jinou majetkovou činnost, společníky dlužníka (nejde-li o akciovou společnost), akcionáře dlužníka vlastníci akci v hodnotě desetiny základního kapitálu, prokuristy dlužníka, členy a náhradníky věřitelského výboru, kterým schůze věřitelů neudělila souhlas s nabytím majetku z majetkové podstaty. Majetek dlužníka na ně nesmí být převeden ani ve lhůtě 3 let od skončení konkursu, i když měli zákonné předkupní právo. (§ 295 IZ)

V průběhu zpeněžení posílá insolvenční správce dílčí zprávy o průběhu zpeněžení majetkové podstaty a o nakládání s výtěžkem tohoto zpeněžení jak insolvenčnímu soudu tak věřitelskému výboru. O zpeněžení musí IS vyrozumět také soud, správce daně, soudního exekutora nebo jiný orgán, u kterého probíhá jednání týkající se zpeněženého majetku (včetně řízení o výkonu rozhodnutí nebo exekuce na majetek dlužníka).

Jakmile je majetek „zpeněžen“ jednou z forem zpeněžení (veřejnou, soudní dražbou a prodej mimo dražbu), insolvenční správce musí neprodleně předat soudu konečnou zprávu. V ní se musí objevit přehled pohledávek, které byly uspokojeny,

a které ještě uspokojit zbývá, přehled výdajů vynaložených v souvislosti se správou majetkové podstaty, přehled zpeněžení majetkové podstaty s výsledkem, jakého bylo dosaženo, uvedení majetku, který nebyl zpeněžen, s odůvodněním, proč k tomu došlo, výsledky částečného rozvrhu, přehled plnění zajištěným věřitelům s promítnutím do rozvrhu, přehled jednání a právních úkonů, významných pro průběh IŘ. (§ 302 IZ) Soud zprávu a vyúčtování úkonů správce přezkoumá a odstraní nejasnosti a chyby. Pak o zprávě vyhláškou uvědomí všechny účastníky řízení a zároveň jim dá možnost podat námitku proti této zprávě. Pokud je tato námitka podána, nařídí vyhláškou insolvenční soud jednání, na kterém zprávu schválí, nařídí doplnění nebo zruší a zažádá o novou. Proti rozhodnutí se lze odvolat.

Jakmile rozhodnutí soudu o zprávě nabude právní moci, předloží správce soudu návrh rozvrhového usnesení, v němž uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. (§ 306 IZ) Podle něj vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení, v němž určí částky, které mají být věřitelům vyplaceny poměrně dle výše jejich pohledávek.

Ještě před postupem podle rozvrhu jsou podle § 305 IZ uspokojeny dosud nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoli v průběhu konkursního řízení. Před rozvrhem insolvenční správce musí dále z výnosu ze zpeněžení vyčlenit peníze na předpokládané výlohy spojené s ukončením řízení.

Bez návrhu může insolvenční soud zrušit konkurs pokud zjistí, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek (to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty). Dále pokud zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou jsou uspokojeny. Zruší se i po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, nebo pokud se zjistí, že pro uspokojení věřitelů nemá majetek dlužníka dostatečnou hodnotu. (§ 308 IZ)

Soud může rozhodnout o zrušení konkursu také, navrhne-li to dlužník, a to v případě, že předloží listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce souhlasí se zrušením konkursu (tento souhlas musí být úředně ověřen).

4.3.6 Nepatrný konkurs

Jedná se o speciální případ konkursu který stejně jako konkurs má likvidační charakter řízení. Vzhledem k nutnosti rychlého řízení ale používá mnoho možností odklonu od „obecné úpravy konkursu“. Tyto odlišnosti popisují paragrafy 314 a 315 IZ.

Vždy jde o nepatrný konkurs, pokud je dlužníkem fyzická osoba nepodnikatel. Ostatních dlužníků se tato forma konkursu týká, pouze pokud nebyl zjištěn celkový obrat dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu přesahující 2 mil. Kč a dlužník nemá více než 50 věřitelů. O tom, zda se jedná o nepatr-

ný konkurs, rozhoduje insolvenční soud a nelze se proti němu odvolat. Je-li v průběhu řízení zjištěno, že se o nepatrný konkurs nejedná, je rozhodnutí co nejrychleji zrušeno.

Nepatrný konkurs se od „obyčejného“ liší v tom, že jsou věřitele zastoupeni zástupcem věřitele (místo věřitelského výboru), dále k účinnosti dohody o vypořádání společného jmění manželů není potřeba schválení insolvenčním soudem ani souhlasu věřitelského orgánu. K vyloučení nedobytných pohledávek a věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které není možné prodat, není nutný souhlas insolvenčního soudu ani věřitelského orgánu. Při přezkumném jednání lze projednat všechny otázky, které jinak řeší pouze schůze věřitelů. Pokud s tím souhlasí schůze věřitelů, může soud stanovit i další odchylky od zákona, pokud povedou k rychlému a hospodárnému průběhu insolvenčního řízení. (§ 315 IZ)

4.3.7 Moratorium

Tento institut by podle Landy (2009) měl zajistit ochranu podnikajícího dlužníka, se kterým je již vedeno IŘ, po dobu 3 měsíců (tato lhůta může být prodloužena o dalších maximálně 30 dní). Tato lhůta slouží k překonání úpadku nebo hrozícího úpadku vlastními silami.

Dlužník může požádat soud o moratorium do 7 dnů od podání návrhu, nebo do 15 dnů pokud byl insolvenční návrh podán věřitelem (§ 115 IZ). Pokud takto učiní, musí dodat všechny listiny (které je povinen připojit k insolvenčnímu návrhu), poslední účetní uzávěrku a písemné prohlášení souhlasu s moratoriem od většiny věřitelů (podle výše jejich pohledávek) (§ 116 IZ). Po obdržení těchto listin, musí soud o návrhu rozhodnout nejpozději do konce pracovního dne následujícího po přijetí (§ 117 IZ). Pokud splní předpoklady, soud vyhlásí moratorium, ale jen v případě, pokud nebylo dosud rozhodnuto o insolvenčním návrhu. Proti rozhodnutí se není možné odvolat. Odvolat se může pouze dlužník, který nesouhlasí s „nevylášením“ moratoria.

Mezi zásadní ekonomické účinky moratoria řadíme to, že není možné vydat rozhodnutí o úpadku, ale po dobu trvání platí všechny účinky spojené se zahájením IŘ. (§ 120 IZ) I v době moratoria ale mohou oprávněné osoby přistoupit k řízení a věřitelé mohou přihlásit své pohledávky. Účinky těchto úkonů nastávají až se zánikem moratoria. (§ 121 IZ) Závazky, které souvisí se zachováním provozu podniku vzniklé v posledních 30 dnech před vyhlášením moratoria nebo po něm je dlužník po dobu trvání moratoria oprávněn hradit přednostně před dříve splatnými závazky. Má-li dlužník s dodavatelem smlouvy trvající alespoň 3 měsíce před vyhlášením moratoria, nemohou být druhou stranou vypovězeny kvůli dlužníkovu prodlení, pokud dlužník na základě těchto smluv platí alespoň závazky nutné k udržení provozu podniku. (§ 122 IZ).

Zánik moratoria nastane uplynutím lhůty, na kterou ho soud vyhlásil, nebo na popud insolvenčního soudu. Ten takto učiní na návrh většiny věřitelů, nebo bez návrhu, pokud zjistí, že dlužník uvedl nepravdivé údaje, vyhlášením sledoval nepoctivé závěry, nebo pokud dlužník podá insolvenční návrh.

4.3.8 Reorganizace

Jedná se o jeden ze způsobů úpadku, používaný podnikajícími dlužníky, tito mohou nadále podnikat, ale musí použít reorganizačního plánu, od kterého se nesmí odchýlit. Instrukce reorganizace má přispět hlavně k „*ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli*“, kteří dlužníkův postup podle plánu průběžně kontrolují. (<http://insolvenni-zakon.justice.cz/>)

Reorganizace je přípustná, je-li celkový roční úhrn čistého obrátu dlužníka za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu alespoň 50 mil. Kč, nebo zaměstnával-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru.

Návrh na reorganizaci může podat jak věřitel, tak dlužník. Poté, co obdrží soud návrh na reorganizaci, posoudí jeho formální správnost a posoudí, zda je oprávněný, či nikoli. Soud zamítne návrh, pokud lze důvodně předpokládat, že má navrhovatel nepoctivý záměr, nebo návrh znovu podala osoba, jejíž návrh na povolení reorganizace byl již dříve zamítnut, anebo návrh, který neschválila schůze věřitelů. Zamítne je, i pokud v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek, nebo pokud v této lhůtě proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. (§ 326 IZ)

Pokud nedojde k zpětvzetí, odmítnutí, nebo zamítnutí návrhu na reorganizaci, insolvenční soud tuto povolí. Následně musí dlužník ve lhůtě 120 dnů předložit reorganizační plán nebo bez zbytečného odkladu insolvenčnímu soudu sdělit, že jej předložit nehodlá, dále vydat informaci o tom, za jakých podmínek mohou předložit reorganizační plán jiné osoby. (insolvenni-zakon.justice.cz/)

Landa (2009) upozorňuje na asi největší rozdíl mezi konkursem a reorganizací, který spočívá v dispozičních právech. Tyto v reorganizaci zůstávají dlužníkovi, i když jsou do jisté míry omezena, a to tak, že například úkony mající z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou zásadní význam, musí činit pouze se souhlasem věřitelského výboru. Po povolení reorganizace se taktéž pozastavuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka a místo ní rozhoduje insolvenční správce. (insolvenni-zakon.justice.cz/)

Nejdůležitějším dokumentem pro reorganizaci je reorganizační plán, který musí vždy obsahovat informaci rozdělení věřitelů do skupin (podle právního postavení a

ekonomických zájmů), s určením, jak bude nakládáno s pohledávkami věřitelů v jednotlivých skupinách. Dále určení způsobu reorganizace a opatření k plnění reorganizačního plánu z hlediska nakládání s majetkovou podstatou, a s určením osob, které s ní mohou nakládat a jakým způsobem. Také musí obsahovat informaci o tom, za jakých podmínek bude podnik po IŘ pokračovat, jaké bude mít po ukončení řízení závazky vůči věřitelům, jaký bude dopad na zaměstnanost v podniku a jaké osoby se budou podílet na financování reorganizace, převezmou závazky nebo zajistí jejich plnění. (§ 340 IZ)

Reorganizace je soudem ukončena, pokud je splněn plán, nebo byly-li některému z věřitelů poskytnuty zvláštní výhody, aniž by s nimi souhlasili ostatní věřitelé, bylo-li schválení dosaženo podvodem (lhůta 6 měsíců od zahájení reorganizace). Byl-li dlužník, jeho statutární orgán, nebo člen statutárního orgánu pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, spojený s reorganizací (lhůta 3 let od zahájení reorganizace). (insolvenčni-zakon.justice.cz) Pokud je reorganizace ukončena může soud na základě paragrafu 363 IZ změnit reorganizaci v konkurs.

4.3.9 Oddlužení

Jedná se o nejčastější řešení úpadku dlužníka, který je nepodnikající fyzickou osobou (v případě, že s tím věřitelé souhlasí, může se jednat i o podnikatele), která má více věřitelů a dostal se tak do „dluhové pasti“. Při tomto řešení úpadku také známém jako osobní bankrot jsou sjednoceny dlužníkovy dluhy, zajištění věřitelé jsou uspokojeni zcela, nezajištění do jimi schválené výše a zbytek dluhů může být dlužníkovi odpuštěn. Pokud je úpadek řešen oddlužením, je preferována sociální stránka dluhu před ekonomickou. Také by měl dát dlužníkovi možnost na tzv. „nový start“ a nutit ho k aktivnímu zapojení do splácení svého dluhu. Cílem je i tendence snižovat státní výdaje k nápravě možných sociálních důsledků spojených se zadlužováním obyvatelstva. (Jelínek, 2013; insolvenčni-zakon.justice.cz)

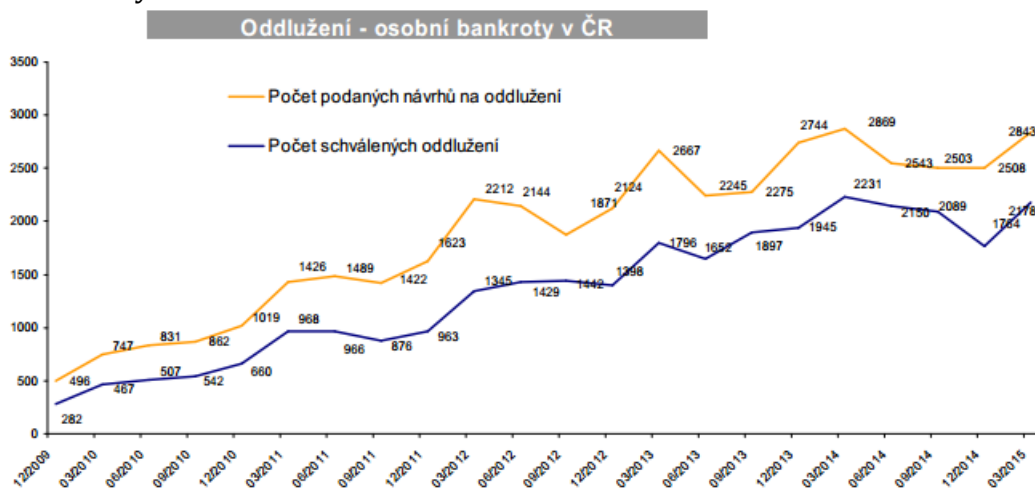
Návrh k oddlužení může podat pouze dlužník, ale pokud už učinil insolvenční návrh věřitel, může dlužník do 30 dnů podat návrh na oddlužení. Soud přihlédne k důkazům a rozhodne, zda oddlužení povolí, či nikoli. Oddlužení je zamítnuto, pokud jím je sledován nepoctivý záměr, nebo jestli hodnota plnění, které by při oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek a pokud dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v IŘ. (§ 395 IZ)

Pokud soud oddlužení schválí, musí se rozhodnout, jakým způsobem bude provedeno. Jsou 2 zákonné způsoby (podle § 398 IZ), a to zpeněžení majetkové podstaty a plnění splátkového kalendáře. O způsobu oddlužení rozhodují nezajištění věřitelé hlasováním. Zpeněžení majetkové podstaty probíhá obdobně jako v případě konkursu. Při tomto způsobu oddlužení do majetkové podstaty nenáleží majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení od-

dlužení. Ve svém rozhodnutí poté insolvenční správce označí majetek náležící do majetkové podstaty a nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, kterou při oddlužení obdrží, nebude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnížší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli. V případě plněním splátkového kalendáře je dlužník zasažen dlouhodobě, a to po dobu 5 let. V tomto období bude měsíčně ze svých příjmů splácet část pohledávky nezajištěným věřitelům.

Protože na dlužníka dohlíží nejen insolvenční správce, ale i soud a věřitelský výbor, musí každý půlrok dlužník předložit přehled příjmů za toto období. Dále se nesmí svou vinou dostat do prodlení delšího 30 dnů. Učiní-li tak, soud převede oddlužení v konkurs.

Bohužel se rostoucí trend oddlužení stále nedaří snižovat, v tomto ohledu jsou ale prognózy společnosti Creditreform optimistické a analytici této firmy počítají s pomalým snižováním počtu oddlužení. Přičítají to zejména pomalu se snižující nezaměstnanosti, zavedení 2. snížené sazby DPH a celkově se zlepšujícím stavu ekonomiky.

Obr. 7 Graf: Počet podaných a schválených oddlužení Zdroj:Creditreform.

Výpočet částky, kterou musí dlužník odvádět se vypočítá tak, že se od čisté mzdy dlužníka odečte nezabavitelná částka a zbytek je odveden k rukám IS. Nezabavitelnou částku vypočteme jako $\frac{2}{3}$ součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu. Tato částka je v roce 2015 6118 Kč. Má-li dlužník manžela (či manželku), nebo vyživovanou osobu je za každou tuto osobu k nezabavitelné částce přičteno 1529,5 Kč (jde o $\frac{1}{4}$ nezabavitelné částky jednotlivce). (epravo.cz)

4.4 Pohledávky a jejich přezkum

V rámci této podkapitoly je nutné si vymezit základní druhy pohledávek a postupu při přezkumu pohledávek. Přezkumná fáze probíhá souběžně s dalšími fázemi IŘ po usvědčení úpadku dlužníka.

V IŘ se můžeme setkat hned s několika druhy pohledávek, proto je vhodné si je v dalším textu vymezit a stručně se s nimi seznámit. Za „klasickou pohledávku“ pokládáme takovou, kterou může věřitel uplatňovat podáním přihlášky. Jedná se například o dluhy vzniklé nedodržením smluvních závazků. Tyto je možné přihlásit od zahájení IŘ (přidáním k insolvenčnímu návrhu), až po uplynutí lhůty vydané soudem ve vyjádření o úpadku.

Tyto pohledávky je dále možno rozdělit na zajištěné a nezajištěné. Zajištěné mají v rámci IŘ jednoznačnou přednost před ostatními pohledávkami. Jejich pohledávky by podle § 167 IZ měly být uspokojeny až do plné částky, na kterou zajištění znělo (samozřejmě po odečtení nákladů spojených s IŘ). Další výhodou zajištění je i to, že byl-li sjednán úrok, je pohledávka úročena i po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (i když je to v rozporu s § 170 IZ)). Tento je ale použit, pouze je-li řešením úpadku reorganizace, nebo konkurs jednou smlouvou, pokud je řešením konkursu a majetek není zpeněžen jednou smlouvou, tato výhoda nemůže být uplatňována. (§ 171 IZ)

Landa (2009) upozorňuje, že pokud chce věřitel v tomto případě vymoci i tzv. Příslušenství (úroky, úroky z prodlení, smluvní pokutu atd.), musí prokázat, že na ně má právo, ale i jejich výpočet ke dni, který předchází dni rozhodnutí o úpadku.

Další skupinou pohledávek jsou pohledávky uplatňované jiným způsobem nebo bez uplatnění, jde o pohledávky, na které se nepodává přihláška. Konkrétně jde o pohledávky na majetkovou podstatu, pohledávky postavené na roveň pohledávkám na majetkovou podstatu. Tyto může nárokovat v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Poslední jsou pohledávky, které se v insolvenčním řízení neuspokojují.

Pohledávky na majetkovou podstatu můžeme rozdělit podle § 168 IZ na ty které vznikly:

- po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria (jedná se o náhradu hotových výdajů a odměnu předběžného správce, likvidátora dlužníka a členů věřitelského výboru. Také jde o náhradu zálohy na náklady insolvenčního řízení podané věřitelem, pohledávky věřitelů z úvěrového financování a za trvání moratoria) a
- po rozhodnutí o úpadku (hotové výdaje a odměna insolvenčního správce, likvidátora, soudního znalce, náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka, daně, poplatky, cla, pojistné na sociální

zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Dále jde o pohledávky věřitelů ze smluv uzavřených v době oddlužení a úroky při reorganizaci).

Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou pohledávky, které popisuje § 169 odst. 1 IZ (pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, výživné na dítě, pohledávky věřitelů za náhradu škody na zdraví, z penzijního připojištění se státním příspěvkem, na výživném ze zákona, pohledávky vůči Úřadu práce ČR za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů, náhrada nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetkové podstaty, mají-li z toho důvodu proti dlužníku pohledávku z bezdůvodného obohacení).

Přezkoumávání, zda jsou přihlášky přihlášeny do insolvenčního řízení po právu je vykonáváno ve dvou rovinách, a to přezkum insolvenčním správcem, výsledkem jehož činnosti je seznam přihlášených pohledávek a přezkumné soudní jednání.

Soud neprodleně po obdržení své přihlášky pošle insolvenčnímu správci, který přezkoumá jejich „právoplatnost“. V těchto jsou přezkoumány hlavně přiložené doklady a dále porovnává přihlášky podle účetnictví, nebo daňové evidence dlužníka. Pokud naleznе některá pochybení, ať už v obsahové, nebo formální rovině, nebo je-li přihláška vadná či neúplná, musí ji věřitel v dané lhůtě opravit, neučiní-li tak, je pohledávka popřena. Dlužník se může k jednotlivým pohledávkám na popud insolvenčního správce vyjádřit, toto vyjádření může být pro správce popudem k možnému popření pohledávky. Insolvenční správce ale nemůže sám pohledávku odmítnout, ale předloží je k rozhodnutí soudu. (Hásová/Moravec, 2013)

Po přezkumu pohledávek sestaví insolvenční správce seznam pohledávek podle § 187 IZ. V seznamu se nevyskytují pohledávky, ke kterým se nepřihlíží, pohledávky vyloučené z uspokojení a další pohledávky, u kterých to stanoví zákon (např. Za majetkovou podstatu, dále pohledávky jim postavené na roveň...). Pokud některé pohledávky popírá, musí to výslovně uvést. Každý věřitel musí být snadno identifikován. Zajištění věřitelé musí být uvedeni zvlášt' i se způsobem jejich zajištění. Seznam musí být soudem zveřejněn v insolvenčním rejstříku nejpozději do 15 dnů před dnem, ve kterém se má konat přezkumné jednání. Vzhledem k tomu, že se ze seznamu vychází při přezkumném řízení, je nutné, aby soud neprodleně v seznamu provedl každou změnu. Po přezkumném jednání je do seznamu přihlášených pohledávek připsán i výsledek tohoto jednání, čímž se stává součástí zápisu o přezkumném jednání. Soud také označí, zda byly některé pohledávky popřeny a vyznačí i výsledek sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky. (Hásová/Moravec, 2013)

Přezkumné jednání je nařízeno soudem podle § 190 IZ. Místo a datum přezkumného jednání je určeno v rozhodnutí o úpadku, které je zveřejněno na insolvenčním

rejstříku, pouze dlužníku a insolvenčnímu správci je doručeno předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou, protože tito jsou při přezkumném jednání nezbytní.

5 Insolvenční řízení z pohledu věřitele

Před začátkem popisu vlastního průběhu insolvenčního řízení z pohledu věřitele je nutné si vymezit rozdíly mezi věřiteli a co udělat proto, aby dotyčný spadl do kategorie, která mu zajistí vyšší/rychlejší uspokojení pohledávky.

Věřitele můžeme rozdělit na Zajištěné věřitele a nezajištěné věřitele.

Zajištěným věřitelem je věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem náležícím do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva, postoupením pohledávky k zajištění nebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.

Zajištění věřitelé mají vyšší postavení než nezajištění. Toto vyšší postavení spočívá hlavně v tom, že jsou často „vyplaceni“ už ze zástavy (při konkursu) v průběhu insolvenčního řízení a nemusejí čekat až na vydání rozvrhového usnesení. Svou pohledávku však musí přihlásit už v průběhu řízení, jinak na něj bude pohlíženo jako na nezajištěného, protože jeho výsadní postavení musí být v IŘ přezkoumáno. (Kotoučová 2010)

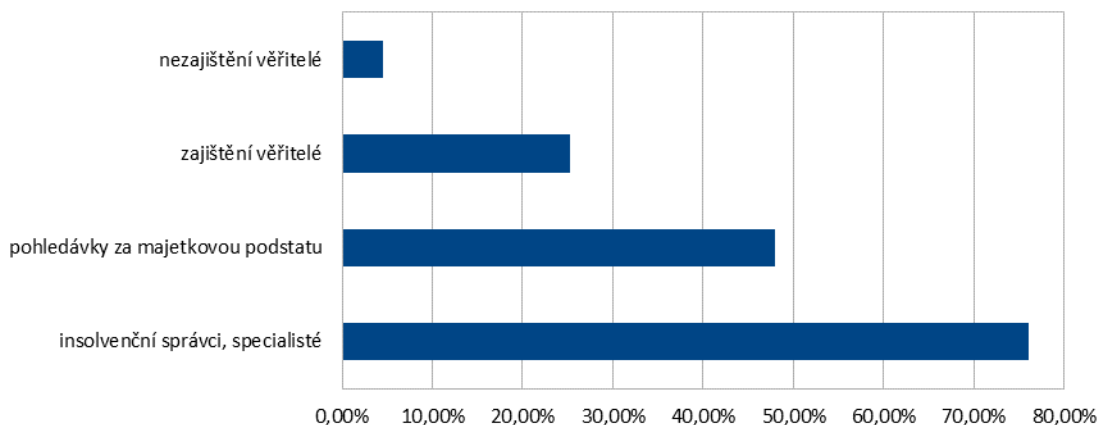
Zajištěný věřitel také může významně ovlivňovat IŘ. Například tím, že musí na schůzi věřitelů hlasovat o formě řešení IŘ dlužníka - podnikatele (který dle zákona může využít reorganizaci). Pokud chtějí svou formu odhlasovat, musí hlasovat pro nejméně polovina přítomných zajištěných věřitelů (přihlíží se k výši jejich pohledávek). Přehlasovat je ale mohou i ostatní věřitele pokud odhlasuje nejméně 90 % přítomných věřitelů (počítáno dle výše uvedeného klíče). Další výhodou zajištěného věřitele je „*možnost udělovat pokyny osobě s dispozičními oprávněními při správě předmětu zajištění, kterými je tato osoba vázána, směřují-li k řádné správě*“. Mohou také udávat insolvenčnímu správci závazné pokyny, které směřují ke zpeněžení zajištěných předmětů, on tyto pokyny ale má právo odmítnout, ale jen v případě, že si myslí, že předmět zajištění může zpeněžit za lepších podmínek. Tuto domněnku musí po požádání insolvenčního správce přezkoumat insolvenční soud v rámci dohlédací činnosti. Jakmile jsou zpeněženy „zajištěné“ věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty v insolvenčním řízení „*zanikají zajištění pohledávky zajištěného věřitele, a to i v případě, že nepodal přihlášku své pohledávky*.“ (insolvenzni-zakon.justice.cz)

Další výhodou zajištěných věřitelů je to, že jsou po odečtení nákladů odměny insolvenčního správce a zprávu zpeněžení uspokojeni celým zbylým výtěžkem ze zajištěného majetku. Tento výtěžek mohou inkasovat kdykoli v průběhu řízení.

Nezajištěné pohledávky (resp. pohledávky nezajištěných věřitelů) jsou typ pohledávek, který má mnoho nevýhod. Landa (2009) v tomto pohledu vidí jako stěžejní § 170 IZ, podle nějž se neuspokojují

- úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí i po rozhodnutí o úpadku,
- pohledávky věřitelů z darovacích smluv,
- smluvní pokuty, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku,
- náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení – dle mého názoru pro věřitele asi nejdůležitější problém, protože často jsou zastupováni právníky, kteří nepracují zadarmo. Může se proto stát že nezajištěný věřitel na IŘ i prodělá.

Velice zajímavá data týkající se rozdílu v uspokojování pohledávek účastníků řízení nabízí internetový portál vyzkuminsolvence.cz, který na statistickém vzorku 3222 uzavřených insolvenčních řízení zkoumal, z kolika procent jsou uspokojeny pohledávky různých účastníků řízení.

Obr. 8 Graf: Procentuální uspokojení pohledávek. Zdroj: vyzkuminsolvence.cz

V grafu výše je vidět, že nejvíce jsou uspokojováni insolvenční správci a jimi určené specialisté, kteří jsou uspokojováni jako první. Otázkou zůstává, proč jsou uspokojeni pouze ze 76%. Nejspíše je zbylých 24% uhrazeno ze záloh na řízení. Pohledávky za majetkovou podstatu jsou uspokojovány pouze z necelých 50%. Zajištění pouze z cca čtvrtiny a nezajištění ani ne z 5%. (vyzkuminsolvence.cz) Dle oslovených odborníků jsou tyto čísla zhruba shodná s realitou.

Z výše uvedeného je jasné, že má-li věřitel nezajištěnou pohledávku, je jeho šance na její uspokojení velice malá. Co je ale překvapující je nízká „návratnost“ u zajištěných pohledávek. Nejspíše je to z toho důvodu, že majetek dlužníka často „zajišťuje“ pohledávky větších částek, než je jeho reálná hodnota, proto je už při zajišťování pohledávky zjistit, zda již není majetek „předlužen“.

5.1 Věřitelské orgány

5.1.1 Schůze věřitelů

Dle 2. odstavce paragrafu 46 IZ schůzi věřitelů přísluší volba a odvolání členů věřitelského výboru a jeho náhradníků, nebo zástupce věřitelů. Rozhoduje též o tom, zda ponechá ve funkci prozatímní věřitelský výbor. Schůze věřitelů si může vyhradit cokoli, co patří do působnosti věřitelských orgánů. Usnesení, jímž si schůze věřitelů vyhrazuje působnost jiných věřitelských orgánů, je přijato, jestliže pro ně hlasovala většina tvořená nejméně dvěma třetinami hlasů přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek. Není-li ustanoven věřitelský výbor ani zástupce věřitelů a není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, vykonává schůze věřitelů i jejich působnost soud.

Nejdůležitější oprávnění, které má schůze věřitelů po uznání úpadku dlužníka patří: volba věřitelského výboru, možnost odvolat IS a jmenovat nového (pouze na 1. svolané na rozhodnutí o úpadku dlužníka), také přijmout i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka (v případě konkursu nebo reorganizace). Pokud je úpadek řešen konkursem, může např. „*přijmout usnesení o způsobu zpeněžení majetkové podstaty a udělit v tomto směru insolvenčnímu správci závazné pokyny.*“ Je-li řešením úpadku reorganizace, má právo volby reorganizačního plánu a později o něm hlasovat. V případě oddlužení volí jeho formu (zpeněžení majetkové podstaty nebo splátkový kalendář). (Maršíková, 2011)

Aby se vyhnulo možným třenicím mezi různými zájmy všech věřitelů, jsou veškeré úkony činěné tímto orgánem rozhodnuty na základě hlasování. Proto, aby její vůle prošla, stačí, aby hlasovala více než polovina oprávněných věřitelů přítomných na schůzi. Každý věřitel má jeden hlas, za každou Kč pohledávky, proto mají někteří věřitelé „větší hlas“ než jiní a není-li čtenář jedním z nich, je vhodné s těmito dominantními věřiteli spolupracovat. Před přezkumným jednáním mají hlas všichni věřitelé, po něm mají hlas pouze ti, jejichž pohledávka byla zjištěna. O hlasovací právo ale může požádat i věřitel, který na něj dle zákona nemá právo. Může tak učinit na schůzi věřitelů. O žádosti rozhodne buď sama schůze věřitelů, nebo pokud k tomuto úkonu nebude vůle insolvenční soud. Hlasovat může věřitel i mimo schůzi věřitelů pomocí formuláře zveřejněného na stránkách insolvenčního rejstříku (is-ir.justice.cz). Formulář musí být doručen na soud nejpozději den před konáním schůze věřitelů. (Maršíková, 2011)

Soud ale může rozhodnutí schůze věřitelů i zrušit, a to za předpokladu, že není do drženo pravidlo, podle kterého nesmí být napadeny společné zájmy věřitelů. Jedná se třeba o případ, kdy jeden věřitel s nadpolovičním hlasovacím právem přehlasuje všechny ostatní a bude tak hájit pouze své osobní zájmy. Soud ale není oprávněn rušit usnesení v případě, že se jedná o usnesení: o výměně insolvenčního správce, o přiznání nebo nepřiznání hlasovacího práva věřiteli, který na něj nemá zákonné

právo a dále o způsobu, jakým se bude řešit úpadek dlužníka, tedy o reorganizačním plánu, či jakým způsobem bude vedeno oddlužení.

Účastníci schůze věřitelů takto činí na vlastní náklady, není tedy možné, aby žádali o náhradu škody.

Schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud. Svolá ji z vlastní iniciativy, nebo na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru anebo alespoň 2 věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek. Insolvenční soud svolá schůzi věřitelů tak, aby se konala do 30 dnů poté, co byl o její svolání požádán, není-li navržen pozdější termín konání. Vyhlášku o svolání musí vyvěsit na úřední desce insolvenčního soudu a zvláště je doručena dlužníku, insolvenčnímu správci, věřitelskému výboru a státnímu zastupitelství.

Právo zúčastnit se schůze věřitelů mají přihlášení věřitelé, dlužník, insolvenční správce a státní zastupitelství, pokud se účastní insolvenčního řízení. Má-li dlužník zaměstnance, má právo zúčastnit se schůze věřitelů také odborová organizace, která u dlužníka působí.

5.1.2 Věřitelský výbor

Dle 3. odstavce paragrafu 46 IZ věřitelský výbor vykonává působnost věřitelských orgánů s výjimkou věcí, které patří do působnosti schůze věřitelů nebo které si schůze věřitelů vyhradila.

Tento orgán je sestaven, pokud je věřitelů více než 50. Může mít 3 až 7 členů, kteří jsou věřitelé a se svým zvolením souhlasí. Tito kandidáti jsou navrhováni jak zajištěnými, tak nezajištěnými věřiteli (jejich kandidáti musí tvořit minimálně polovinu výboru). O kandidátech zajištěných věřitelů hlasují zajištění věřitelé a obdobně je to i u kandidátů nezajištěných věřitelů. Věřitel může navrhnout i volit sám sebe. Zvolení nemohou být dle § 59 IZ kandidáti, kteří vzhledem ke vztahu k dlužníkovi mohou být nařčeni z podjatosti. Počet ustanovuje schůze věřitelů a všichni členové mají své náhradníky, kteří musí být také věřitelé. Pokud věřitel svou pohledávku převede na jinou osobu, tato osoba přebírá i jeho místo ve věřitelském výboru. (Landa, 2009; Maršíková, 2011) Pro věřitele, který se chce aktivně účastnit IŘ je více než vhodné, aby se nechal zvolit do tohoto orgánu.

Výbor je sestaven na první schůzi věřitelů, jejíž datum stanoví soud společně s insolvenčním návrhem. Soud může ustanovit i prozatímní věřitelský výbor (tento má stejné funkce jako věřitelský výbor), a to ve věcech neodkladných a má mandát pouze do svolání věřitelské schůze, na níž je hlasováno, zda bude prozatímní věřitelský výbor pokračovat, či bude nahrazen nově zvoleným výborem. (Landa, 2009; Maršíková, 2011)

Věřitelský výbor, v jehož čele je jím zvolený předseda, který svolává a vede jeho jednání, je usnášeníschopný, pokud je na schůzi více, než polovina jeho členů. Hlasuje se pouhou nadpoloviční většinou přítomných a za nepřítomné mohou hlasovat náhradníci (popřípadě mohou za sebe na vlastní náklady poslat zástupce, který je způsobilý k právním úkonům). Má-li výbor sudý počet členů, rozhoduje hlas předsedy. (Maršíková, 2011)

Věřitelský výbor podle § 58 IZ chrání společný zájem věřitelů a v součinnosti s insolvenčním správcem přispívá k naplnění účelu insolvenčního řízení. Věřitelský výbor zejména:

- dohlíží na činnost insolvenčního správce,
- poskytuje insolvenčnímu správci podporu při jeho činnosti,
- uděluje insolvenčnímu správci nebo dlužníku s dispozičními oprávněními souhlas k uzavírání smluv o úvěrovém financování,
- schvaluje průběžně výši a správnost hotových výdajů insolvenčního správce a nákladů spojených s udržováním a správou majetkové podstaty,
- může nahlížet do dlužníkovy účetnictví nebo evidence vedené podle zvláštního právního předpisu,
- může rozhodnout o ověření řádné účetní závěrky nebo mimořádné účetní závěrky auditorem,
- může nahlížet do dlužníkových písemností ve stejném rozsahu jako insolvenční správce,
- plní úkoly stanovené tímto zákonem nebo uložené mu insolvenčním soudem,
- je oprávněn podávat insolvenčnímu soudu návrhy týkající se průběhu insolvenčního řízení, včetně návrhů na uložení procesních sankcí.

V případě konkursu má věřitelský výbor i další kompetence:

- Může požádat, aby bylo provedeno ocenění znalcem, za předpokladu, že to finančně zajistí. (§ 219 IZ)
- Insolvenční správce může z majetkové podstaty kdykoli v průběhu insolvenčního řízení vyjmout věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, které nemohou sloužit k uspokojení věřitelů, zejména neprodejně věci a nedobytné pohledávky nebo majetek, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění vydané v trestním řízení a k jehož zpeněžení nebyl udělen souhlas příslušného orgánu činného v trestním řízení. Učiní tak po předchozím souhlasu věřitelského výboru a insolvenčního soudu. (§ 227 IZ)
- Rozhodne-li o tom věřitelský výbor, musí insolvenční správce vždy podat odpůrcí žalobu. (§ 239 IZ)
- Jestliže schůze věřitelů vedle usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem přijme i usnesení, kterým doporučuje zpeněžení majetkové podstaty. (§ 155 IZ)

Také v reorganizaci má další kompetence jedná se o tyto kompetence:

- Možnost kontroly provádění reorganizačního plánu dlužníkem s dispozičními oprávněními způsobem stanoveným v reorganizačním plánu, jakož i na základě zpráv insolvenčního správce.
- Možnost předem si vyhradit, že některé právní úkony, které mají zásadní význam, může dlužník s dispozičními oprávněními uskutečnit jen s jeho předběžným souhlasem, i když nejsou uvedeny v reorganizačním plánu.
- Oprávnění navrhnout insolvenčnímu soudu opatření k odstranění nedostatků, které zjistil při své kontrolní činnosti, včetně opatření, která vedou ke skončení reorganizace. (§ 355 IZ)
- Právní úkony, které mají z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou zásadní význam, činí dlužník s dispozičními oprávněními jen se souhlasem věřitelského výboru. Porušení této povinnosti má za následek odpovědnost dlužníka za škodu nebo jinou újmu, kterou tím věřitelům nebo třetím osobám způsobil. Členové statutárního orgánu dlužníka za takto způsobenou škodu nebo jinou újmu ručí společně a nerozdílně (§ 330 odst. 2. IZ)
- Valné hromadě nebo členské schůzi dlužníka i po rozhodnutí o povolení reorganizace zůstává zachováno právo jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka. K účinnosti jejího rozhodnutí se však vyžaduje souhlas věřitelského výboru. Jde-li však o reorganizaci povolenou na základě návrhu na povolení reorganizace podaného věřitelem nebo nemá-li dlužník právo sestavit reorganizační plán, náleží právo jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka věřitelskému výboru. (§ 333 odst. 2. IZ)
- Zanikne-li funkce statutárního orgánu dlužníka nebo dozorčí rady anebo funkce všech členů těchto orgánů a není-li postupem podle zvláštního právního předpisu jmenován nebo zvolen do 30 dnů poté nový statutární orgán nebo dozorčí rada nebo jejich členové, zvolí je věřitelský výbor. (§ 333 odst. . IZ)

Paragraf 60 IZ upozorňuje na fakt, že členové a náhradníci věřitelského výboru jsou povinni při výkonu své funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídají za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobili porušením svých povinností nebo neodborným výkonem své funkce. Společnému zájmu věřitelů jsou při výkonu funkce povinni dát přednost před zájmy vlastními i před zájmy jiných osob. Nabývat majetek z majetkové podstaty mohou jen se souhlasem schůze věřitelů. Odpovídají i za své zaměstnance a jiné osoby, jejichž prostřednictvím plnili či měli plnit své povinnosti.

Za tuto činnost jim ale přísluší právo na náhradu hotových výdajů a také na přiměřenou odměnu, tato ale nesmí být celkově větší, než 5 % odměny insolvenčního správce. (Maršíková, 2011)

5.1.3 Zástupce věřitelů

Pokud má dlužník méně než 50 věřitelů, je míst věřitelského výboru zvolen pouze zástupce věřitelů a jeho náhradník a má stejnou moc jako věřitelský výbor. Odlišnost proti věřitelskému výboru je ale v převedení pohledávky. Po převedení není převedena i funkce, ale zástupcem se stává jeho náhradník. Často se stává, že o vykonávání funkce zástupce věřitelů nemá žádný z věřitelů zájem, a tak tuto funkci vykonává insolvenční soud.

5.2 Postup věřitele při IŘ

V této části se práce zaměří na konkrétní úkony, které v rámci jednotlivých fází insolvenčního řízení podniká věřitel. Ten má jasný cíl, který spočívá v tom, získat co největší část svých pohledávek od dlužníka za co nejkratší dobu.

5.2.1 Rozhodnutí věřitele o strategii v rámci IŘ

Než přejdeme k rozboru samotného řízení z pohledu věřitele je nasnadě si představit několik obecných pouček, kterými se může řídit každý věřitel a některé možné strategie a postoje, které je vhodné z pohledu věřitele přijmout.

První věc, kterou by měl každý věřitel s pro něj zásadní pohledávkou udělat, je při prvních náznacích problémů se solventností dlužníka začít pátrat, zda jde o krátkodobý či dlouhodobý problém. Může vyjít například z informací o spolehlivosti plateb DPH, nebo změnách ve struktuře majetku dlužníka. Pokud věřitel zjistí, že podezřele brzy před vyhlášením řízení s dlužníkem tento podezřele manipuloval se svým majetkem, měl by věřitel zvážit konzultaci s právníky a s jejich pomocí zvážit vůči dlužníkovi některé právní kroky. Proto je nutné dlužníkovi aktivity monitorovat i retrospektivně.

S výše uvedeným souvisí základní zásady, kterými by se měl v rámci svého IŘ řídit každý věřitel, a to zásada prevence a informovanosti. Tyto spočívají v tom, že by věřitel měl mít jasný přehled o veškerých svých pohledávkách a měl by mít ponětí o jejich velikosti. Jde-li o dlouhodobého obchodního partnera, jehož pohledávky jsou pro věřitele co do velikosti zásadní, je dobré shromažďovat i ostatní informace o dlužníkovi, které se mohou hodit v rámci možného IŘ. Pokud má dlouhodobý přehled, měl by poznat jakoukoli nuanci v přístupu dlužníka. Základem, pro takovýto systém je databáze platební morálky klientů, která v dnešní době, ve které je téměř veškeré účetnictví řešeno pomocí účetních softwarů, není v podstatě žádný velký problém a další náklad. Díky této databázi mohou věřitelé poznat jakoukoli odchylku a mohou ji hned řešit. Tímto může při včasné zásahu a dobré komunikaci s dlužníkem předejít nepříjemnostem spojených s jeho pohledávkou a využít možnosti svou pohledávku vyřešit mimosoudně. (Hostinský, 2009)

Důležitost dobré informovanosti věřitele o svých pohledávkách a dlužnících, nutnosti včasného zásahu a aktivitě v rámci snahy mimosoudní vyrovnání, dokumentuje výzkum Kislingerové, Richtera a Smrčky, (2013), podle kterého z jimi vybrané referenční skupiny bylo ukončeno téměř 35 % návrhů na IŘ, protože dlužník neměl dostatek majetku k uspokojení věřitelů.

Protože je „hlídání“ obchodních partnerů časově a finančně náročné, je možné využít některou z firem, které hlídají bonitu zadaného subjektu, nebo zda není veden jako nespolehlivý plátc DPH, což je vždy jeden z prvních impulsů možného problému s likviditou. Dále firmy nabízejí hlídání, zda u subjektu neprobíhá insolvenční řízení, což je také velice potřebné, protože soud vyrozumění o zahájení IŘ zveřejní pouze na stránkách IŘ a pokud tuto situaci věřitel neočekává, může prošvihnout některou z lhůt. Tyto služby nabízí například internetové portály obchodnirejstrik.cz, či www.isir.info. Internetový portál www.isir.info nabízí monitoring, zda není s dlužníkem vedeno insolvenční řízení a zda není veden v rejstříku neplatičů DPH. Tento portál bych doporučil zejména malým věřitelům, protože při malém počtu dlužníků (do 10) nabízí své služby na vyzkoušení zcela zdarma. Jinak je služba zpoplatněna, a to od 5,60 Kč (15 hlídaných) a nejlevnější je za cca 16 haléřů (při 7000 hlídaných) za měsíc a jednoho dlužníka.

Další vybraná firma vyskytující se na internetovém portálu obchodnirejstrik.cz poskytuje služby mnohem komplexnější. Kromě hlídání insolvence dlužníka a rejstříku dlužníků DPH také hlídá bonitu firem na základě databáze účetních informací a finančních operací zadaných obchodních partnerů na základě bodového ohodnocení. Další zajímavou službou je prověření provázanosti vazeb firmy, ke kterému se váže informace o jakékoli změně ve vedení firmy a zjištění, kdo je faktickým či oprávněným vedoucím firmy. Tato nabízí zkušební balíček všech svých služeb na 12 měsíců a jednu zcela zdarma. Pro 50 osob je tato služba zpoplatněna, stojí 2156 Kč. Za stejný počet hlídaných, ale s méně službami zaplatí u předchozí firmy 1848 Kč. Všechny uvedené ceny jsou bez DPH. Při jaké pohledávce má věřitel tyto služby využít a kdy se mu sledování vyplatí nebo naopak nevyplatí? K tomu bych doporučil zvolit stejnou cestu jako v případě rozhodování se o aktivitě, popřípadě pasivitě v rámci IŘ.

Dalším problémem je i délka insolvenčního řízení. Průměrná délka řízení je více než dva roky. A u oddlužení dokonce 5 let. Jak rychle pracují jednotlivé Krajské soudy v řízeních s vyhlášením úpadku dlužníka ukazuje následující tabulka.

Tab. 6 Průměrná délka insolvenčního řízení

Soud	počet dní
Krajský soud v Brně	763
Krajský soud v Českých Budějovi-	755

cích	
Krajský soud v Hradci Králové	852
Krajský soud v Ostravě	649
Krajský soud v Plzni	905
Krajský soud v Praze	730
Krajský soud v Ústí nad Labem	660
Městský soud v Praze	635
Průměr	744

Zdroj: vyzkuminsolvence.cz

Z výše uvedeného je jasně vidět, jak je důležité snažit se vyřešit své pohledávky mimosoudně. Dle oslovených odborníků často spoustu problémů vyřeší pouhá „změna mluvčího“, tedy pokud za věřitele začne jednat advokát. Například posláním platebního rozkazu s oficiálním razítkem a podpisem advokáta, ve kterém je popsán možný postup při nesplacení pohledávky v dané lhůtě. Tento často rozezná, zda se v daném případě jedná pouze o nechuť splácet své pohledávky nebo jestli je dlužník opravdu ve finančních problémech. Pokud dlužník pouze nechce své závazky splácet tak mu tímto věřitel ukáže, že už „jde do tuhého“ a je-li to jen trošku možné, bude se dlužník snažit svou pohledávku zaplatit, nebo se alespoň snažit sám s advokátem spojit a navrhnout jiné možnosti splácení (například splátkový kalendář, nebo splacení pouze části dluhu). Pokud nepomůže ani tato „změna mluvčího“, je nutné přemýšlet zda „jít“ do IŘ nebo využít dalších možností vymáhání pohledávek, tedy speciální „vymahačské“ společnosti. Pokud by tyto společnosti měli zájem o odkup pohledávky, jistě by nebylo odvěcí tuto nabídku promyslet, protože cca 50 % ceny z pohledávky „na ruku“ je zvláště u pohledávek nezajištěných velice zajímavé číslo, bohužel ale tyto společnosti nejsou charita, a proto bych nabídkce na odkup nezajištěné pohledávky vůči dlužníkovi s problémy s platební morálkou příliš nevěřil.

O tom zda podat návrh na zahájení řízení, popřípadě pokud je již řízení zahájeno, tak rozhodnout o své pasivitě nebo aktivitě musí věřitel na základě několika faktorů. Mezi ně patří zejména:

- Jaká je právní subjektivita dlužníka (fyzická/právní osoba).
- Jaká je subjektivní výše (důležitost) pohledávky (miliardář bude mít jistě jiný pohled na důležitost pohledávky, než člověk, který žije na hranici chudoby).
- Forma pohledávky (zajištěná, nezajištěná, za majetkovou podstatu).
- Velikost dlužníkovy zpeněžitelného majetku.

Při jaké pohledávce má tedy věřitel postupovat aktivně a kdy nikoli? Budeme znovu vycházet z výše uvedených hodnot „návratnosti“ jednotlivých pohledávek podle jejich druhu.

Mám-li věřitel nezajištěnou pohledávku vůči právnické osobě, která nesplňuje podmínky pro reorganizaci z čehož vyplývá, že bude řízení řešeno konkursem, asi bych věřiteli doporučil pasivní přístup a pouze hlídal, zda soud nevyzval dlužníky k podání přihlášky pohledávky k IŘ, a to na insolvenčním rejstříku v cca třítydenních časových intervalech. Pokud ano, tuto přihlášku bych podal a dál s touto pohledávkou mnoho nepočítal, protože při zoufale malých „výnosech“ z pohledávky je dle mého názoru lepší svou aktivitu ubírat jiným směrem. V těchto případech, kdy věřitel zjistí, že by mohl mít v budoucnu dlužník problémy se splácením pohledávek (tyto informace získá ze své databáze klientů), a to hlavně v případech, kdy nemá dlužník žádný majetek – což zjistím například z rozvahy nebo z výpisu LV, co nejdříve bych ho zkontaktoval a chtěl věc vyřešit mimosoudně.

Pokud by ale dlužník nereagoval, zkusil bych zkontaktovat některou z „vymahačských firem“, kterých je v ČR registrováno kolem stovky, které mají často mnohem větší úspěšnost, než konkursní řízení. Tyto společnosti mají největší úspěšnost při vymáhání malých pohledávek do zhruba 50.000 Kč. Mimo to je jejich činnost mnohem kratší než IŘ a většinou si účtují pouze podíl z vymáhané částky (5 % - 30 % dle pohledávky). Pokud však nic nevymůžou mohou si účtovat tisícikorunový „zaknihovací“ poplatek. Měli-li by zájem o nákup pohledávky, což není moc pravděpodobné, zvážil bych i tuto možnost, protože věřitel dostane peníze hned na ruku (byť jde většinou o jen o cca polovinu částky) a může s nimi ihned disponovat. Spolupráce s těmito osobami je často hodnocena velice kontroverzně, zvláště kvůli jejich často ne zcela „učesaným“ praktikám při jednání s dlužníkem a věřitel se tak může vystavit jakémusi morálnímu dilematu, proto je nutné důkladně zvážit, zda věřiteli možná morální újma stojí za vrácené peníze.

U pohledávek za majetkovou podstatu je samozřejmě mnohem větší šance na uspokojení. Až v cca polovině případů, sami autoři dříve zmíněného výzkumu ale dodávají, že uspokojování těchto pohledávek je extrémně nerovnoměrné, a tohle číslo je tedy v podstatě pouze orientační (vyzkuminsolvence.cz). Zde je volba strategie velice složitá, protože pomineme-li věřitele, které jsou buď státními institucemi, nebo s velkým vlivem státu, tedy osoby, které mají svá oddělení pro vymáhání pohledávek, zbydou v podstatě pouze dluhy vůči zaměstnancům a na výživné pro děti. Zde si plně nedokážu představit extrémní případ, kdy bude pro dlužníka pracovat zaměstnanec, který je součástí s ním vedeného řízení, nebo dokonce navrhovatel. Ještě horší je to dle mého názoru v případě výživného. Zde vstup do insolvenčního řízení může velmi narušit už tak jistě ne úplně ideální vztahy mezi rodiči dítěte. Proto si myslím, že v těchto případech je více než nutná komunikace na ose dlužník/věřitel a nenechat dojít věci tak daleko, aby byl dluh řešen až soudně (i když uznávám, že v případě výživného bude komunikace z pochopitelných důvodů více než složitá).

Dalším faktorem je velikost dlužníkovu majetku, který je možné v rámci řízení zpeněžit a zda je tento zajištěn či nikoli. Obecně není úplně vhodné aktivně se zapojovat v případě, že má věřitel vůči dlužníkovi nezajištěnou pohledávku (viz. výše). Jedině snad měl-li by dlužník majetek, který má velkou tržní hodnotu a není zajištěn jinou pohledávkou. Úplně nevěřím, že by měl věřitel takové štěstí a popsanou situaci bych radil spíše do oblasti teorie, protože pokud by dlužník měl takovýto majetek jistě by ho prodal již před IŘ, protože v rámci řízení je výnos z prodeje obvykle nižší, než pokud svůj majetek zpeněží dlužník sám mimo IŘ. Zde bych znovu radil, aby věřitel svou snahu cílil spíše na urovnání dluhu mimosoudní cestou.

V případě, že má věřitel pohledávku zajištěnou majetkem dlužníka, je doporučen aktivní přístup, a to hlavně před samotným jednáním o úpadku. Protože je nutné si co nejdříve po zjištění problémů dlužníka se splácení pohledávek hlídat předmět, kterým je pohledávka zajištěna. Nejčastěji se jedná o nemovitosti, o kterých získá věřitel veškerou potřebnou dokumentaci v listu vlastnictví. Tento získá buď na katastrálním úřadu za poplatek 100 Kč. Nebo pomocí vzdáleného přístupu, ale i tato služba je zpoplatněna. Výhodou je ale fakt, že věřitel nemusí dojíždět na úřad. V listu vlastnictví je pro věřitele nejdůležitější analýza zajištění nemovitosti. Zejména:

- jak velké závazky jsou zajištěny touto nemovitostí,
- kolik věřitelů má svou pohledávku zajištěnou nemovitostí,
- kolikátá v pořadí je pohledávka konkrétního věřitele.

Zde je velmi důležité hlavně pořadí ve kterém pohledávky vznikly, protože jsou zajištěné pohledávky uspokojovány nikoli poměrově jako pohledávky nezajištěné, ale v pořadí jak vznikly. Má-li věřitel pohledávku nižší, než je odhadní cena majetku a je první, nebo je-li suma hodnot jeho pohledávky a ostatních pohledávek dlužníků, jejichž pohledávka vznikla dříve, nebál bych se do IŘ jít a být zde aktivní. Byť je udávaný výnos pouze cca čtvrtinový, je tato částka hodně zkreslována tím, že hodně pohledávek je zajištěno majetkem, který nemá hodnotu na pokrytí ani předchozích pohledávek. Proto je pro věřitele důležité ještě před tím, než pohledávka vznikne zjistit, zda na konkrétní majetek, který má být zajištěn, nejsou vedena jiná zajištění. Pokud ano, už bych asi přemýšlel o jiném zajištění nebo řešil, zda vůbec takové osobě peníze půjčit. Pro zajištěné pohledávky bych si věřiteli dovolil nabídnout jednoduchý vzorec, dle kterého se může rozhodnout o své aktivitě/pasivitě v rámci IŘ:

Výše pohledávky = cena majetku - náklady na prodej - odměna IS - pohledávky „předchozích věřitelů“

- Výše pohledávky = orientační částka, kterou by mohl věřitel získat v rámci řízení.
- Cena majetku = nejlépe vychází-li ze znaleckého posudku, či kvalifikovaného odhadu
- Náklady na prodej = v tomto zjednodušeném názvu se skrývá hned několik nákladů, které jsou spojeny s prodejem zajištěného majetku. Jedná se o

znalecký posudek (2 – 6 tisíc Kč), náklady na inzerci a prodej samotný (10 – 30 tisíc Kč).

- odměna IS = jedná se o odměnu za zpeněžení majetkové podstaty dlužníka v případě zajištěného majetku odměna začíná na 9 % bez fixní odměny s tím, že s rostoucí cenou majetku klesá procentuální odměna a zvyšuje se fixní odměna (viz. kapitola Odměna insolvenčního správce tab. 2).
- pohledávky „předchozích“ věřitelů = pokud je majetek zajištěním pro více pohledávek, je nutné ty, které byly zajištěny dříve, než pohledávka konkrétního věřitele od zpeněžené částky odečíst. Zde je nutné zdůraznit, že pokud je už zde výše pohledávky záporná, už nemá smysl kalkulovat s dalšími náklady a rovnou pohledávku brát jako nezajištěnou.

Pokud i po všech předpokládaných odpočtech zůstane orientační cena vyšší než na kolik je vedena věřitelova pohledávka, doporučil bych aktivní přístup. Pokud nezáleží už pouze na konkrétním věřiteli, zda mu tato orientační hodnota stojí za aktivitu v rámci IŘ nebo zda svou aktivitu přesune jinam.

Jedná-li se o dlužníka, který je fyzickou osobou nepodnikající, bude jeho případný úpadek řešen oddlužením. Toto má 2 možnosti uspokojení pohledávek. Buď zpeněžení, zde je postup věřitele stejný, jako v případě konkursu. Druhou možností oddlužení je oddlužení pomocí splátkového kalendáře, které probíhá tak, že dlužník posílá IS, který po odečtení odměny posílá zbytek peněz věřitelům v poměru pohledávek. Minimální návratnost musí být 30 % za 60 měsíců, ukončeno může být i kdykoli dříve, pokud dlužník splatí celou částku. V případě oddlužení je více než kdekoli jinde důležitá komunikace s dlužníkem a snaha o mimosoudní vyrovnání. Dle oslovených odborníků velice často stačí výměna mluvčího a obyčejný platební rozkaz podepsaný advokátem často otevře dlužníkovi oči. U fyzických osob je velmi účinná i kooperace s „vymahačskými“ firmami. Zde je však znovu nasnadě přemýšlet o morálním dilematu, protože dlužníci si na to, aby mohli splatit své předchozí pohledávky půjčí další peníze často ne u úplně solidních lidí a mohou se tak dostat do dluhové spirály a do kontaktu s živly, se kterými slušný člověk nechce nic mít.

Pokud se věřitel rozhodl k aktivnímu přístupu, je doporučeno, aby věřitel v rámci IŘ aktivně jednal zejména s tzv. dominantními věřiteli (věřitelé, jejichž výše pohledávek je v rámci řízení zásadní) a snažil se postupovat v souladu s jejich rozhodnutími, popřípadě je „navedl“ na cestu, kterou chce jít on. Dále bych doporučoval, aby se nechal zvolit do některého z věřitelských orgánů, což souvisí s aktivním jednáním s dominantními věřiteli, kteří mají velkou moc ho zvolit. Ve věřitelských orgánech pak bude mít moc řízení ovlivnit (viz. předchozí kapitola).

5.2.2 Návrhová fáze

Jedná se o první fázi insolvenčního řízení, ve které může podat návrh na zahájení pouze tehdy, je-li dlužník v úpadku (v případě hrozícího úpadku může podat návrh pouze dlužník).

Nejdříve se tedy budeme zabývat jak by měl věřitel sepsat návrh jako takový, protože z výzkumu Kislíngerové, Richtera a Smrčky, (2013) vyplývá, že z jejich vzorku bylo téměř 35 % odmítnuto pro vady, kvůli tomu, že byly neprůkazné a podobně (dalších téměř 35 % bylo odmítnuto, protože dlužník neměl dost majetku). Je tedy jasné, že stejně jako všechny oficiální dokumenty má i návrh na zahájení insolvenčního řízení několik základních parametrů, které je nutné dodržet. Podle Landy (2009) je třeba je rozdělit do dvou rovin na náležitosti:

- podle § 42 Občanského soudního řádu,
- insolvenčního návrhu podle § 103 IZ.

Podle § 42 OSŘ je podání možno učinit písemně, a to v listinné či elektronické podobě (veřejná datová schránka, telefax). *Je-li použita elektronická forma bez podpisu uznávaným elektronickým podpisem, je nutné ji do 3 dnů doplnit o originál příslušnému soudu, pokud tak není učiněno, soud tato podání nebere v potaz.“ Pro účely IŘ je ale nejdůležitější 4. odstavec tohoto paragrafu, který říká, že „z návrhu musí být jasné patrné, kterému soudu (jde o krajské soudy v regionu bydliště dlužníka) je určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Jestliže je podání učiněno v listinné podobě, je třeba jej předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby v případě potřeby každý účastník dostal jeden stejnopis.*

Náležitosti podání návrhu IŘ shrnuje § 103 IZ následovně : Insolvenční návrh musí kromě obecných náležitostí podání (viz. výše) obsahovat označení insolvenčního navrhovatele (v našem případě věřitele) a označení dlužníka, kterého se týká, popřípadě označení jejich zástupců. Fyzická osoba musí být označena jménem, příjmením a bydlištěm (sídlem) a v případě, že jde o podnikatele, též identifikačním číslem. Právní osoba musí být označena obchodní firmou nebo názvem, sídlem a identifikačním číslem.

Druhý odstavec tohoto paragrafu doplňuje tyto náležitosti o uvedení: rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, skutečností, ze kterých vyplývá oprávnění podat návrh, není-li insolvenčním navrhovatelem dlužník, označeny důkazy, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává, a musí z něj být patrné, čeho se jím insolvenční navrhovatel domáhá. Konkrétně je tedy nutné popsat situaci, která nastala, tu podrobně popsat a doložit smlouvou a fakturou. Dále musí být návrh předložen s takovým počtem stejnopisů, aby jeden stejnopis zůstal u insolvenčního soudu, a aby se jeden dostal ke každému, komu se doručuje (v případě návrhu věřitele pouze dlužníkovi). K návrhu musí být samozřejmě připojeny veš-

keré předepsané přílohy a listinné důkazy, kterých se dovolává. Příklad takového návrhu je uveden v přílohách.

Navrhovatel musí také dokázat, že je jeho podání legitimní. Musí tedy dokázat, že má pohledávku vůči dlužníkovi s prodlením minimálně 30 dnů, pokud její splatnost vypršela před méně, než 90 dny, musí navrhovatel dosvědčit i to, že dlužník není schopen svou pohledávku splatit. Je-li splatnost překročena o více než 90 dnů, nic dokazovat nemusí. Pokud takto věřitel neučiní, bude návrh soudem automaticky zamítnut. Aby mohlo IŘ vůbec začít, musí mít dlužník více věřitelů (tedy minimálně 2). Proto se doporučuje, aby navrhovatel ve svém návrhu uvedl minimálně jednoho dalšího věřitele s podrobnostmi o jeho pohledávce (kolik dní po době splatnosti, jaká částka, z jaké činnosti...). Bylo by vhodné, kdyby další věřitel svou pohledávku potvrdil například čestným prohlášením, i když to zákon přímo nevyžaduje. Všechny tyto náležitosti musí věřitel připojit ke svému návrhu. (Maršíková, 2011)

Z výše uvedeného je asi nejproblematictější bodem „zjištění dalších věřitelů“. Jako nejjednodušší a v praxi nejvíce používaným postupem je oslovení orgánů státní správy například finanční úřad, ČSSZ, nebo některou ze zdravotních pojišťoven (nejčastěji VZP). Tuto chybu udělal i jistý pan Šimek, který se insolvenčním návrhem domáhal na firmě Gaslines s.r.o. dlužného platu a ačkoli jeho návrh splňoval všechny ostatní náležitosti, musel Krajský soud v Brně jeho žádost ihned zamítnout, protože neuvedl jiné věřitele. Shodou okolností později na stejnou společnost poslal insolvenční návrh další z věřitelů. Tentokrát v zastoupení advokáta, ale i tento pochybil. Soud nepřihlížel k návrhu, protože se na něm nevyskytoval úředně ověřený podpis. Netrvalo dlouho a na společnost podal návrh další z věřitelů, tentokrát s tou chybou, že sice uvedl jiné dlužníky, ale neuvedl k nim dlužné částky a nijak nedokázal, že si tyto informace nevymyslel, aby dlužníka poškodil. Dlužník byl ale vyzván k vyjádření, tento návrh zpochybnil a ten byl zrušen. Protože měl ale výdaje na zastoupení v částce 5100 Kč, musel je navrhovatel zaplatit.

Jestli věřitel podá návrh na majetek dlužníka, na kterého už byl návrh podán, ale soud ještě nevydal rozhodnutí o úpadku, považuje se to za přistoupení k řízení. Poté, co návrh soud obdrží, je osoba považována za dalšího navrhovatele a platí pro ni stav řízení v době jejího přistoupení. Na návrhy po rozhodnutí o úpadku se nepřihlíží. (§ 107 IZ) Pokud je návrh podán v době, kdy je řízení zastaveno nebo je rozhodnutí nepravomocné, také se k němu nepřihlíží. Aby se navrhovatel domohl svých práv, musí se proti rozhodnutí odvolat. Samotné přistoupení nového navrhovatele je ale většinou podle Maršíkové (2011) důvodem pro zahájení řízení. (Maršíková, 2011)

Výše jsme si mohli přečíst o formuláři přihlášky do insolvenčního řízení. Tato přihláška musí být přítomna každému insolvenčnímu návrhu (ale slouží i k přihlášení pohledávky po nařízení úpadku dlužníka) a věřitel ji může podat až od zahájení IŘ.

Tato je společně s obsáhlým návodem jak ji vyplnit dostupná na internetovém portálu insolvenčního rejstříku (isir.justice.cz) v části formuláře.

Po přijetí návrhu neobsahujícího žádné vady, soud vydá rozhodnutí o zahájení IŘ. O zahájení řízení vydá soud vyhlášku na své úřední desce a v insolvenčním rejstříku. Odtud se mohou věřitelé, kteří nepodali návrh na zahájení IŘ. Od této chvíle již není možné domáhat se pohledávek týkajících se majetkové podstaty žalobou ale pouze přihláškou.

Po zahájení IŘ může soud předběžným opatřením (na návrh dlužníka, věřitele (kterého se započtení týká), insolvenčního správce, či osoby, která má na tomto zájem) regulovat započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele. Tato skutečnost je v § 82 odst. 3 ošetřena takto:

„Neodporuje-li to společnému zájmu věřitelů, může insolvenční soud z důvodů hodných zvláštního zřetele předběžným opatřením rovněž udělit souhlas se započtením vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele v době trvání moratoria, nebo udělit souhlas se započtením vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele i po okamžiku zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku, anebo zakázat pro určité případy nebo na určitou dobu započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele.“

Podle paragrafu 100 IZ může oprávněný věřitel požádat soud o předběžné opatření v případě, že mu vznikla škoda (či jiná újma) porušením povinnosti podat insolvenční návrh. Soud poté může nařídit předběžné opatření, kterým je povinné osobě uložena povinnost, tuto škodu (či jinou újmu) nahradit tím, že složí do úschovy u soudu přiměřenou peněžitou částku, ze které se tato uhradí. Částka je soudem vyměřena tak, aby kryla podstatnou část škody či jiné újmy. Navrhovatel je poté vyzván, aby podal u příslušného soudu žalobu o náhradu škody nebo jiné újmy.

Předběžné opatření je ale často využíváno ze strany dlužníka (ale i věřitelů) jako obrana před šikanózním insolvenčním návrhem tím, že se může u soudu domáhat vyloučení aktivace účinků zahájení IŘ. Tímto může předběžné opatření zamezit fatálním dopadům IŘ na dlužníka. Předběžné opatření ale není moc užívaným instrumentem hlavně proto, že není jasné, jak soud rozhodne, ale i kvůli poměrně vysoké ceně soudního poplatku, která činí 50.000 Kč. (Havel, 2010)

Podle § 108 IZ může ještě před rozhodnutím o insolvenčním návrhu žádat po insolvenčním navrhovateli (v našem případě jde o věřitele), aby ve stanovené lhůtě zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení. Tato částka může být vyměřena až do výše 50 000 Kč. Pokud je navrhovatelů více, jsou povinni zaplatit zálohu společně a nerozdílně. Není-li částka ve stanovené lhůtě zaplacená, může soud zastavit rozhodnutí o insolvenčním návrhu do doby, než je záloha zaplacená, čímž zastaví celé IŘ. Podle Landy (2009) má záloha ze strany věřitele hlavně psychologický efekt. Soud si tak „zkouší“, jak vážně navrhovatel své podání myslí.

Věřitel může svůj návrh vzít i zpět. Může tak učinit až do vyhlášení rozhodnutí o úpadku. Pokud tak ale učiní, nemůže podat další návrh na tuto pohledávku po dalších 6 měsících poté, co vzal svůj návrh zpět. (Čápková, 2012)

5.2.3 Zjišťovací fáze

Po obdržení insolvenčních návrhů musí být přezkoumáno, jsou-li insolvenční návrhy oprávněné či nikoli.

Pokud návrh neobsahuje všechny náležitosti, má některé vady či pochybení nebo je nesrozumitelný či neurčitý tak, aby nebylo možné pokračovat v řízení, je soudem odmítnut bez jakékoli možnosti na přepracování.

Pokud chybí pouze některé z příloh, nebo nemají zákonem předepsané náležitosti, dostane navrhovatel maximálně 7 denní lhůtu na doplnění svého návrhu, pokud ale v této lhůtě přílohy nezmění (či nedoplní), soud jeho návrh odmítne. (§ 128 IZ) Jaké ale tyto přílohy jsou? Podle Maršíkové (2011) musí věřitel „připojit veškeré listiny, jichž se v návrhu dovolává“. Jde o: důkazy, že má věřitel pohledávku vůči konkrétnímu dlužníkovi a důkazy, že je dlužník v úpadku, také je doporučeno (nikoli zákonem stanoveno) označit dalšího potvrzeného věřitele, povinná je dále přihláška pohledávky insolvenčního navrhovatele učiněná na předepsaném formuláři (viz. přílohy) a další přílohy (například plná moc – je-li navrhovatel zastoupen advokátem...).

Důvodem pro odmítnutí návrhu podaného věřitelem soudem, je jeho bezdůvodnost. Tento je podle bezdůvodný pokud:

- insolvenční navrhovatel dokládá oprávnění jej podat pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží,
- jde o insolvenční návrh podaný opětovně a insolvenční navrhovatel při jeho podání nedoloží, že splnil povinnosti uložené mu případně předchozím rozhodnutím o insolvenčním návrhu, nebo
- jeho podáním insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka. Jedná se o takzvaný šikanózní návrh, kterým je dlužník poškozen.

Podle stejného paragrafu může dostat věřitel, jehož návrh byl uznán jako bezdůvodný, pořádkovou pokutu, až do výše 50.000 Kč. Pokutu soud vyměří po přihlédnutí ke všem okolnostem podle závažnosti jeho prohřešku.

Další formy rozhodnutí o insolvenčním návrhu, které nejsou pro věřitele příznivé, jsou v § 142 vyjmenovány následovně:

- odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady nebo pro zjevnou bezdůvodnost,
- zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu,
- zamítnutí insolvenčního návrhu.

Jestli je návrh odmítnut, tak kromě možné pořádkové pokuty pro věřitele (viz. výše), přijde věřitel i o zálohu na náklady IŘ (tedy pouze za předpokladu že mu byla vyměřena).

Pokud ale návrh věřitele nebyl odmítnut nebo nebylo-li řízení pozastaveno, může být rozhodnuto o návrhu i bez jednání (obecně se jinak předpokládá, že insolvenční soud povede jednání), protože za těchto podmínek to není nutné. Jedná se o situaci, kdy:

- „insolvenční soud plně vyhoví návrhu, kterému nikdo neodporoval,“ v tomto případě je postup soudu logický, protože jde často o situaci, kdy dlužník s návrhem souhlasí a se soudem plně spolupracuje. Není proto důvod pro jednání, kterým by se rozhodnutí o úpadku pouze oddálilo a tím by bylo proti hlavní zásadě IŘ o rychlosti a hospodárnosti.
- „o něm lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí.“ (§ 133 IZ)

Kotoučová (2010) upozorňuje, že i v tomto případě může soud o jednání rozhodnout, pokud to uzná v dané situaci za vhodné.

Naopak jednání o insolvenčním návrhu věřitele insolvenční soud nařídí vždy, závisí-li rozhodnutí na zjištění sporných skutečností o tom, zda dlužník je v úpadku. Provádí-li dokazování ke zjištění dlužníkovy úpadku nebo jeho hrozícího úpadku nad rámec důkazních návrhů účastníků, nařídí jednání i v případě insolvenčního návrhu dlužníka.

Jakmile soud uzná, že je dlužník v úpadku musí dle paragrafu 136 IZ vydat rozhodnutí, v němž musí být několik náležitostí, které jsou vyjmenovány v předchozí části práce. Z pohledu dlužníka jsou zajímavé hlavně následující tři náležitosti. Jedná se o:

- „výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve lhůtě 2 měsíců, s poučením o následcích jejího zmeškání,“ - jedná se o poslední možnost věřitele přihlásit svou pohledávku nejpozději do 2 měsíců po vynesení rozhodnutí. Pozor v případě oddlužení se jedná pouze o 30 denní lhůtu. Pokud tak věřitel neučiní, nebude k jeho přihlášce přihlédnuto a tato nebude v řízení uspokojena.
- „výzvu, aby věřitelé insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužníkových věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách, s poučením, že jinak mohou odpovídat za škodu nebo jinou újmu vzniklou tím, že do majetkové podstaty nebude včas sepsán majetek dlužníka sloužící k zajištění, nebo tím, že nebudou včas zjištěna zajišťovací práva; to neplatí, jsou-li tato zajišťovací práva zřejmá z veřejného seznamu,“ - jde o velice důležitý podbod, protože v případě, že soud „pošle“

dlužníka do konkursu, tak všechny zajištění zanikají zpeněžením věci, práva, pohledávky či jiné majetkové hodnoty.

- „výrok, jímž se určí místo a termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání.“ - ve výroku je uvedeno přesné místo den a čas přezkumného jednání a schůze věřitelů. Tyto činnosti většinou na sebe navazují.

Podle § 132 může soud v případě, že se některá z oprávněných osob při podání návrhu dlužníkem nevyjádřila, nebo má odlišná stanoviska, návrh pozastavit. Rozhodnutí pak soud vydá, až se oprávněná osoba vyjádří, nebo jí uplyne lhůta k vyjádření.

Po diskusi s odborníky je doporučeno podávat přihlášku až ve výše uvedené lhůtě. Hlavně za předpokladu, že si není věřitel jist tím, že jeho návrh bude bezchybný, nebo si není jistý, zda soud úpadek dlužníka uzná (je zde tedy možnost, že by byl návrh zamítnut), vystavuje se riziku, že přijde o další peníze. Není-li totiž návrh věřitele uznán jako opodstatněný, vystavuje se věřitel riziku, že přijde nejen o svou pohledávku, ale i o dalších až 100.000 Kč (50.000 Kč záloha na náklady řízení + 50.000 Kč pokuta). Tímto se nemusí zaobírat pasivní věřitel, který podává pouze přihlášku pohledávky. I pro něj je ale lepší počkat až na tohle období, protože podá-li přihlášku dříve, a soud o úpadku dlužníka nerozhodne, přijde minimálně o čas, který strávil vyplňováním přihlášky, popřípadě další s tím spojené náklady (právní zastoupení, poštovné...). Mimo to má věřitel i více času na mimosoudní splacení pohledávky, bohužel tak může učinit každý z věřitelů.

5.2.4 Rozhodnutí o řešení způsobu úpadku

Po přezkoumání všech relevantních návrhů musí soud rozhodnout, zda je dlužník v úpadku či nikoli. Je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí, insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku. Ve svém rozhodnutí musí soud mj. označit, kdy bude svolána schůze věřitelů, a termín přezkumného jednání. Rozhodnutí je věřitelům doručeno pouze uzná-li to soud za vhodné, pokud tak neučiní, je rozhodnutí o úpadku zveřejněno na internetových stránkách insolvenčního rejstříku.

Pokud je dlužníkem podnikatel, u něhož je přípustná reorganizace, může schůze věřitelů přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem nebo reorganizací. Toto usnesení je přijato, pokud z věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů

- pro ně hlasovala nejméně polovina všech přítomných zajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek a nejméně polovina všech přítomných nezajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek, nebo
- pro ně hlasovalo nejméně 90 % přítomných věřitelů, počítáno podle výše pohledávek.
- Jestliže z věřitelů přítomných na schůzi věřitelů se zúčastní hlasování pouze zajištění věřitelé nebo pouze nezajištění věřitelé, je usnesení schůze věřitelů

podle § 150 přijato, jestliže z věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů pro ně hlasovala nejméně polovina všech přítomných hlasujících věřitelů počítána podle výše jejich pohledávek. (§ 151 IZ)

Pozor ale na třetí odstavec tohoto paragrafu, který upozorňuje, že se za přítomného nepovažuje věřitel, který hlasoval písemně.

Pokud je usnesení přijato, přijme soud navržený způsob, tedy reorganizaci nebo konkurs. V případě oddlužení rozhoduje soud sám. V následující kapitole si rozebereme zvolené řešení úpadku podrobněji.

5.3 Formy řešení úpadku

5.3.1 Konkurs

V předešlé části práce byl konkurs podle § 244 IZ definován jako způsob řešení úpadku spočívající v tom, že jsou zjištěné pohledávky věřitelů poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak. Kozák (2008) upozorňuje na fakt, že poměrné uspokojení není možné vykládat jako absolutní rovnost v rozdělení mezi dlužníky, ale pohledávky jsou rozděleny podle priorit. *„Jde tedy o princip zachování poměrné rovnosti věřitelů, s pohledávkami stejného zařazení, v kombinaci s vertikální hierarchií privilegovanosti různých pohledávek.“*

Asi nejdůležitější účinek, který je spojen s prohlášením konkursu, je ten, který říká, že po prohlášení konkursu mohou dlužníkovi věřitelé své pohledávky uplatnit jen v rámci konkursního řízení, a to i ti, kteří se do té doby řízení neúčastnili (nelze např. podat žalobu o zaplacení finanční částky proti úpadci) Dalším důležitým účinkem je změna nesplatných pohledávek proti dlužníku, které se prohlášením konkursu považují za splatné.

Ještě než začne samotný konkurs, je nutné, aby se věřitel snažil si získat co nejvíce konkrétních informací o majetkovém stavu věřitele. Proč? Odpověď je nasnadě. Z průzkumu, který ve své publikaci provedli Kislingerová, Richter a Smrčka, (2013) vyplývá, že je uspokojena pouze zhruba polovina věřitelů, kteří se do řízení přihlásili, a v reprezentativním vzorku bylo vyplaceno pouze cca 5 % přihlášených pohledávek. Po konzultaci s odborníky a náhodném pročítání závěrečných zpráv několika konkursů jsem také zjistil, že velice často (hlavně v případech, kdy podává návrh na konkurs sám dlužník) už dlužník nemá vůbec žádný majetek a na uspokojení pohledávek (většinou pouze náklady řízení včetně odměny IS) se použije pouze záloha na náklady řízení (popřípadě zbytek majetku nevalné hodnoty).

Krásný je příklad (vedený pod sp.zn. KSBR 26 INS 1288/2011), kde měli věřitelé uznané pohledávky za cca 1,9 milionů Kč, ale příjmy z konkursu byly pouze

50.000 Kč (+ 50.000 Kč záloha na náklady řízení). Po odečtení nákladů správce (56.257 Kč) bylo tedy nezajištěným věřitelům vyplaceno „krásných“ 43.743 Kč, což dělá cca 2,23 % z uznaných pohledávek. Podle výše uvedeného výzkumu to není nic neobvyklého. Proto je nutný sběr informací o majetku dlužníka, jeho zajištění a počtu jeho věřitelů, protože je hodně pravděpodobné, že i když bude věřiteli přiznáno právo na uspokojení pohledávky, prostě na něj „nezbydou“ žádné peníze. Podle toho co věřitel zjistí, musí rozhodnout, zda je pro něj (při předpokládané časové náročnosti a doporučených nákladech na právní pomoc) vůbec vhodné do konkursu aktivně zasahovat či nikoli (podat pouze přihlášku a dál se zapojovat pouze v co nejnižší míře a počkat, zda se „zadaří“, či nikoli) a podle toho poté zvolit strategii, jak v případě konkrétního konkursu postupovat. Aktivně je samozřejmě věřiteli doporučeno činit pouze v případě, že jeho pohledávka je natolik vysoká, že se mu vyplatí o ni bojovat. (Hostinský, 2009)

Převod majetkové podstaty v peníze (zpeněžení) je nutný především proto, že poměrné uspokojení věřitelů je prováděno plněním v penězích. Zpeněžení musí tedy logicky vždy předcházet uspokojení věřitelů. Probíhá vždy až poté, co je rozhodnutí o konkursu pravomocné a po první schůzi věřitelů (výjimku může povolit pouze insolvenční soud, nebo jde-li o věci, které mohou být ohroženy rychlou zkázou či znehodnocením) a provádí ho insolvenční správce. Ve chvíli, kdy je majetek zpeněžen, zanikají účinky nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce.

Zpeněžení lze provést: veřejnou dražbou, která je asi nejprůhlednějším a správcem nejvyužívanější formou zpeněžení. Pokud není možné dražbu uskutečnit, postupuje se k další možnosti zpeněžení, a to k prodeji movitých věcí a nemovitostí u exekučního soudu. Poslední možností je prodej majetku mimo dražbu, jde o takzvaný prodej z volné ruky. Formu prodeje musí posvětit mimo věřitelský výbor (proto je pro aktivního věřitele, který má zásadní pohledávku, více než vhodné, aby se do věřitelského výboru nechal zvolit a aktivně se podílel na jeho činnosti) i insolvenční soud. Praxí bylo zjištěno, že je nejvýnosnější prodat podnik jako celek, nikoli po částech. O způsobu rozhodne věřitelský výbor, pokud se ale na způsobu zpeněžení neshodne, rozhodne insolvenční správce. Rozhodnutí správce i tak musí posvětit věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů. Jde-li o prodej majetku, který je zajištěn pouze jedním věřitelem, tento může prodej povolit i bez souhlasu věřitelského výboru. O průběhu zpeněžení je věřitelský výbor průběžně informován insolvenčním správcem.

Nejdříve jsou uspokojováni věřitelé přednostních (zajištěných) pohledávek, tito jsou uspokojováni kdykoli v průběhu řízení. Pokud ale výtěžek ze zpeněžení není dostatečně velký, aby uspokojil všechny věřitele, kteří jsou uspokojováni v průběhu řízení, postupuje se podle následujícího klíče. Nejdříve je vyplacena odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, následně pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria, poté pohledávky věřitelů z úvěrového financování, dále poměrně náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty a pracovníprávní

pohledávky dlužníkových zaměstnanců vzniklé po rozhodnutí o úpadku a poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a dále pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví. Zbylé pohledávky se uspokojí poměrně. (Maršíková, 2014)

Pokud ale správce odmítá věřiteli jeho přednostní pohledávky vyplatit z jiného důvodu, než pro nedostatek peněz (nesouhlasí s výší, nebo existencí zajištění), musí věřitel správce zažalovat. Žalobu ale nepodává k insolvenčnímu soudu, ale k okresnímu, nebo krajskému (dle výše a charakteru pohledávky) soudu podle místa bydliště (popřípadě sídla) daného správce. Informace o daných insolvenčních správcích jsou volně dostupné na internetovém portálu insolvenčního rejstříku. Pokud ani po soudním rozhodnutí není správce ochoten přednostní pohledávku vydat, musí se věřitel obrátit na insolvenční soud, který po prozkoumání vydá výkon rozhodnutí, kterým stanoví správci lhůtu, v které musí pohledávku vyplatit. (Maršíková, 2014)

Zajištění věřitelé jsou uspokojeni z výtěžku zpeněžení jimi zajištěného majetku neprodleně po zpeněžení a po souhlasu insolvenčního soudu. Je-li věřitel zajištěný, a pokud je jím zajištěný majetek hodnotný a má málo (resp. žádné) dalších zajištěných věřitelů, je pro věřitele výhodné se řízení aktivně zúčastnit. Částka, která je věřitelům vyplacena, je snížena o náklady zpeněžení (maximálně 5 % z částky), náklady na správu majetku (maximálně 4 % z částky) a odměnu insolvenčnímu správci. Zajištění věřitelé mají i poměrně velký vliv, protože mohou dávat správci závazné pokyny jak postupovat při správě a prodeji jimi zajištěného majetku. Pokud je zástav u jednoho majetku více, jsou věřitelé uspokojováni postupně podle toho, kdy pohledávka vznikla. Příkladem může být datum zápisu zástavy nemovitosti v katastru nemovitostí. Pokud ale na některé zajištěné věřitele nezůstane dost velký výtěžek ze zajištěné pohledávky, jsou uspokojeni mezi zbylými nezajištěnými věřiteli, kteří jsou uspokojeni poměrově ze zbylých peněz na základě rozvrhového usnesení, na jehož vykonání má správce 2 měsíce od nabytí právní moci. Částky, o které se do 30 dnů od vydání rozvrhu věřitelé nepřihlásí a částky nižší než 500 Kč jsou dány do úschovy k místním soudům (podle sídla insolvenčního správce).

Po zpeněžení majetku o něm vydá insolvenční správce zprávu. Výsledkem konečné zprávy insolvenčního správce je vyčíslení částky, která má být rozdělena mezi věřitele. Tito věřitele musí být dále označeni i s informací o výši jejich podílu na zpeněženém majetku.

Insolvenční soud tuto zprávu společně s vyúčtováním úkonů insolvenčního správce přezkoumá a odstraní nejasnosti a chyby správce. Poté o zprávě vyhláškou uvědomí všechny účastníky řízení a zároveň je uvědomí o skutečnosti, že mohou do 15 dnů od zveřejnění konečné zprávy v insolvenčním rejstříku podat námitku proti této zprávě. Pokud je tato námitka podána, nařídí vyhláškou insolvenční soud jednání. Předvolání k tomuto jednání je zvlášť doručeno insolvenčnímu správci, dluž-

níku, věřitelům a státnímu zastupitelství, kteří podali námitky proti konečné zprávě, a věřitelskému výboru. Na jednání jsou projednány vznesené námitky a soud může rozhodnout následovně:

- neshledá-li předložené námitky vůči konečné zprávě a vyúčtování jako důvodné, schválí ji,
- nařídí doplnění nebo změnu konečné zprávy nebo vyúčtování, jestliže shledá, že některé z námitek proti nim jsou důvodné, avšak nemění její základní obsah,
- odmítne přijmout konečnou zprávu, shledá-li že námitky proti ní vznesené důvodně zpochybňují zprávu jako celek; v tomto případě uloží insolvenčnímu správci, aby předložil novou konečnou zprávu ve lhůtě, kterou určí.

Subjekty o jejichž námitkám nebylo vyhověno se mohou proti rozhodnutí odvolat.

Protože se ale některé osoby dle § 295 IZ nemohou zúčastnit zpeněžení majetku (viz. kapitola konkurs), mohou tyto podat návrh, kterým může insolvenční soud po vyjádření věřitelského výboru udělit výjimku. Pokud chtějí tyto osoby nabýt majetek až po skončení konkursu, zabývá se možnou výjimkou pouze insolvenční soud. Zde může znovu aktivní věřitel poměrně účinně ovlivnit uspokojení své pohledávky, a to dvojnásob. Pokud je mu známo, nebo má-li podezření, že se může jednat o nekalé praktiky, postará se o to, aby nebyly osoby do řízení připuštěny. Pokud naopak má názor, že se účastí dalších osob zvýší konkurence při prodeji majetku a tím i jeho prodejní cena (například při dražbách, kde často větší počet účastníků znamená větší výnos), je vhodné, aby zařídil vstup těchto osob do řízení. Znovu je zde uplatněna zásada aktivního získávání informací.

Po nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zprávě, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu návrh rozvrhového usnesení, v němž uvede, kolik má být vyplaceno na každou pohledávku uvedenou v upraveném seznamu přihlášených pohledávek. Podle něj vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení, v němž určí částky, které mají být věřitelům vyplaceny poměrně dle výše jejich pohledávek.

Pokud jsou všichni věřitelé uspokojeni, může být řízení zrušeno, pokud s tím souhlasí jak věřitelé, tak insolvenční správce. Toto se činí tak, že je soudu dlužníkem podána listina, na které všichni účastníci souhlasili s ukončením konkursu. Všechny podpisy na této listině musí být úředně ověřeny.

Existuje-li ale dlužník, jehož pohledávky nebyly v rámci IŘ uspokojeny, má v podstatě 2 možnosti. Pokud jde o pohledávku vůči právnické osobě, má věřitel většinou smůlu a se zánikem právnické osoby zanikají i neuspokojené pohledávky. Šanci na uspokojení má pouze pokud se své pohledávky domáhá po třetích osobách ze zajištění po spoludlužnících, ručitelích nebo zástavních dlužnících. Jiná situace nastává, je-li dlužník fyzická osoba. Po ukončení konkursu jím neuspokojené pohledávky totiž nezanikají (v případě, že dlužník v prezkumném řízení pohledávku ne-

popřel). Po ukončení konkursního řízení tak může věřitel podat proti dlužníkovi návrh na výkon rozhodnutí, a to až do 10 let po zrušení konkursu.

Aktivnímu věřiteli je také odbornou veřejností doporučeno, aby po celou dobu konkursu aktivně jednal a dohlížel na insolvenčního správce, který často není tak aktivní, jak by být mohl. Pokud ale cítí tlak ze strany věřitelských orgánů, které mají moc ho i odvolat, často se jeho aktivita zvýší. Pokud naopak necítí nátlak věřitelů, může se stát, že věřitelé se již se svými pohledávkami rozloučili a může dojít i k situaci, kdy mu půjde pouze o to, aby byla zaplácena jeho odměna.

5.3.2 Nepatrný konkurs

Vzhledem k tomu, že jde pouze o zvláštní případ konkursu, popíšeme si pouze odchylky od „obyčejného konkursu“. Ty jsou pro věřitele nejzásadnější v tom, že: věřitele místo věřitelského výboru volí pouze svého zástupce, není nutné posvěcení věřitelů v případě vyloučení nedobytných pohledávek a věcí z IŘ, námitky proti konečné zprávě a vyúčtování nemusí být jednány na nařízeném jednání. Věřitelé ale mohou soudu v rámci schůze věřitelů nabídnout i jiné odchylky za předpokladu, že díky nim bude řízení výnosnější a kratší. Zde je znovu místo pro aktivního věřitele, který může tímto řízení poměrně slušně ovlivnit. Bohužel ale věřitelé v tomto řízení moc aktivní nejsou, protože jde většinou o tak malé částky, že se jim to prostě nevyplatí. (Hostinský, 2009)

5.3.3 Moratorium

Při tomto zvláštním způsobu řešení úpadku není (oproti ostatním způsobům řešení úpadku dlužníka) cílem uspokojit věřitele, ale aby se předešlo ekonomickému znehodnocení, nebo ukončení činnosti podniku. Proto je od věřitele nutný malinko jiný postup, než v ostatních případech řešení úpadku dlužníka.

Nejdříve musí většina věřitelů (podle velikosti jejich pohledávek) moratorium schválit (zde mají věřitelé znovu poměrně velkou moc). Toto učiní na popud dlužníka, který jejich úředně ověřená prohlášení o souhlasu s moratoriem musí přiložit k návrhu na řešení úpadku moratoriem. Tím, že dlužník tento souhlas nutně potřebuje k schválení moratoria, má věřitel velkou vyjednávací moc, čímž může (především věřitel s rozhodující velikostí pohledávky) velice posílit svou moc vůči věřiteli. Například tím, že jako protislužbu, za povolení moratoria může získat pozici ve statutárních orgánech dlužníka, čímž může velice účinně ovlivnit možné budoucí uspokojení své pohledávky. (Hásová/Moravec, 2013)

Je-li moratorium schváleno, tak už věřitel nemá moc šancí jak ho ovlivnit. Může pouze podat přihlášku pohledávky, její účinky začnou platit až se zánikem moratoria. V rámci moratoria ale dlužník může uspokojit věřitele, jejichž dluh vznikl za dobu trvání moratoria (nebo nejdříve 30 dní před jeho začátkem) a souvisí se zachováním provozu podniku. Tím že tyto věřitele uspokojuje, se nedopouští před-

nostňování věřitelů, tudíž se ostatní věřitelé nemohou nijak bránit, ale je doporučeno, aby se věřitel aktivně zajímal o to, zda je opravdu uspokojena pohledávka, která být uspokojena může a že se tedy nekoná nějaká nepravost, kterou by mohl být poškozen. Pokud zjistí, že není vše v pořádku, musí to neprodleně ohlásit soudu.

Věřitel je omezen i tím, že pokud má s dlužníkem smlouvu na dodávku energií, surovin, zboží nebo služeb, nutných k provozu podniku, která běží déle, než 3 měsíce před vyhlášením moratoria, nemůže tuto smlouvu vypovědět, a to i v případě, že je dlužník v prodlení, ale platí alespoň tu část závazku, která je nutná k chodu podniku. Takto vzniklé pohledávky řadíme mezi pohledávky za majetkovou podstatu, které může věřitel nárokovat přihláškou.

Dalším omezením věřitele je nemožnost započtení pohledávek mezi ním a dlužníkem. Započtení pohledávek mohou učinit pouze pokud s tím oba účastníci souhlasí a musí být posvěceno insolvenčním soudem, který potvrdí, že tímto není ohrožen cíl naplnění moratoria. Soud také musí přezkoumat, zda se tímto některý z věřitelů nezvýhodňuje na úkor ostatních.

Jak ale postupovat, pokud věřitel zjistí, že dlužník postupoval v rozporu se svými povinnostmi, které mu přísluší prohlášením moratoria a vznikla mu tímto škoda, či jiná újma. Pokud tato situace nastane může podat žalobu o náhradu škody nebo jiné újmy.

Věřitelé ale mají moc moratorium i zrušit. Pokud většina věřitelů navrhne insolvenčnímu soudu, aby moratorium zrušil, musí tak učinit. Soud může moratorium zrušit, i pokud je některý věřitel upřednostněn na úkor jiného, proto je dobré, aby věřitel nebyl lhostejný a snažil se sledovat i to, jak jsou uspokojováni jiní věřitelé, pokud zjistí, že by mohl být některý „protěžován“, měl by to neprodleně nahlásit soudu.

5.3.4 Oddlužení

Tato forma řešení dlužníkového úpadku je založena především na aktivní participaci dlužníka a věřitele. Protože ještě před podáním návrhu se musí dlužník s nezajištěnými věřiteli dohodnout, jakou formu oddlužení zvolí. Maršíková (2014) tvrdí, že zajištění věřitelé jsou uspokojováni v podstatě stejně v obou formách oddlužení, proto hlasují právě věřitelé nezajištění. Věřitelé se mezi sebou většinou dohodnou hlasováním na nebo mimo schůzi věřitelů o tom, zda zvolí návrh oddlužení podle dlužníkového plánu, nebo ho zamítnou a navrhnou jiný. Aby se nezajištěný věřitel správně rozhodl, je dobré s dlužníkem navázat osobní kontakt prostudovat soupis jeho majetku a příjmů (minulé, popř. předpokládané budoucí). Tyto informace musí dlužník věřitelům poskytnout před hlasováním o způsobu oddlužení.

Takto bych doporučil postupovat hlavně v případech kdy má nezajištěný věřitel rozhodující hlas při hlasování a pokud je možnost, že z dlužníka „dostane“ zásadní část své pohledávky, jejíž hodnota je natolik vysoká, že věřiteli stojí za čas a náma-hu. Pokud má dlužník mnoho majetku, který není zatížen pohledávkami, je pro věřitele lepší zvolit formu zpeněžení majetku. Hostinský (2009) (a nakonec i dotáza-ní odborníci) tvrdí, že oddlužení je dlužníkem často žádáno až po výkonu exekuce, kvůli které už nemají téměř žádný majetek, který by se dal zpeněžit, a proto vlast-ně ani nesplňují možnosti k tomu, aby byla zpeněžena jejich majetková podstata (prakticky žádnou již nevlastní), a tak věřitelé často ani nemají na výběr, jakou formu oddlužení zvolit. Jestli naopak bude mít dlužník málo majetku, nebo bude majetek zatížen velkou spoustou pohledávek a má-li dlužník zajištěn stálý příjem, je lepší zvolit řešení formou splátkového kalendáře. Existuje ale i možnost oba druhy oddlužení zkombinovat. Maršíková (2014) nabízí příklad, ve kterém je dluž-ník v pozici, kdy nebude schopen plnit své závazky podle splátkového kalendáře a tak může věřitelům nabídnout některé věci ke zpeněžení.

Návrh s výsledkem dohody pak předá dlužník soudu a v jeho návrhu musí být označeni ti nezajištění věřitelé, kteří souhlasili s oddlužením a kteří při oddlužení dostanou pouze minimálně 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu pl-nění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli. Všechny podpisy, věřitelů musí být úředně ověřeny, jinak jsou považovány za neplatné.

Pokud poté soud odsouhlasí návrh, můžou být věřitelé uspokojováni podle jejich návrhu. Pokud ale soud odsouhlasí návrh, ve kterém byla schůzi věřitelů upřena možnost vybrat formu oddlužení (např. V případě uvedeném výše, tedy pokud již neměl dlužník žádný majetek ke zpeněžení), můžou věřitelé toto rozhodnutí věřitelé rozporovat a žádat zrušení oddlužení. Vyhoví-li soud tomuto návrhu, je na dlužníka zároveň uvalen konkurs. I v takové situaci ale mohou věřitelé prostřed-nictvím hlasování, provedeným na hlasovacích lístcích (viz. kapitola rozhodnutí o řešení úpadku) ustanovit o oddlužení. Aby se již nemusela konat schůze věřitelů, musí takto hlasovat všichni nezajištění věřitelé přihlášení do IŘ. O formě rozhodne „pouze“ prostá většina hlasujících dle jejich pohledávek. (Hostinský, 2009)

Pokud se věřitelé rozhodli pro oddlužení formou zpeněžení dlužníkovu majetku, postupuje se stejně jako v případě konkursu. Tedy po rozprodání dlužníkovu ma-jetku se nejdříve uspokojí zjištění věřitelé a ze zbytku se uspokojí zajištění věřitelé, jejichž pohledávka nebyla plně pokryta a ostatní nezajištění věřitelé.

V případě plněním splátkového kalendáře je dlužník zasažen dlouhodobě, a to po dobu 5 let. V tomto období musí měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnu-tí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Částka je rozdělena mezi nezajištěné věřitele dle poměru jejich pohledávek. Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění, v něm se znovu postupuje jako při konkursu. Věřitel-

ský výbor je v průběhu splátkového kalendáře dlužníkem vždy 15. březnu a 15. září informován o příjmech dlužníka za uplynulých 6 kalendářních měsíců.

Po ukončení oddlužení v rámci splátkového kalendáře, může soud dlužníkovi odpustit zbylé dluhy svým rozhodnutím. Požádat může, pokud podle splátkového kalendáře uspokojí minimálně 30 % z pohledávek během 60 měsíců. Proč by ale tedy měl věřitel přistoupit na tuto formu oddlužení, když v krajním případě (odborníci tvrdí, že jde o nejčastější případ) přijde o 70 % své pohledávky a zbytek mu bude splácen po dobu 5 let? Dle mého názoru je odpověď poměrně jednoduchá. Pro věřitele je lepší získat alespoň minimální plnění, než nezískat nic (což většinou v těchto případech reálně hrozí). Proti prominutí se mohou věřitele odvolat, ale pouze z důvodu řádného neplnění splátkového kalendáře. Jakmile je rozhodnutí o prominutí vydáno, nemá věřitel žádné právo po dlužníkovi zbytek dluhu nárokovat, ten ale dluh může splácet dále (otázkou zůstává, proč by tak činil). Smůlu mají i ti věřitelé, kteří své pohledávky nepřihlásili do řízení, i když mohli, protože v době, kdy se rozhodovalo o úpadku již existovaly jejich pohledávky. Tito tedy na vyplacení svých pohledávek právo nemají. (Maršíková, 2014)

Velkou výhodou řízení podle splátkového kalendáře je poměrně nízká nákladnost. Protože pokud se věřitel pošle na schůzi pouze svůj hlasovací lístek, jeho náklady jsou pouze ve výši poštovního a poplatku za ověření podpisu. Další, co věřitel jistě ocení, jsou poměrně nízké náklady na insolvenčního správce, které činí pouze 700 Kč plus 150 Kč za každý měsíc za náhradu výdajů. Tyto se zvyšují o DPH, je-li správce jejich plátcem. Oproti minimálním nákladům konkursu 45.000 Kč (plus další náklady na výkon konkursu) jsou zanedbatelné. Pro věřitele to znamená, že na něj „zbude“ více peněz, protože dlužník uhradí méně veřejným orgánům. (Maršíková, 2014)

5.3.5 Reorganizace

Stejně jako u oddlužení je velice důležitá spolupráce a komunikace s dlužníkem a s tím spojené preventivní monitorování pohledávky, či finančního zdraví dlužníka, protože se reorganizace týká většinou větších firem (byť tyto podle definice spadají mezi malé a střední podniky). Zjistí-li věřitel, že s dlužníkem může být něco v nepořádku (potenciální hrozící úpadek), měl by s ním ihned začít aktivně jednat. Dlužník samozřejmě nemusí být upřímný a zjištěné informace bagatelizovat či odmítat, pokud toto činí na základě nedůvěryhodných důkazů, nebo pokud je chování dlužníka podezřelé, měl by mu věřitel ukázat své důkazy o jeho možném úpadku a možném úpadku s ním pohovořit. Může se ale stát i to, že problémy může přiznat ihned a následně s věřitelem řešit. (Hostinský, 2009)

Pokud je dlužník ochoten o situaci jednat a řešit ji, může se stát, že je hrozící úpadek vyřešen už v zárodku za spokojenosti všech zúčastněných stran i bez zásahu soudu a jím vyhlášeného úpadku. Tato situace může nastat, zejména pokud se jed-

nání s dlužníkem zúčastní zejména věřitelé s dominantním postavením. Bohužel je tato situace podle oslovených odborníků i Hostinského (2009) v českém právním (resp. podnikatelském) prostředí prakticky nerealizovatelná.

Pokud je ale reorganizace zvolena soudem jako způsob úpadku, jsou v rámci ní postupně uspokojováni věřitelé podle dopředu soudem i věřiteli schváleného reorganizačního plánu, aniž by byla ohrožena konkurenceschopnost podniku. V rámci tohoto řešení úpadku je nutná aktivní účast věřitele v rámci řízení (má větší pravomoci při spolurozhodování, u kterého je často potřeba rad odborníků z oboru, které něco stojí), proto je nutné, aby věřitel rozhodl, zda se mu kvůli jeho pohledávce vyplatí, aby byl úpadek řešen reorganizací a pokud ano, zda se mu vyplatí se řízením aktivně zúčastňovat.

Důležitá je hlavně součinnost věřitele při sestavování reorganizačního plánu, která velice zjednoduší další společný postup. Pokud se naopak sestavení plánu věřitel neúčastní, je už poměrně složité řízení ovlivnit. Tento plán musí být poté odsouhlasen minimálně polovinou zajištěných i nezajištěných věřitelů (znovu podle výše jejich pohledávek). Bohužel je sestavení plánu poměrně složitou záležitostí, protože nejsou úplně přesné informace jak tento vyplnit a bohužel v tomto nejsou zajedno ani insolvenční soudy. (Hostinský, 2009)

I věřitel může soudu podat návrh na reorganizaci (například při nedostatečné aktivitě dlužníka). Musí se ale jednat o věřitele přihlášeného. Tento návrh však musí být posvěcen schůzí věřitelů. Návrh věřitele musí obsahovat (kromě obecných náležitostí návrhu) i dvě specifika. Jedná se o označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat a údaj o způsobu navrhované reorganizace.

Je doporučeno, aby si věřitel, který podal soudu návrh na reorganizaci, nebo i takový, který se chce při reorganizaci zapojit a aktivně se podílet na sestavování návrhu s dlužníkem, udělal alespoň minimální přehled o tom, jak lze reorganizaci provádět a jaký druh reorganizace by byl pro dlužníka i věřitele optimální. Dále je třeba podotknout, že v rámci reorganizace je možné využít i kombinaci více možností provedení tohoto druhu řešení úpadku. Mezi tyto formy řadíme:

- restrukturalizaci pohledávek věřitelů, která spočívá v prominutí části dluhů, nebo v odkladu jejich splatnosti,
- prodej celé majetkové podstaty, její části nebo dlužníkovu podniku,
- vydání nebo převod části dlužníkových aktiv věřitelům, resp. na nově založenou právnickou osobu s majetkovou účastí věřitele,
- fúzí dlužníka – v tomto případě ale nesmí být narušena hospodářská soutěž,
- vydáním akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem nebo novou právnickou osobou,
- zajištěním financování provozu dlužníkovu podniku nebo jeho části,
- změnou zakladatelského dokumentu, stanov či jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka. (§ 341 IZ)

Základním kamenem reorganizace, od kterého se vše odvíjí, je reorganizační plán, na kterém by se měli podílet všechny zainteresované subjekty (dlužník, věřitelský výbor a schválen je soudem). Jedná se tedy o jakýsi manuál plný ekonomických popřípadě právních opatření, které by měli vyvézt dlužníka z jeho finančních problémů. Nakolik je tento dokument důležitý dokládá i fakt, že je kvůli jeho projednávání svolána zvláštní schůze věřitelů, na které je probráno, zda se bude postupovat na základě dlužníkovy plánu (za předpokladu, že nějaký navrhl), nebo podle návrhu některých aktivně zapojených věřitelů. Plán je přijat na základě hlasování věřitelů, ve kterém musí mít každá skupina věřitelů uvedených v plánu nadpoloviční většinu. Hlasovat o reorganizaci se může i mimo schůzi, a to pomocí hlasovacích lístků. Richter (2008) ale upozorňuje, že pokud je plán přijat pouze na základě těsné většiny, je pravděpodobné, že někteří věřitele mohou změnit svůj názor a při možném dalším hlasování nesouhlasit s většinou, čímž se každé rozhodování velice ztíží. Proto je dle mého názoru znovu nutné, aby se aktivní věřitel zapojil a přesvědčil o výhodnosti návrhu co nejvíce věřitelů. Pokud je tedy plán schválen věřiteli a odsouhlasen soudem, stává se po nabytí účinnosti právně závazným pro všechny zúčastněné. (Hostinský, 2009)

Aby se věřitel případným nesprávným vyplněním vyhnul případným nepříjemnostem, je dle mého názoru namístě, si osvětlit, jaké náležitosti musí takový návrh na reorganizaci obsahovat. Tento musí vždy obsahovat rozdělení věřitelů do skupin a u nich uvést, jak bude nakládáno s pohledávkami věřitelů v těchto skupinách, způsob reorganizace, jaká opatření budou využita k plnění reorganizačního plánu (zejména z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a jaké osoby s ní budou moci nakládat), údaj o možnosti a podmínkách pokračování v provozu dlužníkovy podniku nebo jeho části, seznam osob, které se budou financovat reorganizační plán, převezmou některé dlužníkovy závazky nebo zajistí jejich splnění, včetně určení rozsahu, v němž jsou ochotny tak učinit. Dále informace o tom zda reorganizace ovlivní zaměstnanost a soupis závazků, které bude dlužník mít po ukončení reorganizačního plánu. (§ 341 IZ)

O tom jak dlužník plní reorganizační plán, informuje věřitele (resp. věřitelský výbor) v tříměsíčních intervalech insolvenční správce, který má nad reorganizací dohled. Ale i v této fázi řízení mohou věřitelé ovlivnit řízení. V některých případech je totiž vhodné aby věřitele zařadili do plánu klauzule, podle kterých může dlužník některá rozhodnutí učinit pouze na základě konzultace s věřitelským výborem a s jeho souhlasem.

Zásadním ovlivněním reorganizace ze strany věřitele je i možnost její změny na konkurs pokud dlužník nepostupuje podle reorganizačního plánu. Na konkurs může být změněna i na návrh dlužníka. Reorganizace je soudem ukončena také podaří-li se splnit reorganizační plán, nebo jsou-li splněny podstatné části reorganizačního plánu a není tedy důvod se obávat toho, že bude dlužník své závazky splácet.

Proti rozhodnutí soudu není možné se odvolat, ale pokud nebude věřiteli jeho pohledávka splácena, měl by se věřitel obrátit na soud a domáhat se tak dle práva své pohledávky. (Richter, 2008)

I když je dle mého názoru tato forma řešení dlužníkovy úpadku pro věřitele i dlužníka velice zajímavá, není příliš oblíbená, nejspíš kvůli přísným podmínkám pro možnost reorganizace – musí jít o podnik s minimálně 50 zaměstnanci a obratem minimálně 50 milionů ročního úhrnu čistého obratu (před poslední novelizací IZ šlo dokonce o 100 milionový obrat a 100 zaměstnanců). Kislingerová (Richter, Smrčka, 2013) dále nabízejí poměrně pěkné porovnání od pánů Davydenka a Frankse, kteří porovnali „sanační insolvenční systémy“ ve Velké Británii, Francii a Německu, ze kterých vyšlo poměrně překvapivé zjištění, že ve Francii, kde je systém postaven na dlouhodobém uchování zaměstnanosti, jsou výsledky sanace nejhorší. Naopak ve VB, jejíž systém je postaven na rozhodujícím vlivu a velké volnosti věřitelů, má nejvyšší úspěšnost zachování sanovaných podniků. Že se zlepšením podmínek pro reorganizaci příslušné úřady zabývají, a že její pozice by v budoucnu mohla posílit je patrné i ze snížení norem pro podniky, které se mohou reorganizace zúčastnit. Podle výše uvedených příkladů z jiných zemí by dle mého asi prospěla i větší liberalizace tohoto procesu.

5.4 Přezkum přihlášených pohledávek

V prvé řadě je nutné si vysvětlit, jak má vypadat přihláška pohledávky věřitelem. Toto je řečeno ve výzvě k podání přihlášek do IŘ, kterou vyhlásí soud ihned, jakmile začne IŘ. Formulář k přihlášce pohledávky můžeme najít na internetové stránce insolvenčního rejstříku (isir.justice.cz). Dále na tomto portálu nalezneme podrobný návod na vyplnění tohoto formuláře.

Pokud věřiteli nehrozí promlčení pohledávky, není doporučeno ji podávat hned v návrhové fázi, protože soud může v rámci řízení shledat, že dlužník není v úpadku, čímž by bylo podání přihlášky ztrátou času (resp. zbytečný výdaj na advokátní služby). Proto se vždy věřitelům, kterým nehrozí promlčení pohledávky, vyplatí vyčkat až na kladný výrok soudu o úpadku dlužníka a přihlásit se až ve lhůtě, kterou ve svém rozhodnutí uvedl soud. Tato musí být minimálně 30 dnů a maximálně 2 měsíce a po uplynutí této lhůty již nelze přihlášku podat. Pozdě podaná přihláška je podle § 185 IZ soudem odmítnuta.

Samo přezkoumání, zda je pohledávka oprávněná, či nikoli má 2 roviny. 1. rovinou je přezkum insolvenčním správcem. 2. rovinou je přezkumné jednání nařízené soudem.

V první fázi nejdříve insolvenční správce posoudí přihlášku z hlediska formálních náležitostí. V dalším kroku se insolvenční správce zaměřuje na věcné náležitosti.

Zejména na: „důvod vzniku a výši jistiny pohledávky, výši příslušenství a způsob jeho výpočtu a související charakteristiky jako vykonatelnost, zajištění...“. (Landa, 2009)

Dále se insolvenční správce obrátí na dlužníka a požádá ho o vyjádření se k přihlášeným pohledávkám. Takto správce učiní hlavně z toho důvodu, že s největší pravděpodobností bude mít dlužník o svých závazcích nejlepší přehled, což může insolvenčnímu správci velice pomoci při sestavování seznamu přihlášených pohledávek. Pokud dlužník proti pohledávkám nic nenamítá, naskýtá se insolvenčnímu správci možnost zanést výsledky svého přezkumu do seznamu přihlášených pohledávek. (Landa, 2009)

Pokud má přihláška formální, či věcné vady, je věřiteli vrácena a ten musí tyto vady či chybějící části doplnit (resp. opravit), a to ve lhůtě 15 dnů. Také je poučen jak má při opravě postupovat. Pokud tyto nebudou řádně doplněny či opraveny, budou správcem předány soudu s rozhodnutím, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží. (§ 188 odst. 2 IZ) Proto je nutné, aby věřitel dbal pokynům dlužníka, jinak by mohl přijít o možnost uspokojit svou pohledávku.

Landa (2009) ukazuje na 3 základní nesrovnalosti v přihlášce k insolvenčnímu řízení po porovnání s účetnictvím dlužníka. Jedná se o:

- rozdílnou výši pohledávky – tuto správce neřeší pouze, pokud je v přihlášce nižší než ve skutečnosti, pokud je naopak vyšší, musí vyzvat věřitele k tomu, aby rozdíl vysvětlil. Pokud tak věřitel neučiní, může být na návrh insolvenčního správce sankcionován insolvenčním soudem (za předpokladu že je pohledávka nadhodnocena o více než 100 %) tak, že musí zaplatit soudem vyměřenou pokutu. Tato může být v maximálně v takové výši, o kterou věřitel svou pohledávku nadhodnotil. Pokuta je připsána k majetkové podstatě dlužníka. (insolvencni-zakon.justice.cz)
- situaci, kdy se věřitel domáhá příslušenství, které se nenachází v účetnictví dlužníka. Jde většinou například o úroky z prodlení, které ještě dlužníkovi nestačil vyúčtovat.
- situaci, kdy se věřitel domáhá pohledávky, které v účetnictví dlužníka vůbec nefiguruje. Často jde o velice těžko rozhodnutelnou situaci, protože dlužník tvrdí, že jde o pohledávku za službu, kterou si neobjednal, nebo o ni neměl zájem, ale věřitel tvrdí opak (například stavební „vícepráce“). Zde je na insolvenčním správci aby rozhodl, kde je pravda.

(Landa, 2009)

Jakmile insolvenční správce přihlášky přezkoumá, sestaví z nich seznam přihlášených pohledávek, každý věřitel musí být snadno identifikovatelný a musí u něj být přiloženy údaje pro posouzení důvodu vzniku, výše a pořadí jeho pohledávky. V seznamu jsou také označeni a zvláště uvedeni zajištění věřitelé, a jsou popsány důvody a způsoby jejich zajištění. V seznamu nejsou uvedeny pohledávky, ke kte-

rým se nepřihlíží, pohledávky vyloučené z uspokojení a další pohledávky, u kterých to stanoví zákon. (§ 189 IZ odst. 1)

Po celou dobu postupného sestavování a doplňování seznamu má věřitel právo do něj nahlédnout a má právo nahlížet i do důkazů, které přispěli k jeho sestavení. Seznam musí být zveřejněn v insolvenčním rejstříku nejpozději 15 dnů před dnem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání a má-li se přezkumné jednání konat do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, nejpozději 10 dnů před dnem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání.

Pro věřitele je velice důležitý paragraf 192 odst. 4 podle kterého může věřitel až do skončení přezkumného jednání, dokud jeho pohledávka není zjištěna, měnit výši přihlašované pohledávky. Jestliže v důsledku této změny není možné přezkoumat přihlášenou pohledávku při nařízeném přezkumném jednání, nařídí insolvenční soud zvláštní přezkumné jednání. Věřitel je však povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim vznikly v souvislosti s jejich účastí na zvláštním přezkumném jednání.

Přezkumné jednání přihlášených pohledávek je nařízeno insolvenčním soudem. Jeho termín určí soud v rozhodnutí o úpadku. Tento termín nesmí být dříve než 7 dní od lhůty pro přihlášení pohledávek a ne později než 2 měsíce od tohoto data (jde-li o oddlužení je tato zkrácena na maximálně 15 dní). Na tomto jednání jsou za součinnosti soudu insolvenčního správce a z části i věřitelů, přezkoumány přihlášené pohledávky.

Nejdůležitějším institutem přezkumného řízení je možnost popření pohledávky. Popřít pohledávku (z hlediska pravosti, výše a pořadí všech přihlášených pohledávek) mohou insolvenční správce (který může během přezkumného jednání změnit stanovisko, které zaujal k jednotlivým pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek), dlužník a přihlášení věřitelé (po novele IZ zákonem č. 69/2011 Sb.). Popření pohledávky jde i vzít zpět.

O popření pohledávky co do její pravosti jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela. (§ 193 IZ) O popření pohledávky co do její výše jde tehdy, je-li namítáno, že dlužníkův závazek je nižší než přihlášená částka. Ten, kdo popírá výši pohledávky, musí současně uvést, jaká je ve skutečnosti výše pohledávky. (§ 194 IZ) O popření pohledávky co do jejího pořadí jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce pohledávky, nebo je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Ten, kdo popírá pořadí pohledávky, musí současně uvést, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena. (§ 195 IZ)

Pokud popře nevykonatelnou pohledávku insolvenční správce, má věřitel právo (do 30 dnů od přezkumného jednání) uplatnit žalobu na určení k insolvenčnímu

soudu. Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, tak se k této pohledávce nepřihlíží. V této žalobě může věřitel podle Maršíkové (a kol., 2011) jako důvod vzniku popřené nevykonatelné pohledávky pouze skutečnosti:

„které uplatnil jako důvod vzniku své pohledávky již v přihlášce, event. je posléze změnil, nejpozději však do skončení přezkumného jednání, a dále skutečnosti, o kterých se dozvěděl později jen proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části neoznámil včas převzetí dlužníkovu závazku.“

Jiné důvody nejsou brány v potaz. Pokud soud uzná, že popření bylo mylné, musí insolvenční správce prokázat, proč pohledávku popřel.

Insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku, má právo do 30 dnů od přezkumného jednání podat u insolvenčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci. (§ 199 IZ) Pokud je pohledávka soudem popřena, musí věřitel prokázat pravost, výši nebo pořadí za stejných podmínek, jako by byl zahájen spor. Stejně jako insolvenční správce může tuto žalobu na popření pohledávky podat i dlužník. (Maršíková a kol., 2011)

Věřitel může popřít pohledávku jiného věřitele podle § 200 IZ. Učinit tak musí písemně do tří pracovních dnů přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce (po této lhůtě již není možné měnit uplatněný důvod popření). Popření pohledávky musí mít stejné náležitosti jako žaloba podle občanského soudního řádu a musí z něj být patrné, zda se popírá pravost, výše nebo pořadí pohledávky. Popření pohledávky lze učinit pouze na tomu určeném formuláři. Pokud soud dospěje k názoru, že popření není na místě, toto odmítne rozhodnutím, které musí vydat do zahájení přezkumného jednání o popřené pohledávce. Rozhodnutí o odmítnutí je doručeno věřiteli, který pohledávku popřel. Tento se může proti rozhodnutí odvolat.

Pokud naopak soud vyhoví popření pohledávky, je toto popření bráno jako žaloba proti věřiteli, jehož pohledávku popíral. Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci. (§ 200 IZ)

Pokud není pohledávka popřena, nebo je-li popření vzato popíratelem zpět, anebo odmítne-li insolvenční soud popření pohledávky, je tato pohledávka zjištěna.

V případě nákladů řízení ve sporu o pravost výši nebo pořadí přihlášených pohledávek nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení proti insolvenčnímu správci, naopak mu musí nahradit další vynaložené náklady. Pokud ale vznikly náklady kvůli jeho chybám, je povinen je ostatním účastníkům nahradit. Nejspíš kvůli možnému zneužití musí věřitel, který popřel pohledávku, složit do 15 dnů po skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce u insolvenčního soudu jistotu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10.000 Kč. Insolvenční soud může také uložit přihlášenému věřiteli, který popřel pohledávku, aby složil, jistotu, pomocí které se v budoucnu bude moct uhradit možná újma spojená s nedůvodným popřením. Takto může učinit pouze na popud věřitele, jehož pohledávka má být popřena. Tento musí doložit, že mu újma reálně hrozí. Pokud jednu, nebo druhou jistotu věřitel nezaplatí, je jeho popření odmítnuto. Pokud ale doloží, že nemohl jistotu (bez vlastního přičinění) složit a že je tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by mu mohla vzniknout újma. Přihlášený věřitel dále nemá povinnost složit jistotu po dobu, po kterou jeho popření nemá vliv na zjištění popřené pohledávky.

6 Modelové příklady

Cílem této části práce je na modelových případech inspirovaných reálnými případy ukázat, jak může v praxi vypadat insolvenční řízení a jak se při těchto případech má věřitel chovat.

6.1 Oddlužení

Oddlužení je v dnešní době jasně nejčastějším řešením úpadku dlužníka. Tuto možnost řešení úpadku si ukážeme na konkrétním případě paní Šárky Adámkové z Liberce vedeným pod spisovou značkou INS 1472/2009 vedeném u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci.

Protože měla paní Adámková problémy se splacením svých pohledávek, byla nucena podat návrh na oddlužení, a to ke Krajskému soudu Ústí nad Labem, konkrétně na jeho pobočku v Liberci. V tuto chvíli ještě do řízení věřitel nezasahuje, protože návrh na oddlužení může podat pouze dlužník.

Ve svém návrhu uvádí, že díky počátečním dluhům, si brala další a další až se dostala do takzvané dluhové spirály a bez možnosti oddlužení není schopná se z ní dostat. Dále uvádí, že jako zaměstnanec Krajské nemocnice v Liberci a částečný invalidní důchodce je během pěti let schopna splatit více jak 30 % svých závazků. Tyto příjmy ze zaměstnání z let 2006 – 2008 dokazuje v přiloženém dokumentu. Dále v návrhu uvedla všechny nezajištěný majetek o nákupní ceně 10.470 Kč a několik movitých věcí, jež dlužnice dostala darem a jejichž cenu nezná. Dále zde dlužnice označuje své věřitele i s výší jejich pohledávky (tabulka viz. Níže).

Tab. 7 Soupis dlužníků v návrhu oddlužení

Věřitel	Závazek	výše závazku v Kč
Komerční banka	Perfekt konto – povolený debet	13000
GE Money bank	Flexi kredit	26000
GE Money bank	Smlouva o úvěru Express	50000
GE Money bank	Smlouva o úvěru Express	150000
GE Money Multiservis	Smlouva o úvěru Multiservis	100000
Komerční banka	Smlouva o úvěru Perfektní půjčka	62000
GE Money bank	Smlouva o revolvingovém úvěru	10000
ESSOX	T-MOBILE Bonus karta	25000
celkem		436000

Zdroj: insolvenční návrh p. Adámková

Tento návrh přijal soud 20.3.2009 a hned tentýž den zahájil insolvenční řízení vyhláškou. Tato byla vyvěšena na úřední desce soudu (konkrétně po dobu 15 dní konkrétně na pobočce v Liberci) a zveřejněna v insolvenčním rejstříku. Tímto zá-

roven vyzývá věřitele k přihlášení pohledávek pomocí již několikrát zmíněné přihlášky pohledávky, a to ve dvou vyhotoveních. Dále jsou věřitelé vyzváni k tomu, aby podali do 10 dnů ode dne zveřejnění vyhlášky informaci, zda je jim známa skutečnost, že dlužník má majetek či úkony s nemožností uplatnit neplatnost či neúplnost. Nevyjádří-li se v dané lhůtě věřitelé bude soud předpokládat, že takový majetek či úkony nejsou zjištěny.

Protože dlužnice nepodala celý návrh, byla soudem 26.3. k doplnění návrhu, a to o prohlášení, že je nepodnikatel a všechny informace jsou pravdivé. Ta takto učinila 2.4.

Následně je dlužnice soudem vyzvána k zaplacení zálohy na řízení ve výši 5000 Kč. Proti tomuto rozhodnutí se odvolala. Důvodem odvolání je, že jí jeden z věřitelů, a to GE money bank z pochopitelných důvodů zablokoval účet a nemá tak možnost tuto zálohu uhradit. Soud následně vyhověl a zálohu odpustil, a to z důvodu, že je na místě předpokládat, že paní Adámková bude schopna svým závazkům dostát (alespoň do výše 30%).

V tuto chvíli již začínají věřitelé tušit, že by mohl být problém se splacením pohledávky v plné výši, proto se snaží věc vyřešit mimosoudně a vyzývá dlužnici k neprodlenému uhrazení této pohledávky. Nejdříve navrácení své pohledávky urguje Komerční banka a několik dní nato se přihlašuje další z věřitelů a to GE money Bank, tato instituce žádá, aby dlužnice neprodleně vyrovnala překročený debet na svém účtu. Od této chvíle je nasnadě, aby tito věřitelé byli plně zapojeni a začali si své pohledávky hlídat. Aby například neprošvihly lhůty dané soudcem nebo správcem. Vzhledem k velikosti těchto institucí bych se nebál, že by výše uvedená situace mohla nastat, protože tyto disponují celým oddělením pro vymáhání pohledávek. V případě Komerční Banky bylo již výše zmíněná výzva poslána z oddělení „Ocenění a vymáhání aktiv“. Tyto výzvy byly ihned předány na Libereckou položku Krajského soudu v Ústí nad Labem.

15.6.2009 Byl jmenován insolvenční správce a dále soud povoluje řešení úpadku oddlužením. Soud zároveň vyzývá věřitele jejichž pohledávky zatím nebyly přihlášeny, aby takto učinili pomocí přihlášky ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, a to ve lhůtě 30 dnů od zveřejnění. Věřitel zde musí být obezřetný a rejstřík hlídat, protože pokud takto neučiní, nebude na tyto pohledávky brána zřetel a v rámci řízení nebudou uspokojeny. S tím souvisí i nutnost neprodleně ohlásit možná zjišťovací práva uplatněná na dlužnických věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách. Jestli takto věřitel neučiní, bude se k pohledávkám přistupovat jako k nezajištěným.

Dále soud nařizuje přezkumné jednání, a to na 28.7.2009 v 8:00 v budově Liberecké pobočky Krajského soudu v Ústí nad Labem. Bezprostředně po jednání se koná schůze věřitelů, na níž je účast věřitelů více než doporučená. Proč? Odpověď je

zřejmá již z programu schůze, na které toho může věřitel mnoho ovlivnit. Bude se například volit věřitelský orgán. Také bude insolvenční správce prezentovat svou zprávu o jeho dosavadní činnosti, a co je pro věřitele důležitější, mohou správce odvolat a zvolit jiného. Dalším bodem programu bude rozhodnutí o hlasovacích právech věřitelů, jejichž pohledávka byla na přezkumném jednání popřena, byla zjištěna podmíněně nebo nebyla dosud přezkoumána. Neméně důležité je pro věřitele i možnost (pomocí hlasování) ovlivnit, jak bude oddlužení probíhat, tedy zda bude zpeněžen majetek dlužníka (což v našem konkrétním případě, vzhledem k tomu, že dlužník nemá majetek, který by měl vzhledem k výši pohledávek nějakou cenu, nebude pravděpodobnou volbou) nebo pravděpodobnějším plněním pomocí splátkového kalendáře. Ke vhodnosti řešení se poté vyjádří i insolvenční správce a nakonec je zvolena osoba znalce, který ocení majetek dlužníka.

Následně byl na svůj návrh a na návrh dlužníka odvolán insolvenční správce. Tento postup znepříjemnil věřitelům možnou komunikaci, protože s touto změnou jsou obeznámeni pouze přes portál insolvenčního rejstříku.

I přes nepříjemnost se změnou insolvenčního správce se schůzka věřitelů konala na smluveném místě a se smluveným programem. Z věřitelů se však nikdo nedostavil, nejspíše kvůli tomu, že se jedná o velké firmy a toto řízení tak pro ně nejspíš není příliš atraktivní. Dalším důvodem mohlo být i to, že v případě dlužníka se jedná o osobu dlouhodobě zaměstnanou se stálým (byť nevelkým příjmem) a nebyl tudíž důvod nevěřit, že nebude splácet své dlužné částky. Protože se tedy věřitelé nezúčastnili a insolvenční správce nebyl schopen za pomoci věřitelů zvolit věřitelský výbor, bude nadále funkci věřitelského výboru vykonávat soud.

V průběhu řízení se přihlásilo 5 věřitelů s celkovou částkou 360.097,96 Kč. Rozložení těchto přihlášených pohledávek je vidět v tabulce níže. Přihlášena byla ještě jedna pohledávka, zde si ale věřitelka dostatečně nehlídala zadané lhůty a tak byla její pohledávka vůči dlužníkovi ve výši 3000 Kč odmítnuta a nebyla tedy do řízení zařazena.

Tab. 8 Přihlášené pohledávky

Věřitel	výše závazku v Kč	poměr uspokojení
T-Mobile	776,00	0,2155%
GE Money Bank	170 063,38	47,2271%
Komerční banka	56 649,20	15,7316%
GE Money Multiservis	107 077,67	29,7357%
ESSO X	25 531,41	7,0901%
celkem	360 097,66	100,00%

Zdroj: Insolvenční řízení p. Adámková.

Jako zajímavý se dle mého názoru jeví i fakt, že věřitele přihlásili nakonec méně pohledávek, než uvedla v návrhu na oddlužení. Nevěřím, že by se věřitelům dlužníka zželelo a dluh snížili, naopak k většině dluhů byly připočítány i úroky, na které

mají věřitelé právo. Proč je tedy částka o cca 76.000 Kč nižší? Jedním z důvodů může být splacení části dluhu v době mezi podáním návrhu a vyhlášením úpadku, nebo jen jednoduše nebyla odečtena již splacená část pohledávky (například v již jednou zmíněné výzvě od Komerční Banky činil rozdíl mezi nárokovanou a deklarovanou částkou téměř 20.000 Kč.

Po uzavření lhůty k podání přihlášek již v podstatě věřitel musí pouze insolvenčnímu správci sdělit číslo účtu (pokud tak neučinil již v přihlášce), kam mu má peníze, které mu jsou posílány od zaměstnavatele dlužníka přeposlat. Takto v konkrétním případě neučinila firma T-Mobile a učinila tak až po několikanásobné urgenci insolvenčního správce.

Splátkový kalendář byl správcem určen tak, že po odečtení nezabavitelné částky, která činí pro rok 2009 dvě třetiny součtu životního minima (3.126 Kč) a příspěvku na bydlení (3.804 Kč), tedy 4.620 Kč, sráží ČSSZ dvě třetiny ze zbytku čisté mzdy. Krajská nemocnice Liberec a.s. (jako zaměstnanec dlužníka) bude provádět srážky ve výši 2/3 čisté mzdy bez odečítání základní částky.

Z částky, která bude chodit insolvenčnímu správci, odečte své náklady, které za každý započatý měsíc činí 1.021,-Kč, z toho 700,-Kč jako odměnu insolvenčního správce, částku 150,-Kč jako paušální náhradu hotových výdajů a částku 171,-Kč jako příslušnou DPH. Po odečtení této částky zbytek pošle věřitelům zbytek částky podle poměru jejich přihlášených pohledávek. Pokud ale věřitel nedosáhne ani 100 Kč, bude tato částka vyplacena později, a to v době, kdy na tuto částku dosáhne.

Dalším bodem, kde je možné se jako věřitel zapojit, je sledování pololetních pracovních výkazů dlužníka a následná kontrola, zda mu „přichází“ peníze dle poměru jeho přihlášené pohledávky. Pokud tak není činěno, je věřitel nucen se obrátit na insolvenčního správce, který mu musí tuto nepříjemnost vysvětlit. Pokud tak neučiní, může dostat pokutu až ve výši 200.000 Kč.

Výše uvedená situace v konkrétním případě nastala, na tuto nepříjemnost ale nepozornili věřitelé, ale soud, který byl tomto řízení funkcí věřitelského výboru. Tento poukazoval nato, že ČSSZ neplatí tak, jak má. Zaplatila totiž méně splátek, než měla. Naopak se zjistilo, že zaměstnavatel dlužníka sráží částky vyšší než by měl. Nakonec budou tyto dlužníkovi „přeplatky“ vráceny zpět. Tento rozdíl za první pololetí plateb tedy za období srpna 2009 do února 2010 činila konkrétně 6.573 Kč. Zde je vidět, že i insolvenční správci jsou jen lidé a v konkrétním případě byla měsíční platba skoro o 1.100 Kč větší. Tento případ byl ve prospěch věřitelů, možná proto se sami neozvali, ale stejně tak může v jiných případech chybovat správce i v jejich neprospěch, proto je nutné si platební výkazy dlužníka hlídat.

Následně byly sníženy příjmy z ČSSZ, a to z důvodu zvýšení životního minima od počátku roku 2010. V listopadu 2010 byla doručena správci informace, že je dlužník v dočasné pracovní neschopnosti, čímž byla snížena její mzda a tudíž i výnos pro věřitele.

Protože tak do té doby nečinil, byl správce soudem z jeho úlohy vyzval, ať dodá konkrétní data jak jsou věřitelé uspokojeni do ledna 2011. Insolvenční správce tak učinil ve své zprávě. Přepis tabulky je k vidění níže. Z pozice věřitele je tato situace zajímavá zejména z toho důvodu, že dlužník už má splaceno téměř 30 % pohledávky, protože ale nesplácí po dobu pěti let, ale pouze rok a půl. Z toho vyplývá, že je velká pravděpodobnost, že jim bude vrácena velká část pohledávky a ne pouze deklarovaná necelá třetina.

Tab. 9 Tabulka splácení přihlášených pohledávek..

Věřitel	závazku v Kč	poměr uspokojení	2009	I – III / 2010	IV – VI / 2010	VII / 2010
T-Mobile	776,00	0,2155%	78	53	25	10
GE Money Ban	170 063,38	47,2271%	17107	11568	5435	2245
Komerční ban	56 649,20	15,7316%	5698	3853	1810	748
GE Money Mu	107 077,67	29,7357%	10771	7284	3422	1414
ESSOX	25 531,41	7,0901%	2568	1737	816	337
celkem	360 097,66	100,00%	36222	24495	11508	4754

Věřitel	VIII / 2010	IX / 2010	X / 2010	XI / 2010	XII / 2010	I / 2011	celkem
T-Mobile	15	12	19	7	8	9	236
GE Money	3238	2591	4100	1634	1861	1924	51703
Komerční b	1079	863	1366	544	620	641	17222
GE Money	2039	1631	2581	1029	1172	1211	32554
ESSOX	486	389	615	245	279	289	7762
celkem	6857	5486	8681	3460	3940	4074	109477

Zdroj: Insolvenční řízení Adámková

Po poměrně zajímavém vyúčtování přišla ale pro věřitele špatná zpráva v podobě toho, že v dalším pololetí je dlužník v plném pracovním nasazení pouze dva měsíce, a to kvůli opakované pracovní neschopnosti. Nemocenská je bohužel nižší, než příjem, který by dotyčná vydělala, byla-li by zdravá. Od srpna už naštěstí pro věřitele nastoupila z nemocenské zpět do práce.

S koncem roku 2011 byl znovu vyzván správce k tomu aby vydal další splátkový kalendář tentokrát za rok 2011. Z ní můžeme vyčíst, že dlužník již splatil víc než 30 % svého dluhu, což je za ani ne za půlku řízení velice příznivá zpráva pro věřitele.

Tab. 10 Tabulka splácení přihlášených pohledávek.

Věřitel	poměr	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	celkem
T-Mobile	0,2155%	10	8	6	8	9	9	14	11	12	324
GE Money Bank	47,2271%	2261	1733	1345	1758	1965	2032	3142	2486	2626	71049
Komerční banka	15,7316%	753	577	448	586	654	677	1046	828	875	23666
GE Money Multiservis	29,7357%	1423	1091	847	1107	1237	1279	1978	1565	1653	44735
ESSOX	7,0901%	339	260	202	264	295	305	472	373	394	10666
celkem	100,00%	4787	3670	2847	3722	4160	4302	6652	5263	5560	150440

Zdroj: Insolvenční řízení Adámková.

Tentokrát již „bez nátlaku“ vydal správce další půlroční splátkový kalendář, který se pro věřitele vyvíjí více než dobře (už je splacena více než polovina jejich pohledávek). Není tedy důvod, aby do něj věřitelé jakkoli zasahovali. Konkrétní čísla jsou k vidění níže.

Tab. 11 Tabulka splácení přihlášených pohledávek.

Věřitel	poměr	XI/2011	XII/2011	I/2012	II/2012	III/2012	IV/2012	celkem
T-Mobile	0,2155%	17	14	13	12	14	13	408
GE Money Bank	47,2271%	3747	3160	2778	2696	3164	2802	89396
Komerční banka	15,7316%	1248	1053	925	898	1054	934	29778
GE Money Multiservis	29,7357%	2359	1990	1749	1697	1992	1765	56287
ESSOX	7,0901%	563	474	417	405	475	421	13421
celkem	100,00%	7934	6692	5882	5708	6699	5934	189289

Zdroj: Insolvenční řízení Adámková.

V následujícím pololetí přišla pro věřitele ještě zajímavější zpráva. Dlužnice získala 100.000 Kč v rámci dědického řízení po matce. V tabulce níže můžeme vidět, že touto mimořádnou splátkou byl dluh téměř zaplacen. Zbývá už doplatit pouze 6 % z celkového dluhu. V konkrétních číslech je to 20.779,66 Kč.

Tab. 12 Tabulka splácení přihlášených pohledávek.

Věřitel	poměr	V/2012	VI/2012	VII/2012	VIII/2012	IX/2012	X/2012	XI/2012	XII/2012	dědictví	celkem
T-Mobile	0,22%	14	13	17	12	12	12	11	16	216	733
GE Money Bank	47,23%	2998	2904	3832	2699	2678	2566	2484	3467	47227	159915
Komerční Banka	15,73%	998	967	1276	899	892	855	827	1155	15732	53268
GE Multiservis	29,74%	1887	1828	2412	1699	1686	1616	1564	2183	29736	101396
ESSOX	7,09%	450	436	575	405	402	385	373	521	7090	24006
celkem	100%	6347	6149	8113	5714	5670	5434	5260	7342	100000	339318

Zdroj: Insolvenční řízení Adámková.

Po zveřejnění výše uvedeného splátkového kalendáře správce žádá soud o promítnutí zbytku dluhu, a to z důvodu zhoršujícího se zdravotního stavu paní Adámkové. Zde vidíme další malou chybu insolvenčního správce. Protože oddlužení je možné ukončit pouze ze dvou důvodů. Buď je splacena celá dlužná částka, a to bez časo-

vého omezení, nebo může oddlužení trvat 60 měsíců, ve kterých je splaceno minimálně 30 % dlužné částky. Ani jednu z podmínek dlužník nesplňuje, tudíž soud nemůže zbytek dlužné částky odpustit.

Dluh byl následně splacen v srpnu roku 2013. Dluh byl splacen již za 47 měsíců a to v plné výši. Pro věřitele tohle řízení tedy dopadlo dobře. Samozřejmě zazní spoustu hlasů, že věřitelé své peníze sice dostanou, ale až za téměř čtyři roky. Naopak ale většina oddlužení končí až po pěti letech a s daleko nižším výnosem, proto bych tohle řízení hodnotil jako úspěšné.

Tab. 13 Tabulka splácení přihlášených pohledávek.

Věřitel	poměr	I/2013	II/2013	III/2013	IV/2013	V/2013	VI/2013	VII/2013	celkem
T-Mobile	0,2155%	9	7	5	7	7	7	2	776
GE Money Bank	47,2271%	2061	1615	1030	1618	1541	1466	482	170064
Komerční banka	15,7316%	687	538	343	539	513	488	160	56649
GE Money Multiservis	29,7357%	1298	1017	649	1019	970	923	303	107078
ESSOX	7,0901%	309	242	155	243	231	220	72	25531
celkem	100,00%	4365	3420	2182	3426	3262	3105	1020	360098

Zdroj: Insolvenční řízení Adámková.

Po uhrazení všech dluhů je ještě nutné uvést vyčíslení nákladů insolvenčního správce. Samotná odměna správce činí 700 Kč za každý měsíc řízení. Za 47 měsíců tedy správce vyinkasoval 32.900 Kč. Dále musel správce jako plátce vyčíslet DPH. Celkem zajímavé je, že ačkoli řízení trvalo 4 roky, musel vyčíslet DPH ve třech sazbách. Konkrétně: 532 Kč v 19 % sazbě, 5.040 Kč v 20 % sazbě a 1.029 Kč v sazbě 21 %. Celkem jde na DPH 6.601 Kč. Odměna tedy činí 39.501 Kč včetně DPH. Dále musel správce vyčíslet i hotové výdaje 150 Kč za každý ze 47 měsíců. Dohromady jde o 7.050 Kč. DPH je logicky znovu ve třech sazbách. Konkrétně: 114 Kč v 19 % sazbě, 1080 Kč v 20 % sazbě a 220,50 Kč v sazbě 21 %. Náhrada hotových výdajů tedy dohromady s DPH činí 8.464,50 Kč. Součet těchto částek činí 47.965,50 Kč. Vzhledem k tomu, že řízení trvalo 47 měsíců v každém z nichž správce vybral zálohu ve výši 1.021 Kč, tedy 47.987 Kč. Správce tedy mohl konstatovat, že už neexistuje žádný nedoplatek, ale naopak přeplatek.

Z výše uvedených důvodů, tedy splacení všech dluhů, a protože se nevyskytuje žádný nedoplatek vůči insolvenčnímu správci, mohl dlužník podat návrh na osvobození placení pohledávek. Takto paní Adámková učinila a soud neměl důvod jí nevyhovět a tak ji osvobodil od placení pohledávek.

Závěrem bych si dovil krátce zhodnotit řízení. Podle rozhovorů s lidmi s oboru se jedná o celkem standardní případ, kde si dlužník půjčí od některé od některé úvěrové společnosti, nebo si přes tyto společnosti zakoupí spotřební zboží. Bohužel tito lidé často počítají pouze se svým momentálním příjmem, a tak jim několik tisíc korun měsíčně nepřijde jako velká zátěž. Bohužel v dnešní ne zcela ekonomicky stabilní době může takový dlužník snadno přijít o práci, nebo stejně jako paní z

případu výše dokonce zdravotní problémy. Vzhledem k tomu, že tito lidé často nemají žádné rezervy, může to pro ně být velký problém. Tento často řeší dalšími půjčkami a dostávají se tak do dluhové spirály. Začnou si půjčovat od dalších úverových společností, nebo dokonce od svých známých, což následně narušuje i jejich osobní život. V konkrétním případě si dlužnice zapůjčila od své sousedky a kamarádky 3.000 Kč. Tato bohužel nestihla podat svou pohledávku včas, a tak nebyla zařazena do řízení a bude tak muset svou pohledávku vymoci jinak. Nechci být špatným prorokem, ale přátelství v tomto případě nejspíš pokračovat nebude.

Co mě překvapilo asi nejvíce je fakt, že věřitelům bylo za těžko se dostavit na schůzi věřitelů a nechat se zvolit do věřitelského orgánu. Toto ale bohužel dle oslovených odborníků není vůbec ojedinělá situace. A byť jsou věřitelé velké společnosti, které mají pro tyto případy speciální oddělení. Funkci věřitelského výboru proto ve většině případů supluje insolvenční soud, který v tomto případě postupoval naprosto přesně tak, jak měl. Například upozornil na špatnou výši splátek.

Pro věřitele dle mého názoru dopadlo řízení více než dobře, protože díky oddlužení splátkovým kalendářem získali celou dlužnou částku, byť až za téměř čtyři roky, což bohužel moc častý případ není. Toto ale bylo způsobeno především mimořádnou splátkou ve výši 100.000 Kč, které dlužnice získala jako dědictví po matce, nezískala by však tohle dědictví, i tak by to bylo cca 80 % dlužné částky a i tato částka je velice solidní. Kdyby se oddlužení konalo formou zpeněžení dlužníkovy majetku, získali by věřitelé jen malý zlomek z toho, co nárokovali.

Dle oslovených odborníků z praxe tato situace, kdy jsou pohledávky věřitele uspokojeny v plném rozsahu, nastává jen velmi zřídka. Pravdou ale je, že většinou po pěti letech věřitelé získají o něco více než 30 %, což je minimální část pohledávky, aby mohlo být přistoupeno k oddlužení. Dle jejich zkušeností se pohybuje mezi čtyřiceti a šedesáti procenty dlužné částky. Přesto bych doporučoval „počítat“ pouze s minimální částkou.

6.2 Konkurs

Druhou nejčastější formou řešení úpadku dlužníka je konkurs. Protože ale tento druh řešení úpadku není tak jednoduchý a průhledný jako v případě oddlužení, po konzultaci bylo rozhodnuto, že se bude jednat o modelovou situaci, která bude inspirována hned několika konkrétními případy konkursních řízení.

Naše fiktivní společnost má název Dlužník s.r.o. Jejím hlavním podnikatelským odvětvím je stavebnictví. Tato firma má již několik měsíců problémy se splácením svých závazků z důvodu dlouhodobého útlumu v oboru ve kterém podniká, tedy ve stavebnictví, které je připisováno globální finanční recesi, která tohle odvětví velice zbrzdila. Jako subdodavatel několika větších firem, které kvůli „utahování opas-

ků“ přišly o velké zakázky a menší firmy jako naše modelová, které jsou na těchto zakázkách existenčně závislé měli najednou spoustu problémů se splácením svých závazků, které již překročili únosnou mez.

Mezi hlavní pohledávky vůči této společnosti patří společnost Banka, a.s. Tato půjčila firmě Dlužník s.r.o. 5 milionů Kč na přestavbu hlavního sídla firmy. Tato platila úvěr příkladně, ale dva měsíce zpět bohužel poslala poslední splátku a poté už bohužel další peníze nepřišly, i když pořád zbývalo splatit 3.250.000 Kč.

Proto nadále budeme případ řešit z pohledu největšího věřitele, tedy výše zmíněné úvěrové společnosti Banka, a.s.

Poté, co tato společnost zjistila, že jí nepřišla splátka úvěru od společnosti Dlužník s.r.o. Ve smluveném termínu, vyzvala ho, aby tak neprodleně učinila. Po čtrnácti dnech bez odezvy předala společnost pohledávku svému oddělení pro kontrolu a vymáhání pohledávek. Toto oddělení téměř 2 měsíce po splatnosti dlužné pohledávky znovu vyzvalo dlužníka k neprodlenému zaplacení pohledávky a nastínilo možné další kroky. Tato ostřejší výzva probudila jednatele společnosti k činnosti. Tento zkontaktoval firmu Banka, a.s. S tím, že má bohužel problém s placením pohledávek, ale do konce měsíce by měl dostat peníze od jedné z větších firem, pro níž dělá jako subdodavatel. Déle prohlásil, že ihned po obdržení této částky obratem zaplatí své pohledávky. Společnost Banka, a.s. mu neměla důvod nevěřit, protože se jednalo o prověřeného klienta s jehož platební morálkou nebyl nikdy problém (i při poskytování jiných, již splacených, úvěrů).

Dlužník bohužel svému slibu nedostál, a to ani měsíc po slíbeném termínu. Proto začalo oddělení pro kontrolu a vymáhání pohledávek shánět, zda nemá dlužník další věřitele a zároveň začalo monitorovat, zda na dotyčnou firmu není podán návrh na insolvenční řízení (pokud by šlo o menšího věřitele, který nemá vlastní oddělení na vymáhání pohledávek, nejspíše by využili služeb jedné ze specializovaných firem, u které by si objednalo monitoring, zda s dlužníkem není vedeno insolvenční řízení). Další ukazatel, zda není dlužník v problémech se splácením závazků, je informace, zda platí DPH. Protože je ale dlužník čtvrtletní plátce, není informace že plátce splnil své povinnosti vůči finančnímu úřadu úplně relevantní. Mimo to stavební firmy díky přenesené daňové povinnosti mají často spíše nadměrný odpočet, který o solventnosti dlužníka neříká zhora nic.

Protože návrh zatím nikdo nepodal, začala společnost hledat další věřitele, se kterými by mohla podat návrh na zahájení insolvenčního řízení.

Asi nejjistější je obrátit se na Českou správu sociálního zabezpečení, další organizace, které jsou velice častými věřiteli při finančních problémech jsou zdravotní pojišťovny. Takto náš věřitel učinil. Dále se obrátil s prosbou ke Krajskému soudu místně příslušnému k sídlu firmy. V této prosbě je nutné se zeptat, zda se ne na

dlužníka neinformoval i některý jiný věřitel a dále zjistit, zda proti dlužníkovi nebyl podán chybný návrh na insolvenční řízení a pokud ano s těmito věřiteli se zkontaktovat a případně se dohodnout na společném postupu. Doporučeno je i „projít“ inzerce a na internetu vyhledat, zda dlužník nemá více věřitelů. Popřípadě na internet „vyvěsit“ inzerát na to, aby se ozvali případní další věřitelé.

Další možností je, s přihlédnutím k existenci oddělení pohledávek, i jakási dlouhodobá spolupráce s odděleními pohledávek jiných finančních institucí. A sdílet s nimi svou databázi dlužníků. Takto náš věřitel činí a samozřejmě jiné instituce zkontaktovala s prosbou o informaci o dlužníkovi.

Po několika dnech se ozvaly dvě společnosti, se kterými věřitel sdílí své informace, tedy společnosti Půjčka, a.s. a Úvěr, a.s. které mají pohledávky v podobě několika úvěrů a jedná se tedy o pohledávky zajištěné. Dále také Česká zpráva sociálního zabezpečení a Všeobecná zdravotní pojišťovna, které mají vůči dlužníkovi pohledávky za odvody sociálního a zdravotního pojištění za zaměstnance.

Tab. 14 Konkurs - Zajištění věřitelé.

věřitel	dlužná částka v Kč
Úvěr, a.s.	1425500
Banka a.s.	3250000
Půjčka, a.s.	540000

Zdroj: vlastní práce

Tab. 15 Konkurs - Pohledávky za majetkovou podstatu.

věřitel	dlužná částka v Kč
ČSSZ	15420
VZP	20420

Zdroj: vlastní práce.

Protože již společnost Banka, a.s. našla další věřitele, kteří splňovali podmínku k tomu, aby mohlo začít řízení, bylo nutné co nejdříve podat návrh na zahájení insolvenčního řízení proti dlužníkovi. Takto je odborníky doporučeno jednat co nejdříve, protože pokud věřitele dlouho otálejí, často nastane situace, ve které dlužník prodá všechnu zpeněžitelnou majetek a výtěžek z tohoto majetku převede neznámo kam a poté vyhlásí konkurs sám na sebe. Zkušenost je taková, že pokud vyhlásí dlužník konkurs sám, většinou je výnos z řízení i několikanásobně nižší, než podá-li návrh některý z věřitelů.

Přestože je oddělení pro kontrolu a vymáhání pohledávek dostatečně zkušené muselo si dát velký pozor na to jak návrh podat (více než třetina návrhů obsahuje chybu a soud tak nemůže vyhlásit dlužníkům úpadek), protože podává-li návrh vě-

řitel, není zde možnost opravy, ale pouze podání nového návrhu, ale až po půlroční lhůtě (nepodá-li návrh jiný z věřitelů). Mezi nejčastější chyby podání patří:

- neuvedení dalších věřitelů dlužníka společně s označením velikosti a druhu jejich pohledávky,
- neuvedení dostatečných důkazů, které dokazují existenci pohledávky (platí pro pohledávku navrhovatele, ale i ostatních věřitelů) a s tím související nepřiložení příloh k návrhu,
- návrh není podán písemně s ověřeným podpisem, nebo elektronicky přes datovou schránku opatřenou elektronickým podpisem,
- dále nepřiložení důkazu o tom, že dlužník po 30 dnech po splatnosti pohledávky ji není schopen platit (tuto skutečnost není nutné dokazovat v případě, že je dlužník v prodlení větším, než 90 dní),
- k návrhu není připojena přihláška pohledávky,
- nesprávné označení dlužníka a věřitele.

Ihned po přijetí návrhu vydal Krajský soud vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení. Od této chvíle mohou podávat přihlášky pohledávek i ostatní věřitelé, kteří nepodali návrh.

Následně soud také vyzval ke složení zálohy na náklady řízení ve výši 45.000 Kč. Tímto soud brání sebe i dlužníka od podání takzvaných šikanózních návrhů, které bohužel jsou celkem časté. Vzhledem k tomu, že po zahájení řízení může dlužník nakládat se svým majetkem pouze omezeně, může mít i několikadenní výpadek, či zablokování účtu nedozírné následky na celý chod společnosti. Teoreticky může věřitel požádat o prominutí této zálohy, ale musí proto mít pádné důvody (například má-li věřitel v důsledku nesplácení pohledávek od dlužníka finanční problémy i sám), které posoudí soud. V našem modelovém případě navrhuující věřitel takovéto problémy neměl a tak složil částku na účet soudu.

Soud sice zahájil insolvenční řízení, ale ještě nerozhodl, zda dotyčný dlužník splňuje kritéria k tomu, aby mohl vyhlásit úpadek. Takto učiní na základě materiálů v insolvenčním návrhu a přílohách k němu.

Následně poslal dlužníkovi žádost o vyjádření se k jeho finanční situaci. Ve které se musí do 10 dnů ode dne doručení rozhodnutí písemně vyjádřit jeho finanční situace a připojit listinné důkazy, jichž se bude případně dovolávat. Dále vyzval soud dlužníka k předložení:

- seznamu jeho majetku, a to včetně dlužníků vůči nimž má pohledávku,
- seznamu svých závazků s uvedením známých věřitelů včetně doby vzniku a splatnosti závazků včetně zajištění určitého majetku,
- seznamu zaměstnanců (pokud nikoho nezaměstnával, je nutné tuto skutečnost uvést).

Dlužník svou platební neschopnost uznal. Dále prohlásil že má v tuto chvíli 10 zaměstnanců. Nemá bohužel žádné dosud nezaplacené pohledávky a seznam závazků tyto nebyly zásadně rozdílné oproti přihlášeným pohledávkám, pouze přidal další dva věřitele, kteří mají nezajištěné pohledávky, a to Ing. Petra Černého (65.000 Kč) a firmu Zedníci, s.r.o. (242.000 Kč). Také podal soupis svého majetku s dodatkem, že cena movitého majetku je cenou nákupní a cena budovy odhadní.

Tab. 16 Konkurs - Majetek dlužníka.

majetek	cena v Kč
Hlavní budova	4000000
movitý majetek	300000

Zdroj: vlastní práce

Souběžně s tím soud dosadil do funkce dočasného insolvenčního správce JUDr. Jana Nováka, jehož starostí je vykonávat činnosti, které jsou mu dány v rámci insolvenčního zákona, a které mu zadá insolvenční soud. Jedním z hlavních problémů, kterým se musí dočasný správce zabývat je dohled nad majetkem dlužníka, který po vydání vyhlášky v insolvenčním rejstříku nesmí bez souhlasu správce nakládat se svým majetkem a to z důvodu, aby cíleně nesnižoval jeho hodnotu, popřípadě je nepřeváděl na jiné fyzické nebo právnické osoby.

Protože dlužník svou platební neschopnost uznal, nebyl důvod k tomu, aby soud nevyhlásil úpadek dlužníka. Tímto také vyzval dlužníky, kteří dosud nepodaly přihlášku pohledávek, aby tak učinili nejpozději do 30 dnů od vyhlášení úpadku. Zároveň jmenoval společnost Banka a.s. jako prozatímního zástupce věřitelů a také vyhlásil přezkumné jednání přihlášených pohledávek, po kterém následuje schůze věřitelů. V rámci programu bude prezentována:

- zpráva prozatímního zástupce věřitelů (tedy společnosti Banka a.s.) o jeho dosavadní činnosti,
- zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti,
- rozhodnutí soudu o hlasovacím právu věřitelů,
- rozhodnutí o věřitelském orgánu,
- rozhodnutí věřitelů o event. odvolání dosavadního insolvenčního správce z funkce a ustanovení nového insolvenčního správce
- rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka.

V rámci přezkumného jednání byly zkontrolovány všechny přihlášené pohledávky, a vzhledem k tomu, že nebyla vedena žádná námitka vůči předloženým pohledávkám ani co do formy (zajištěná/nezajištěná) ani co do velikosti a pořadí. Dále bylo konstatováno, že všechny pohledávky podané po 30 denním „deadlinu“, který dal soud na tato podání, nebudou přidány do insolvenčního řízení a nebude k nim přihlíženo. Podané pohledávky byly tedy potvrzeny (a zveřejněny v tabulce níže) a mohlo se přistoupit k programu schůze věřitelů.

Tab. 17 Konkurs - Zajištění věřitelé.

věřitel	dlužná částka v Kč
Úvěr, a.s.	1425500
Banka a.s.	3250000
Půjčka, a.s.	540000

Zdroj: vlastní práce.

Tab. 18 Konkurs - Pohledávky za majetkovou podstatu.

věřitel	dlužná částka v Kč
ČSSZ	15420
VZP	20420

Zdroj: vlastní práce.

Tab. 19 Konkurs - Nezajištění věřitelé.

věřitel	dlužná částka v Kč
Ing. Petr Černý	65000
Zedníci, s.r.o.	242000
Jiří Lorenc	32000

Zdroj: vlastní práce.

V rámci schůze věřitelů nejdříve přednesl zástupce věřitelů Banka a.s. svou zprávu. V této mimo jiné uvedl, že zkontaktoval věřitele s tím, že nesmí bez omezení nakládat se svým majetkem a pokud tak chce učinit může pouze s jeho souhlasem a souhlasem insolvenčního správce. Také přednesl výsledek své „kontroly“ věřitelem poskytnutým soupisem závazků. Zde upozornil na opomenutí některých závazků. Dlužník na tyto nejasnosti reagoval již při přezkumném jednání, a to tím, že uznal závazky tak, jak byly přihlášeny, nikoli tak, jak uváděl ve své zprávě.

Insolvenční správce ve své zprávě uvedl, že mu dlužník podal všechny podklady k jeho závazků a potřebné účetní soupisy jeho majetku. I když našel několik nepřesností, tyto se následně vyřešily a tak podal soupis majetku a pohledávek. Dále uvedl, že dlužník ukázkově spolupracoval, na každou výzvu reagoval v dané lhůtě a tak, jak měl.

Dalším bodem, který se v rámci schůze věřitelů měl projednávat bylo hlasovací právo věřitelů. Vzhledem k tomu, že žádná z pohledávek nebyla popřena nebylo třeba tento bod řešit a hlasovalo se standardně, a to podle výše pohledávek v po-

měru 1 Kč = 1 hlas prostou většinou jedná-li se o věřitele zajištěné, nebo pokud zvolí 90 % všech pohledávek.

Osobou, která bude jednat za věřitelský výbor byl jednohlasně zvolen Ing. Petr Bílý, ze společnosti Banka a.s. Protože nebyl důvod měnit insolvenčního správce, byl pouze potvrzen prozatímní insolvenční správce. Dále byl jednohlasně zvolen jako forma řešení úpadku konkurs.

Po vyhlášení konkursu požádal správce s posvěcením věřitelského výboru soud o vydání výkonu rozhodnutí o prodeji majetku dlužníka. Tento po posouzení dodaných materiálů dokládajících, že je majetek opravdu ve vlastnictví dlužníka nařídil rozhodnutí o prodeji majetku.

Ve většině konkursů se nejdříve prodávají nemovité (popř. Movité) věci, které jsou vedeny jako zajištění dluhu.

Insolvenční správce tedy nabídl budovu, kterou byly dluhy zajištěny v konkursních novinách a v inzerci v regionálních denících. Následně se správci ozvalo hned několik zájemců o koupi objektu. Nejnižší cena jakou mohli zájemci podat, byla na úrovni odhadní ceny, která činila 3,8 milionu Kč. Pokud se chtěl některý ze zájemců zúčastnit dražby, musel jako zálohu složit polovinu této částky nikoli k rukám správce, ale na účet příslušného Krajského soudu. Správce vybral nejvyšší nabídku, která činila 4 miliony Kč a seznámil s ní věřitelský výbor. Tento ústy jeho zástupce ze společnosti Banka a.s. vzal tuto nabídku na vědomí a s přihlédnutím ke znaleckému posudku posvětil správci prodej.

Po prodeji zajištěného majetku společnost Banka a.s. Jako zástupce věřitelů požádala správce o vyplacení této částky zajištěným věřitelům. Tento nic nenamítal a podal tento návrh k soudu společně s vyúčtováním nákladů na prodej včetně nákladů svých (2 % z prodeje dle vzorce viz kapitola odměna insolvenčního správce). Soud věc přezkoumal a posvětil.

Tab. 20 Konkurs - Příjmy a náklady ze zajištěných pohledávek.

druh nákladu/příjmu	Kč
Prodej	4000000
Náklady na odhadce	-6000
Náklady na inzerci a prodej	-10000
Odměna IS	-77797
po odečtení nákladů	3906203

Zdroj: vlastní práce.

Zbylý majetek dlužníka byl prodán za 200.000 Kč. I tento prodej byl posvěcen věřitelským výborem.

Tab. 21 Konkurs - příjmy a náklady z nezajištěných pohledávek.

druh nákladu/příjmu	Kč
Prodej	200000
Náklady na inzerci a prodej	-4000
Odměna IS	-24884
po odečtení nákladů	171116

Zdroj: vlastní práce.

Pro naši společnost Banka a.s. Ale bohužel nastala menší nepříjemnost. Vzhledem k tomu, že se zajištěné pohledávky uspokojují podle toho, jak jsou pohledávky staré. Nejstarší tedy jako první, jakmile je uspokojena první, tak až poté se uspokojována pohledávka další. Protože společnost Banka a.s. Měla pohledávku mladší než společnost Úvěr, a.s., bude tedy její pohledávka uspokojena až po plném uspokojení společnosti Úvěr, a.s. Konkrétně tedy dostane 2.480.703 Kč. Zbýlých 769.297 Kč bude muset věřitel nárokovat mezi nezajištěnými pohledávkami.

Ještě před úplným ukončením řízení může společnost Banka a.s. Prostřednictvím svého zaměstnance zvoleného do věřitelského výboru. Tento tedy požádal o téměř maximální možnou částku tedy 5 % z výplaty IS, tedy 5.000 Kč dále si nárokoval úhradu nákladů spojených s řízením ve výši 2.000 Kč. Soud tento nárok uznal a informoval o tom Insolvenčního správce.

Po zpeněžení veškerého majetku dlužníka vypracoval IS konečnou zprávu, k níž neměli zástupci věřitelů žádné připomínky a předal ji soudu společně s návrhem jak vyplatit věřitele. Soud v konečné zprávě nenašel žádné pochybení a schválil ji. Insolvenční správce tak mohl vyplatit věřitelům jejich poměrné části získaných peněz. Nezajištění věřitelé ale nedostanou celou částku sníženou o odměnu IS a náklady na řízení. Z této částky se ještě musí odečíst pohledávky za majetkovou podstatu tedy: odměna a náhrada pro člena věřitelského výboru ve výši 7.000 Kč a pohledávky od VZP a ČSSZ ve výši 35.840 Kč. Zbude tedy 128.160 Kč, které budou rozděleny mezi věřitele podle poměru jejich pohledávek. Rozdělení částky získané konkursem ukazuje tabulka níže.

Tab. 22 Konkurs - uspokojení nezajištěných pohledávek.

věřitel	dlužná částka v Kč	Poměr pohledávek	částka uspokojení
Ing. Petr Černý	65000	4%	5147
Zedníci, s.r.o.	242000	15%	19163
Půjčka, a.s.	540000	33%	42760
Banka a.s.	771500	48%	61091
celkem	1618500	100,00%	128160

Zdroj: vlastní práce.

Společnost Banka a.s. V rámci konkursního řízení získala 78 % své pohledávky, což je velice solidní část. Tato částka je způsobena hlavně faktem, že měla svou pohledávku zajištěnou nemovitostí. I tak ale nedostala 100 % své částky zpět, což bohužel není neobvyklá situace, protože v průměru jsou zajištěné pohledávky uspokojeny jen z cca 24 %.

Průměrně byly zajištěné pohledávky uspokojeny ze 75 %, což je téměř trojnásobek již výše zmíněného průměru. Nezajištěné pohledávky byly uspokojeny z 8 %, což je naopak velice malé číslo, které ale bohužel celkem odpovídá průměru.

Závěrem bych si ještě dovolil porovnat, rozdíl mezi odměnami IS v rámci řízení podle toho do jakého období by spadalo vyhlášení o úpadku dlužníka.

Tab. 23 Konkurs - orovnění odměn insolvenčního správce.

období	odměna za zajištěné p.	odměna za nezajištěné p.	přezkum p.	celkem
Do 31.12.2012	77 797,00 Kč	24 884,00 Kč	0	102 681,00 Kč
Rok 2013	243 481,00 Kč	24 884,00 Kč	0	268 365,00 Kč
Od 1.1.2014	209 360,00 Kč	49 000,00 Kč	8 000,00 Kč	266 360,00 Kč

Zdroj: vlastní práce.

Z tabulky výše vidíme, že jsou rozdíly velice markantní, proto není od věci si hlavně u již plynoucích řízení hlídat, zda v konečné zprávě správce počítá dle správné metodiky. V tabulce vidíme, že nejlevněji „vyšel“ správce při odměně dle první vyhlášky, to lze přičíst zejména tomu, že odměna za zajištěnou pohledávku byla pouze ve výši 2 %. Tato částka v roce 2013 skokově narostla, a to hned ze dvou důvodů. Prvním z nich je fakt, že každá vyplacená zajištěná pohledávka je účtována samostatně, proto byly vyplaceny 2 fixní platby a mimo to se zdvojnásobila procentuální výplata. Po roce byla zvýšena odměna za zpeněžení nezajištěného majetku. Zároveň se snížila odměna ze zajištěných pohledávek z důvodu počítání odměny z celé částky, nikoli z každé zvlášť. Zároveň se velice zjednodušil samotný výpočet odměny. Přibyla ale další položka, a to odměna za přezkoumanou a zařazenou pohledávku. I s touto ale vychází 2. a 3. sazba téměř stejně (podrobněji se tématu výplaty odměn IS věnuje kapitola 4.2.5.1).

7 Diskuse – Doporučení

V této části práce bude čtenáři nabídnut jednoduchý manuál jak postupovat v různých fázích insolvenčního řízení. Nejdříve je ale nutné si probrat několik dílčích strategií, které může věřitel zaujmout po celé insolvenční řízení.

Hlavními zásadami, kterých se v rámci své strategie musí věřitel držet, jsou zásada prevence, která souvisí hlavně s předvídáním možného problému se solventností dlužníka a vzájemnou komunikací s dlužníkem a zásada informovanosti, která je pevně spjata s předchozí zásadou prevence a jejíž meritum tkví v získávání informací o dlužníkovi. Ještě před samotným řízením je nutné, se na základě získaných informací snažit zjistit, zda je opravdu dlužník v platební neschopnosti, nebo jestli jen není ochoten platit své závazky. Pokud zjistíme, že má dlužník ještě nějaký majetek, který by se dal rychle zpeněžit, nebo prostě „jen“ nechce platit své závazky, je vhodné se aktivně snažit svou pohledávku vymoci mimosoudně. V tomto případě hodně pomůže právní zastoupení, nebo využití služeb některé z firem nabízející pomoc při vymáhání pohledávek. Vymáhání pohledávky rámci insolvenčního řízení bych doporučil až jako poslední možnost.

V rámci insolvenčního řízení musí věřitel rozhodnout, zda zvolí strategii aktivního přístupu v IR nebo strategii pasivní. Rozhodnutí o aktivitě či pasivitě je jedno z nejdůležitějších v rámci IR. Věřitel se rozhodne na základě výše své pohledávky vůči dlužníkovi, velikosti jeho majetku ke zpeněžení, počtu ostatních věřitelů, zajištění (resp. nezajištění) své pohledávky a v neposlední řadě také podle množství dlužníkovy majetku, který bude mezi věřitele rozdělen. Pokud se rozhodne být pasivním věřitelem, podá „pouze“ přihlášku pohledávky a další úkony provede až na požádání příslušných orgánů.

Ještě než začne insolvenční řízení je odborníky doporučeno, s dlužníkem, který má problémy s likviditou aktivně komunikovat a vyhnout se insolvenčnímu řízení, protože většinou má věřitel větší šanci na uspokojení své pohledávky před, než v rámci insolvenčního řízení, protože zejména podá-li návrh sám dlužník, už většinou nevládní prakticky žádný majetek a po odečtení nákladů řízení tak věřitel získá jen pouze cca 4 % z pohledávek. Proto je nutné se zvážit, zda nepoužít některé jiné cesty k získání svých pohledávek.

Pokud ani tak nelze na dlužníkovi získat peníze je na návrh zahájeno insolvenční řízení. Pokud věřitel zaujal aktivní přístup, může podat insolvenční návrh sám, nebo počkat, až to udělají ostatní věřitelé, nebo dlužník. Návrh podaný dlužníkem ale většinou není pro věřitele moc výhodný, protože dlužník tak učiní pouze pokud už nemá jinou možnost na uspokojení věřitelových pohledávek, tedy v případě, že už nemá téměř žádný majetek.

Soud po obdržení návrhu, který nemá vady, rozhodne o zahájení IŘ, tuto informaci uvede na své úřední desce a na webu insolvenčního rejstříku. Po zahájení IŘ již není možné podat návrh, ale pouze přihlášku pohledávky. Proto je doporučeno tento web sledovat, nebo si najmout některou ze specializovaných firem, které tuto službu nabízejí.

Pokud je věřitel pasivní, nebo již podal návrh někdo jiný, musí podat přihlášku pohledávky ke krajskému soudu, v místě bydliště (sídla) dlužníka. Věřitel tak musí učinit ve lhůtě, která je určena soudem v rozhodnutí o zahájení IŘ. Pokud podal návrh věřitel je po něm většinou žádána záloha na náklady řízení (až do výše 50.000 Kč). Do vydání rozhodnutí o úpadku může věřitel vzít svůj návrh zpět, pokud tak učiní, může další podat až po 6 měsících.

Po zahájení řízení se soud zabývá tím, zda je návrh opodstatněný, či nikoli. Pokud chybí pouze některé přílohy, je věřiteli návrh vrácen a ten má 7 dní na jeho opravu. Pokud má podstatné chyby, je zamítnut a věřiteli propadne jeho záloha na řízení a může mu být dokonce udělena i pořádková pokuta ve výši 50.000 Kč. Proto je velmi důležité, aby byl návrh podán správně.

Po přezkoumání a rozhodnutí o úpadku dlužníka, vydá soud rozhodnutí o úpadku, které je věřiteli doručeno pouze uzná-li to soud za vhodné. Jinak je zveřejněno na internetových stránkách insolvenčního rejstříku, proto je vhodné, aby věřitel tento portál sledoval. Soud ve svém rozhodnutí uvede pro věřitele několik důležitých informací. Jde o datum přezkumného jednání a schůze věřitelů společně s jejich programem. Po vynesení rozhodnutí o úpadku vydá soud výzvu, po které musí všichni věřitelé, kteří tak doteď neučinili podat přihlášku své pohledávky, na tohle mají maximálně 2 měsíce, v případě reorganizace pouze 30 dní. Odborníky je doporučeno, že pokud si není věřitel jist tím, že jeho návrh bude bezchybný, nebo si není jistý, zda soud úpadek dlužníka uzná, podat přihlášku pohledávky až v této lhůtě. Není-li totiž návrh věřitele uznán jako opodstatněný, vystavuje se věřitel riziku, že přijde nejen o svou pohledávku, ale i o dalších až 100.000. Kč (50.000 Kč záloha na náklady řízení + 50.000 Kč pokuta). Nepodal-li věřitel návrh ale pouze přihlášku ušetří si tak alespoň něco času, pokud není úpadek uznán.

Po uznání soudu, že je dlužník v úpadku, je vhodné, aby se věřitel zúčastnil schůze věřitelů. Na této schůzi se totiž volí věřitelský výbor a rozhoduje se o formě řešení úpadku dlužníka. Samotnou volbu může angažovaný věřitel poměrně solidně ovlivnit, pokud je dominantním věřitelem, nebo v průběhu řízení navázal s dominantními věřiteli kontakt a má-li možnost nebo schopnost je přesvědčit o tom, že jím navrhovaný postup je pro ně ten nejlepší. Znovu je velice důležitá zásada informovanosti, protože většinou je v rámci řízení uspokojena pouze velice malá část přihlášených pohledávek, proto je nutná důkladná analýza situace věřitele v úpadku a podle ní vyjít při rozhodování o možnosti aktivního přístupu. V případě konkursu je majetek převeden na peníze zpeněžením, o jehož formě rozhoduje věřitel-

ský výbor. Aby tedy mohl aktivní věřitel lépe plnit své cíle, měl by se nechat zvolit do věřitelského výboru. Nejpoužívanější a asi nejvýnosnější je veřejná dražba. Každopádně je zjištěno, že vyšší je cena podniku jako celku, než když je prodán po částech.

Po zpeněžení jsou nejdříve uspokojeny přednostní pohledávky, poté pohledávky zajištěné a nakonec nezajištěné. Kolik věřitelé ze zpeněžení získali, se dozví na internetových stránkách insolvenčního rejstříku v závěrečné zprávě insolvenčního správce. Tuto zprávu mohou věřitelé soudu namítnout, mohou tak učinit do 15 dnů.

Po nabytí právní moci této zprávy vydá soud na návrh insolvenčního správce rozvrhové usnesení podle kterého budou pohledávky poměrně uspokojeny. Pokud pohledávka věřitele nebyla uspokojena v plné výši, jsou pouze 2 možnosti řešení tohoto nepříjemného problému. Je-li konkurs veden proti právnické osobě, může pohledávku nárokovat pouze po třetích osobách ze zajištění po spoludlužnících, ručitelích nebo zástavních dlužnících, protože podnik po ukončení konkursu zaniká. Pokud je dlužník fyzická osoba, má věřitel ještě šanci na uspokojení zbytku pohledávky, a to za předpokladu, že podá proti dlužníkovi návrh na výkon rozhodnutí. Takto může učinit až 10 let po konci konkursního řízení.

V rámci celého řízení je aktivnímu věřiteli vřele doporučeno aktivně jednat a kontrolovat insolvenčního správce, který je bohužel také pouze člověkem a často si neodpustí některé chyby, na které by mohl věřitel doplatit. .

Pokud chce dlužník řešit svůj úpadek formou moratoria, musí požádat o souhlas minimálně poloviny věřitelů (podle výše pohledávek). Zde má znovu velkou moc věřitel, který má podstatný podíl na pohledávkách. Není výjimkou, že svou pozici silnějšího, může věřitel mnohdy využít. Často se stává, že za schválení moratoria, může chtít věřitel protislužbu (např. místo ve statutárních orgánech dlužníka). Samozřejmě pokud pro věřitele není moratorium výhodné, může ho odmítnout a navrhnout jinou formu řešení úpadku (nejčastěji konkurs). Zjistí-li věřitel, že dlužník jednal protiprávně, může na něj podat žalobu na náhradu škody, kterou mu tímto jednáním prokazatelně způsobil, proto je v zájmu věřitele, aby dlužníkovi kroky bedlivě sledoval. Pokud jsou věřitele celkově nespokojeni s činností dlužníka v rámci moratoria, mohou ho nadpoloviční většinou i zrušit.

V případě oddlužení má nezajištěný věřitel větší moc než zajištěný, protože vybírá, jakou formou bude oddlužení provedeno. Každopádně je naprosto nutná aktivní komunikace na trase dlužník věřitel, aby společnými silami sestavili bezproblémový návrh oddlužení, jehož sestavení je pro dlužníka poměrně složitá činnost. Aktivní věřitel může samozřejmě sestavit i svůj návrh. Vybrán je ten návrh, který je zvolen nadpoloviční většinou na schůzi věřitelů. Aby věřitelé vybrali správnou formu oddlužení, je doporučeno prostudovat majetek dlužníka a jeho předpoklá-

dané budoucí příjmy. Zvolí-li věřitel oddlužení zpeněžením, je postup shodný s konkursem fyzických osob. Většinou je ale lepší zvolit formu splátkového kalendáře, protože pokud se dlužník dostal do takového stavu, že na něj byl vyhlášen úpadek, těžko bude mít mnoho majetku ke zpeněžení. Takto sice dostanou „jen“ menší část pohledávky (většinou 30 %), ale to je pořád o hodně více, než je obvyklý výnos konkursu. V případě jednání s fyzickými osobami, u kterých má věřitel pohledávku nižší než 50.000 Kč je odborníky doporučeno velmi aktivně jednat v zastoupení advokáta, nebo firmy na vymáhání pohledávek, protože mimosoudní jednání je v těchto případech nejrychlejší a často nejvýnosnější cesta.

V případě reorganizace je znovu velice vítaná ba dokonce žádaná participace mezi dlužníkem a věřitelem, který má poměrně velké možnosti při spolurozhodování v rámci reorganizace. Protože se jedná o činnost časově náročnou a vzhledem k důležitosti rozhodnutí, na které si musí věřitel často najmout odborníky i finančně náročnou, je nutné zvážit, zda se aktivní přístup věřiteli vůbec vyplatí. Tuto ovlivní zejména při sestavování reorganizačního plánu, poté je již ovlivnění reorganizace poměrně složité. Věřitelům je doporučeno i to, aby do reorganizačního plánu zařadili některé klauzule, podle kterých nemůže dlužník udělat předem dohodnuté úkony bez souhlasu věřitelského výboru, tímto věřitel získá poměrně velkou moc. Plán musí být odsouhlasen polovinou zajištěných a polovinou nezajištěných věřitelů. Hlasuje se buď na schůzi věřitelů, nebo i mimo schůzi za pomoci hlasovacích lístků. Pokud není plán reorganizace plněn, může být reorganizace změněna na konkurs.

8 Závěr

Cílem práce bylo nabídnout věřiteli, který se domáhá své pohledávky v rámci insolvenčního řízení, jak postupovat při různých fázích tohoto řízení. Práce byla pojata poněkud šířeji, aby čtenář lépe pochopil právní základ a postup insolvenčního řízení jako takového, což může věřiteli pomoci orientovat se v rámci IŘ, protože se může stát, že z pouhého popisu jeho možných rozhodnutí, povinností atd. by nemusel plně pochopit, jak samotné řízení funguje.

V práci bylo popsáno, jak má věřitel postupovat v určitých případech, které mohou nastat, jaké má práva a povinnosti, jaké může používat zásady a strategie pro co možná nejúčinnější uspokojení v rámci řízení.

V diskusi práce byl věřiteli nabídnut stručný návod, jak postupovat v jednotlivých fázích a při jednotlivých formách řešení úpadku.

Domnívám se, že cíle práce byly splněny a je způsobilá čtenáři posloužit jako poměrně solidní návod, jak může v rámci insolvenčního řízení postupovat. Čtenář byl také seznámen s právními základy řízení i s orgány činnými v tomto řízení. Také mu bylo představeno, jak s těmito orgány jednat a byl seznámen i s věřitelskými orgány a možným postupem jak s nimi jednat, popřípadě jak pomocí nich účinně ovlivnit řízení ve svůj prospěch.

Závěrem bych chtěl podotknout, že práce nemá ambice suplovat odbornou právní pomoc, ale „pouze“ informovat věřitele, jaké má v rámci řízení možnosti a jak může postupovat.

9 Zkratky:

IŘ – insolvenční řízení,

IS, správce – insolvenční správce,

IZ – insolvenční zákon,

soud – insolvenční soud

insolvenční zákon, zákon č. 182/2006 – zákon č. 182/2006 Sb. Ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

předpis č. 313/2007 Sb. - Vyhláška o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů .

10 Literatura

10.1 Odborné publikace

BAŘINOVÁ, D.; HÓTOVÁ, R.; OLŠAR, L. *konkursní řízení v praxi z pohledu věřitele i úpadce*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. 171 s. Finanční řízení. ISBN 80-247-0909-0.

ČÁPKOVÁ, R. *Ukončení činnosti obchodních společností z účetního a daňového hlediska*. Diplomová práce. Brno: MENDELU Brno, 2012. 72 s.

DOUCHOVÁ, V. *Účetní, daňové a právní aspekty konkursního řízení podniku*. Diplomová práce. Brno: MENDELU Brno, 2012. 89 s.

HÁSOVÁ J., MORAVEC T., *Insolvenční řízení*. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2013, 280 s.

HOSTINSKÝ, J. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava Key Publishing, 2009, 112 s., ISBN 978-80-7418-010-1.

JELÍNEK, L. *Informační systém pro vedení agendy insolvenčních správců při řešení úpadku formou oddlužení*. Bakalářská práce. Brno: MENDELU Brno, 2013. 54 s.

KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACH, L. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2008, 928 s., ISBN 978-80-7357-375-1.

KRÁLOVÁ, Petra. *Insolvenční řízení*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta.

KOTOUČOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 1122 s. ISBN 978-80-7400-320-2.

LANDA, M.: *Ekonomika insolvenčního řízení*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009, 426 s., ISBN: 9788074180316

LERCH, J. *Možnosti řešení insolvence bankovního dlužníka v retailovém segmentu*. Bakalářská práce. Brno: MENDELU Brno, 2012. 42 s.

- MARŠÍKOVÁ, J. A kol., *Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcí předpisy*. Praha : Leges, 2011, ISBN 978-80-87212-75-2.
- MARŠÍKOVÁ, J. A kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. Vydání, Praha : Leges, 2014, 864 s., ISBN 978-80-87576-80-9.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, 440 s. Praktická právní příručka. ISBN 978-807-2018-628.
- MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2014. 496 s.
- PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 484 p. ISBN 978-807-3576-752.
- Pavliš, M. 2012. *Postavení insolvenčního správce v České republice*. Rigorózní práce. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity.
- RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. 471 s. ISBN 978-80-7357-329-4.
- SCHELLEOVÁ, I., *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: Key Publishing, 2007.
- Tománek, M. Brno. *Insolvenční návrh, jeho projednání a rozhodnutí o něm podle zák. č. 186/2006 Sb.* Diplomová práce. 2008: Právnická fakulta Masarykovy univerzity.

10.2 Internetové zdroje:

HAVEL, Bohumil. *Obrana proti šikanózním insolvenčním návrhům*. [Http://financnimanagement.ihned.cz/](http://financnimanagement.ihned.cz/) [online]. 2010 [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://financnimanagement.ihned.cz/c1-44202760-obrana-proti-sikanoznim-insolvencnim-navrhum>

Insolvenční rejstřík. *Insolvenční rejstřík* [online]. 2014 [cit. 2015-05-2]. Dostupné z: <http://insolvencni-rejstrik.cz/>

Insolvenční zákon [online]. 2013 [cit. 2014-05-18]. Dostupné z: insolvencnizakon.justice.cz

Nové nezabavitelné částky [online]. 2015 [cit. 2015-05-2]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nove-nizsi-nezabavitelne-castky-nezabavitelne-minimum-pri-exekucnich-srazkach-ze-mzdy-pro-rok-2015-96434.html>

Průvodce insolvenčním řízením [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-05-06]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?o=16&j=26&k=4887&d=243591>

Výpočet odměny insolvenčního správce v konkursu. *EPRAVO.CZ* [online]. 2014 [cit. 2015-05-2]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vypocet-odmeny-insolvenčního-spravce-v-konkursu-95710.html>

Vývoj insolvencí v roce 2014. *Creditreform* [online]. 2015 [cit. 2015-05-2]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Insolvence_2014.pdf

10.3 Legislativa

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 182/2006 Sb. Ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

Předpis č. 121/2008 Sb. - Zákon o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č 313/2007 ze dne 20. listopadu 2007, o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů a odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Vyhláška 488/2012 Sb. ze dne 20. prosince 2012, kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů

Vyhláška 398/2013 Sb. ze dne 28.listopadu 2013, kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, ve znění vyhlášky č. 488/2012 Sb.

10.4 Insolvenční řízení

INS 1472/2009 vedená u Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci

INS 33609/2013 vedená u Krajského soudu v Brně

INS 2915/2008 - Krajského soudu v Českých Budějovicích

INS 6114/2010 vedená u Městského soudu v Praze

INS 1288/2011 vedená u Krajského soudu v Brně